

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU NOWOSOLSKIEGO NA LATA 2015-2025

**Starostwo Powiatowe w Nowej Soli
ul. Moniuszki 3B
67-100 Nowa Sól**

Nowa Sól, 2015r.

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Diagnoza układu lokalnego.....	7
1.1. Historia ziem powiatu nowosolskiego.....	7
1.2. Uwarunkowania ekologiczno-przestrzenne.....	14
1.3. Uwarunkowania społeczne	19
1.3.1. Ludność.....	19
1.3.2. Rynek pracy i bezrobocie	23
1.3.3. Oświata i wychowanie	27
1.3.4. Ochrona zdrowia	32
1.3.5. Kultura	35
1.3.6. Sport i rekreacja	40
1.3.7. Pomoc społeczna, wsparcie rodziny i osób niepełnosprawnych	44
1.3.8. Bezpieczeństwo publiczne	51
1.3.9. Organizacje pozarządowe	52
1.4. Uwarunkowania gospodarcze	64
1.4.1. Struktura gospodarki lokalnej. Rolnictwo, leśnictwo, przemysł i usługi....	64
1.4.2. Turystyka i walory turystyczne.....	70
1.5. Infrastruktura techniczna.....	79
1.5.1 Drogi i komunikacja	79
1.5.2. Mieszkalnictwo i budownictwo mieszkaniowe.....	82
1.5.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami i ciepłownictwo	85
1.6. Wnioski i rekomendacje wynikające z diagnozy.....	91
2. Analiza SWOT	95
3. Misja i wizja rozwoju strategicznego	101

4. Cele strategiczne, operacyjne i zadania	103
5. Zgodność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	114
6. System wdrażania i monitoringu	122
Podsumowanie	125

Wprowadzenie

Zarządzanie strategiczne jednostką samorządu terytorialnego jest współcześnie niezbędne do prawidłowej realizacji zadań samorządowych. Niezbędne jest dziś bowiem profesjonalne diagnozowanie i planowanie działań w obrębie świadczenia usług publicznych i zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lokalnej dla ich profesjonalnej realizacji oraz racjonalizacji wydatków budżetowych. Dobre strategiczne zarządzanie wpływa na jakość i sprawność działania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie społecznym, prawnym i ekonomicznym.

Strategiczne zarządzanie publiczne można określić jako „proces dostosowywania celów organizacji publicznej i rozwiązywania jej problemów zarządzania związanych z wpływem otoczenia na jej działalność przez wdrażanie polityk, planów i procedur posiadających racjonalność polityczną (tj. akceptowalność przez istniejący układ polityczny), wykonalność techniczną oraz zgodność z prawem i normami etycznymi”¹. Jest to ukierunkowany na przyszłość „proces planowania i wyboru celów rozwoju oraz zadań realizacyjnych, wdrażania przyjętych postanowień, a także monitorowania i kontroli wykonania przyjętych ustaleń”². Podstawę dla dobrego i efektywnego zarządzania strategicznego stanowi strategia.

Strategia to „dokument kompleksowy określający uwarunkowania (selektywna i dynamiczna diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej lub przestrzennej kraju) i kierunki rozwoju kraju lub jego części albo danego sektora gospodarki, określający cele strategiczne i działania służące osiągnięciu założonych celów przy pomocy różnych instrumentów prawnych, finansowych, organizacyjnych itd. Strategia, zawierając konkretne i wyselekcjonowane cele i priorytety, tworzy ramy dla systemu monitorowania”³. Wśród strategii kluczowe miejsce zajmują strategie rozwoju, a więc dokumenty kompleksowe, określające podstawowe uwarunkowania (diagnozę sytuacji), cele i kierunki rozwoju w danych obszarach, odnoszące się do rozwoju przestrzennego, rozwoju regionów, sektorów lub określonych dziedzin⁴. W tym kontekście strategię rozwoju powiatu można zdefiniować jako długookresowy plan

¹ B. Kożuch, *Typologie strategii organizacji publicznych*, [w:] Klasik A. (red.), *Zarządzanie rozwojem lokalnym i regionalnym w kontekście integracji europejskiej*, Polska Akademia Nauk, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Biuletyn 2003, z. 208, s. 133.

² H. Gawroński, *Zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010, s. 31-32.

³ J. Górniak, S. Mazur (red.), *Zarządzanie strategiczne rozwojem*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012, s. 303.

⁴ *Ibidem*, s. 304.

rozwoju powiatu, opracowywany przy współudziale mieszkańców i partnerów społeczno-gospodarczych, zawierający syntetyczny opis uwarunkowań i kierunków rozwoju powiatu oraz celów strategicznych i działań służących ich osiągnięciu⁵. Takim dokumentem jest właśnie Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025.

Stworzenie dobrej strategii nie jest możliwe bez prawidłowego diagnozowania stanu wyjściowego oraz określenia potrzeb i preferencji mieszkańców. Analiza uwarunkowań ekologiczno-przestrzennych, społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych pozwoliła na określenie silnych i słabych stron powiatu nowosolskiego oraz szans i barier (zagrożeń) rozwojowych. Istotne jest również prawidłowe określenie celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań, które przyczynią się do realizacji założeń strategii.

Niniejszy dokument jest wynikiem wspólnej pracy przedstawicieli władz powiatu, radnych, przedstawicieli placówek, instytucji i organizacji działających w powiecie, lokalnych liderów, mieszkańców oraz ekspertów zajmujących się rozwojem lokalnym i zarządzaniem strategicznym w jednostkach samorządu terytorialnego.

Opracowana Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025, zaakceptowana przez społeczność lokalną i uchwalona przez Radę Powiatu, powinna stać się kluczowym dokumentem generującym dynamiczny rozwój społeczny powiatu nowosolskiego.

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025 jest dokumentem kierowanym do dwóch głównych kategorii adresatów. Pierwsi adresaci są „wewnątrz” powiatu: to społeczność lokalna, poszczególne gminy, organizacje, interesariusze, podmioty gospodarcze, drudzy adresaci są zaś „na zewnątrz” – strategia pokazuje potencjalnym inwestorom, partnerom powiatu, samorządowi województwa spójny wizerunek powiatu i jego misję, a przez to uwiarygodnia jego obraz jako partnera i potencjalnego projektodawcę.

Strategia składa się z sześciu rozdziałów. Pierwszy jest obszerną diagnozą sytuacji w powiecie nowosolskim w aspektach: ekologiczno-przestrzennym, społecznym, gospodarczym i infrastrukturalnym. Jest ona podstawą zaprezentowanej w rozdziale drugim analizy SWOT. Rozdział trzeci formułuje misję i wizję powiatu,

⁵ *Ibidem*, s. 306.

natomiast rozdział czwarty zawiera określenie celów strategicznych, operacyjnych i zadań, które przyczynią się do realizacji misji powiatu. W związku z tym, iż działalność powiatu powinna być spójna z założeniami strategicznych dokumentów unijnych i krajowych – w rozdziale piątym wskazano na zgodność strategii z kluczowymi dokumentami strategicznymi. Strategia, w rozdziale szóstym, zawiera również opis systemu wdrażania i monitorowania jej postępów.

1. Diagnoza układu lokalnego

1.1. Historia ziem powiatu nowosolskiego

Powiat nowosolski obejmuje swoim obszarem miasto Nowa Sól, które jest siedzibą powiatu oraz gminy: Bytom Odrzański, Kożuchów, Nowe Miasteczko, Kolsko, Nowa Sól, Otyń oraz Siedlisko. Osadnictwo na ziemiach powiatu ma swoją długą historię, a miejscowości wchodzące w skład powiatu były i są wzajemnie ze sobą powiązane.

Obszar współczesnego powiatu nowosolskiego już od czasów średniowiecza powiązany był z ośrodkiem władzy w Kożuchowie. Centrum jednostki administracyjnej (kasztelanii, weichbildu, a od połowy XVIII w. – powiatu) stanowiło miasto Kożuchów, a w jej skład wchodziły wsie położone wokół miasta oraz pas miejscowości na prawym i lewym brzegu Odry, ograniczony na północy rzeką Śląska Ochla, na południu Białą wodą, na wschodzie sięgający Pojezierza Sławskiego. Podkreślić należy, że granice tego terytorium na przestrzeni wieków ulegały licznym przekształceniom, powiększane były o obszary z ościennych powiatów. Powiat kożuchowski jako jednostka administracji przetrwał do połowy XX wieku. W 1953 roku nastąpiło przeniesienie powiatu do Nowej Soli oraz zmiana nazwy na powiat nowosolski⁶. W związku z reformą administracyjną likwidującą powiaty oraz wprowadzającą nowe województwa ziemie te w latach 1975-1998 administracyjnie należały do województwa zielonogórskiego.

Ziemie powiatu nowosolskiego w całości znajdują się w granicach historycznych Dolnego Śląska i z jego dziejami były związane w przeszłości. Ślady osadnictwa na tych terenach pochodzą już z okresu starszej epoki kamienia. W okresie środkowej i młodszej epoki kamienia oraz epoki brązu obszary były licznie zamieszkiwane, co potwierdzają znaleziska. Również w pierwszych stuleciach naszej ery ziemie powiatu były zamieszkiwane, a od V wieku napływały tu ludy słowiańskie⁷.

Okres wczesnośredniowieczny to czas ścierania się na tych ziemiach wpływów państw Niemiec, Czech oraz tworzącego się państwa polskiego. Od XIII wieku losy ziem powiatu związane były z księstwem głogowskim. W okresie średniowiecza terytorium Śląska dzieliło się na kasztelanie, których siedzibami były

⁶ T. Andrzejewski, *Miejscowości powiatu nowosolskiego. Rys historyczny*, Muzeum Miejskie w Nowej Soli, Nowa Sól 2004, s. 3.

⁷ *Ibidem*, s. 7.

Kożuchów i Bytom Odrzański. Po utworzeniu na miejsce kasztelanii jednostek administracyjnych o nazwie weichbild status taki uzyskały Kożuchów, Nowe Miasteczko, Bytom Odrzański i Otyń. Na tereny licznie napływała ludność niemiecka. W XIV i XV wieku miały miejsce podziały księstwa głogowskiego, a Kożuchów stał się nieoficjalną stolicą pozostałego po podziałach księstwa głogowskiego.

W XV wieku władzę nad terytorium przejęli władcy czescy, zaś w XVI wieku Śląsk wraz z Czechami znów przeszedł pod panowanie Habsburgów. Granice księstwa głogowskiego, które ukształtowane zostały pod koniec XV wieku przetrwały bez większych zmian do XVIII w. Zmieniono natomiast układ administracyjny – zlikwidowano weichbilty – bytomski, nowomiejski (Nowe Miasteczko) i otyński, a ich terytoria przyłączono do weichbildu głogowskiego, kożuchowskiego i zielonogórskiego.

Dominującym typem własności na tym terenie były majątki szlacheckie, najczęściej jedno czy dwu wioskowe, ale miał również miejsce proces kształtowania się wielkich majątków ziemskich. Dla przykładu w księstwie głogowskim do połowy XVI w. największym posiadaczem ziemskim była rodzina von Rechenberg, która posiadała w całości lub udziały w 6 miastach (Przemków, Sława, Otyń, Nowe Miasteczko, Bytom Odrzański, Kożuchów) i kilkanaście wsi w kilku weichbildach. Szlachta rozwijała głównie gospodarkę folwarczną.

W XVI wieku na terenie współczesnego powiatu nowosolskiego znajdowały się 4 miasta – należały do nich miasta obwarowane: Kożuchów, Bytom Odrzański, Nowe Miasteczko oraz miasto otwarte Otyń. Kolejno status miasta otrzymał w 1706 roku Konotop i w 1743 roku Nowa Sól. Najważniejszą rolę w tym okresie odgrywało miasto Kożuchów, które było jednym z większych ośrodków handlu i produkcji księstwa głogowskiego. Znaczenie gospodarcze i komunikacyjne miał też Bytom Odrzański, natomiast rola Nowej Soli wzrosła w XVIII wieku.

W XVIII wieku, po przyłączeniu ziem powiatu nowosolskiego do Prus utworzono na tym obszarze powiaty. Tereny obecnego powiatu nowosolskiego weszły w skład powiatów kożuchowskiego, głogowskiego, zielonogórskiego i baronatu bytomskiego. Powiat kożuchowski obejmował miasta Kożuchów, Nowa Sól, Nowe Miasteczko i Bytom Odrzański.

W II połowie XIX i I połowie XX wieku znaczenie ziem Dolnego Śląska, należących do Niemiec zmalało, dynamiczniej rozwijały się inne obszary tego kraju.

W okresie II wojny światowej, do roku 1944, obszar ziem powiatu nowosolskiego pozostawał poza terenem działań wojennych. Obszar został opanowany przez wojska radzieckie w 1945 roku. Obszar powiatu należał do tzw. Ziem Odzyskanych i włączony został do Polski, objęło je utworzone w 1945 roku województwo wrocławskie. Z terenów tych wysiedlono ludność niemiecką oraz prowadzono repatriację ludności ze wschodnich województw przedwojennej Rzeczypospolitej, na tereny te przybyli też przesiedleńcy z centralnej Polski, reemigranci z Rumunii i Francji, następnie przesiedlona przymusowo ludność łemkowska i bojkowska z województwa rzeszowskiego oraz repatrianci z ZSRR.

W 1950 roku utworzono województwo zielonogórskie, w skład którego wszedł m.in. powiat kożuchowski. W 1953 roku siedzibę powiatu przeniesiono do Nowej Soli. W 1975 roku zlikwidowano powiaty i utworzono 49 województw. Ziemie powiatu nowosolskiego do 1998 roku pozostały w zasięgu województwa zielonogórskiego⁸.

Ze względu na niezwykle długą i ciekawą tradycję warto przedstawić krótko historię głównych miast powiatu nowosolskiego: Nowej Soli, Bytomia Odrzańskiego, Kożuchowa i Nowego Miasteczka.

Nowa Sól powstała nad lewym brzegiem rzeki Odry. Od początku istnienia związana była z solą, która w średniowieczu była bardzo cennym i poszukiwanym towarem. Warzelnia, która dała początek Nowej Soli miała uniezależnić Śląsk od polskich dostawców, wcześniej bowiem sprowadzano sól z Bochni i Wieliczki. Warzelnia soli została założona przez Antoniego Schmita, zwanego Daneczko w 1533 roku. Około 1585 roku w dokumentach zaczęła pojawiać się nazwa warzelnii Neusalzburg, która później została skrócona do Neusalz. „Okres solny” skończył się jednak dla miasta zaraz po wojnie trzydziestoletniej, kiedy to warzelnia została zamknięta. Dziś smak historii i tradycji pozostał już tylko w nazwie, która przez to może być myląca.

W 1743 roku Fryderyk Wielki przekształcił osadę w miasto, a inspektor budowlany z Głogowa Juliusz Springer dwa lata później stworzył projekt rozbudowy miasta. Plan rozwoju przestrzennego zachęcił rzemieślników do osiedlania się w Nowej Soli i uruchamiania warsztatów. Miasto zaczęło się rozwijać. W 1816 roku członek gminy braci czeskich – Gruschwitz zorganizował na terenie miasta pierwszą manufakturę przędzalniczą. Obok niej zaczęły powstawać fabryki tkanin

⁸ *Ibidem*, s. 8-21.

bawełnianych i lnianych. 11 lat później rodzina Krauze wprowadziła na teren miasta przemysł ciężki, otwierając hutę żelaza, odlewnię i emaliernię. Do dalszego rozwoju miasta przyczynił się trwały most na Odrze wybudowany w 1870 roku. Most dał Nowej Soli połączenie z Poznaniem. Rok później otwarto dworzec kolejowy, łącząc w ten sposób Nową Sól ze Szczecinem i Berlinem. U progu XX wieku uruchomiono tu także dużą stocznnię rzeczną, a wraz z nią port przeładunkowy. Uruchomiono również połączenia kolejowe z Wolsztynem i Żaganiem. Rozwój miasta był widoczny we wzroście liczby mieszkańców: w 1743 roku liczyło 800 mieszkańców, natomiast w roku 1930 – 16 500. Właśnie od 1930 roku rozwój Nowej Soli został zahamowany poprzez światowy kryzys gospodarczy. Zlikwidowano w tym czasie wiele zakładów i miejsc pracy.

W okresie II wojny światowej Niemcy wykorzystali miasto jako dogodny punkt przy tworzeniu kilku obozów pracy przymusowej, w tym filii jednego z najbardziej znanych, który zapisał się niechlubnie na kartach historii – Gross-Rosen. Oddziały Trzeciej Armii Gwardii I Frontu Ukraińskiego Armii Czerwonej generała Gordowa wkroczyły do Nowej Soli 14 lutego 1945 roku. Po zakończeniu wojny Nowa Sól wraz z całą Polską znalazła się w strefie wpływów radzieckich, co znamionowała obecność Komendantury Wojskowej. Z chwilą powołania Zarządu Miejskiego zlikwidowano administrację niemiecką. Do miasta zaczęli wtedy napływać osadnicy z całej Polski oraz repatrianci z terenów wschodnich. Równolegle trwała trudna akcja wysiedlania ludności niemieckiej. Charakterystyczna stała się wtedy różnorodność wyznaniowa mieszkańców. Praktycznie do końca okresu stacjonowania Armii Radzieckiej w mieście znajdował się duży szpital wojskowy wraz z zapleczem logistycznym i kwaterami dla kadry na osiedlu domków jednorodzinnych. W 1946 roku na terenie miasta rozpoczęły pracę zakłady przemysłowe: DZM „Dozamet” oraz NFN „Odra”. Rozbudowa zakładów spowodowała szybki przyrost ludności miasta. Miasto rozwijało się gospodarczo, w latach sześćdziesiątych pracowało tam: 26 zakładów przemysłowych, 114 zakładów rzemieślniczych oraz ponad 100 sklepów⁹.

Bytom Odrzański, jedno z najpiękniejszych miast Środkowego Nadodrza, szczyci się przebogatą historią, uwiecznioną m.in. w „Kronice” Galla Anonima. Kronikarz podaje, że w 1109 roku cesarz niemiecki Henryk V, idąc na Głogów,

⁹ *Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Nowosolskiego na lata 2008-2011*, Starostwo Powiatowe w Nowej Soli, Nowa Sól 2008; T. Andrzejewski, *Miejscowość powiatu nowosolskiego. Rys historyczny*, Muzeum Miejskie w Nowej Soli, Nowa Sól 2004, s. 130-144.

zrezygnował z oblegania potężnego grodziska Bytomia nad Odrą, a cesarscy harcownicy przegrali potyczki z miejscowymi wojami. Badania terenowe pozwoliły na wykazanie, że miasto powstało w II połowie XI wieku. Gród bytomski pełnił do połowy XII wieku rolę warowni na granicy państwa pierwszych Piastów. W XIII wieku miasto rozwijało się, w jego pobliżu stanął zamek książęcy, założono tu klasztor. W XIV wieku rozwój miasta został zahamowany, co wynikało z bliskości rozwijającego się Głogowa. W kolejnych wiekach losy miasta nierozłącznie związane były z burzliwą historią Dolnego Śląska. Miasto przeżywało tragiczne w skutkach okresy klęsk żywiołowych; powodzi, epidemii, pożarów, plagi szarańczy i nieurodzajów. Jego dawni mieszkańcy nie uniknęli również potworności i bestialstwa okresu wojen i najazdów, ale miasto miało również czasy swojej świetności i wspaniałości. Od XVI do połowy XIX wieku miasto znajdowało się w rękach rodu von Schönaichów. Rozkwit Bytomia przypada szczególnie na lata 1580-1618, okres panowania Fabiana i Jerzego von Schönaichów. Od roku 1601 do 1628 funkcjonowało słynne w całej Europie Środkowej „Schönaichianum Carolatheum”, ewangelickie gimnazjum akademickie (z prawem nadawania tytułów bakałarza i magistra), które kształciło m.in. Martina Opitza, wielkiego poetę – pisarza niemieckiego. Od XVIII wieku w gospodarce Bytomia dominowało rolnictwo, uprawa chmielu i winorośli. W połowie XIX stulecia Bytom należał do liczących się producentów wina na Śląsku, rozwijał się również przemysł wikliniarski. W XIX wieku i I połowie wieku XX miasto rozbudowało się, uzyskało połączenie kolejowe, rozbudowano port, wzniesiono most na Odrze. W okresie PRL rozwijał się tu przemysł metalowy, działała także spółdzielnia niewidomych¹⁰.

Swoją długą historię ma również Kożuchów, chociaż początki tego miasta są dość słabo rozpoznane. W 1295 roku w kronice łacińskiej *Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis* miejscowość wymieniona jest jako Chozuchow alias Czolcha oraz villa Choszucho. Notowano również w 1245 roku nazwę Kozsova, Koczechow villa oraz w 1382 roku Konczgo, a w XIII wieku miasto zanotowano w zlatynizowanej formie Cosuchowia. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego wymienia dwie nazwy miejscowości – Kożuchów oraz niemiecką Freystadt. W 1750 roku nazwa Kożuchów wraz z niemiecką Freystadt wymieniona jest w języku polskim przez Fryderyka II pośród innych miast śląskich w zarządzeniu urzędowym wydanym

¹⁰ T. Andrzejewski, *Miejscowości...*, s. 43-56.

dla mieszkańców Śląska. Miasto nosiło również zgermanizowane nazwy na przestrzeni wieków jak Wriegenstadt, Friegenstadt, Freinstadt, Freystadt. Polską nazwę Kożuchów w książce *Krótki rys jeografii Szląska dla nauki początkowej* wydanej w Głogówku w 1847 roku wymienił śląski pisarz Józef Lompa. W II połowie XIII wieku Kożuchów był rozwiniętym, obwarowanym miastem, napływali tutaj koloniści niemieccy. Podstawą gospodarki mieszkańców Kożuchowa w średniowieczu było rzemiosło i handel. Na terenie miasta działało kilka silnych organizacji cechowych. Wśród nich prym wiodli sukiennicy, tkacze, kuśnierze, rzeźnicy, kowale, stolarze, piwowarzy. Ważną rolę odgrywało również rolnictwo. W połowie XV w. Kożuchów otrzymał prawo bicia własnej monety, co potwierdziło pozycję gospodarczą miasta. Kożuchów rozrastał się, a w połowie XIV wieku miasto stało się jednym z najważniejszych ośrodków księstwa głogowskiego. Warownię przebudowano na zamek, a rezydowali tu w XV wieku książęta głogowscy. W XVIII i XIX wieku, pod panowaniem pruskim, ze względu na wojny i gorsze perspektywy rozwojowe, następował regres miasta, również w sferze gospodarczej. W II połowie XIX wieku w mieście zaczęły powstawać zakłady przemysłowe, utworzono też połączenie kolejowe z Nową Solą. W 1934 roku w mieście powstały koszary wojskowe. Pod koniec 1943 roku zorganizowano w mieście filię obozu koncentracyjnego Gross-Rosen, który zlikwidowano tuż przed zajęciem miasta przez wojska radzieckie. W okresie PRL Kożuchów powoli odbudowano ze zniszczeń wojennych, odbudowano przemysł, a wiodącą gałęzią przemysłu stała się motoryzacja. W Kożuchowie mieściła się również jednostka wojskowa, rozwiązana w latach 90.¹¹.

Nowe Miasteczko jest kolejnym miastem w powiecie o długiej historii. Pierwsze wzmianki pojawiają się w dokumentach Henryka III Głogowskiego przed 1296 rokiem. Po 1331 roku Nowe Miasteczko wraz z częścią głogowską księstwa zostało podporządkowane koronie czeskiej. Do 1386 roku podlegało bezpośrednio pieczy książęcej, później przeszło we władanie rycerzy z rodu Wirsingów, a następnie kolejnych rodów szlacheckich (von Knobelsdorff, von Haugwitz, von Rechenberg). W okresie średniowiecza mieszkańcy trudnili się głównie handlem i rzemiosłem, a miasto uniknęło większych problemów (wojen, epidemii). W latach 1649-1776 należało do klasztoru Jezuitów w Otyniu, w 1740 roku znalazło się

¹¹ *Ibidem*, s. 89-101.

w granicach Prus. W początkach XIX wieku miasto nawiedziła powódź, odniosło też straty związane z przemarszami wojsk, a następnie pożarami. Po zakończeniu wojen napoleońskich, w wyniku reform miejskich nastąpił ponowny rozkwit miasta, wybudowano drogę z Berlina do Wrocławia, przechodzącą przez Nowe Miasteczko. Na początku XX wieku zaczął się w mieście rozwijać przemysł. Jednak dominującymi zajęciami ludności było nadal rzemiosło, rolnictwo i hodowla. Wśród zakładów przemysłowych przeważały firmy budowlane, w okolicy uruchomiono kopalnie odkrywkowe węgla brunatnego. Po II wojnie światowej w mieście rozwinął się głównie przemysł meblarski, a także produkcja rolna i obsługa techniczna rolnictwa¹².

Ziemie powiatu nowosolskiego mają swoją wspólną długą historię, a podobne losy miejscowości sprawiły, że stanowią spójny obszar¹³.

¹² *Ibidem*, s. 145-155.

¹³ Dokładny opis historii wszystkich miejscowości powiatu nowosolskiego zawiera opracowanie: T. Andrzejewskiego: *Miejscowości powiatu nowosolskiego. Rys historyczny*, Muzeum Miejskie w Nowej Soli, Nowa Sól 2004.

1.2. Uwarunkowania ekologiczno-przestrzenne

Powiat nowosolski jako jednostka administracji samorządowej powstał w wyniku reformy administracji publicznej, wprowadzającej trójstopniowy podział terytorialny państwa i funkcjonuje od 1 stycznia 1999 roku¹⁴.

Powiat nowosolski leży w południowo-wschodniej części województwa lubuskiego na granicy z województwem wielkopolskim od wschodu i dolnośląskim od południa. Sąsiaduje z powiatem żagańskim, zielonogórskim i wschowskim z województwa lubuskiego, głogowskim z Dolnego Śląska oraz wolsztyńskim ze strony Wielkopolski.

Stanowiącą centrum powiatu nowosolskiego Nowa Sól oddalona jest od Zielonej Góry, stolicy województwa lubuskiego, o około 24 km, zaś nieco ponad 40 km dzieli ją od Sulechowa. Te trzy miasta dzięki wspólnym powiązaniom określane są mianem „Lubuskiego Trójmiasta”.

Ryc. 1. Powiat nowosolski na tle innych powiatów województwa lubuskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Mapy Administracyjnej:

<https://administracja.mac.gov.pl/adm/baza-jst/mapa-administracyjna/278,MAPA-ADMINISTRACYJNA.html>.

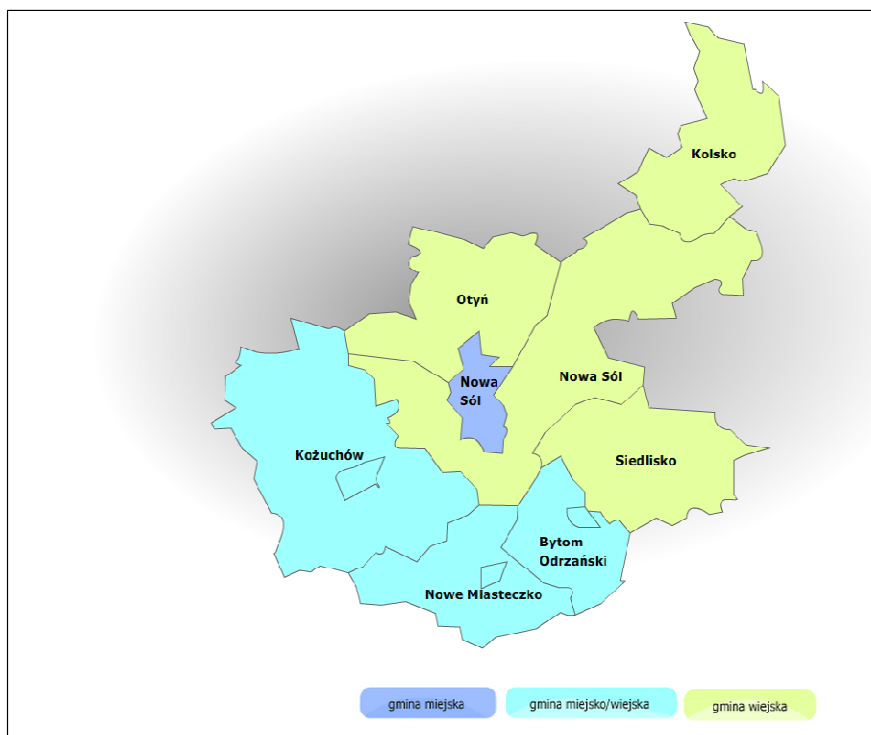
¹⁴ Na mocy Ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, Dz.U. z 1998 r., nr 96 poz. 603.

Ryc. 2. Powiat nowosolski na tle innych powiatów województwa lubuskiego
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Mapy Administracyjnej:
<https://administracja.mac.gov.pl/adm/baza-jst/mapa-administracyjna/278,MAPA-ADMINISTRACYJNA.html>.

Powiat nowosolski jest położony w środkowej części dorzecza Odry, w północnej części Obniżenia Mielnicko-Głogowskiego i Wzgórz Dalkowskich. Ponadto sięga wzniesień Zielonogórskich Pojezierza Sławskiego.

Aktualnie powiat obejmuje swoim obszarem miasto Nowa Sól, które jest siedzibą powiatu, trzy gminy miejsko-wiejskie: Bytom Odrzański, Kożuchów, Nowe Miasteczko oraz cztery gminy wiejskie: Kolsko, Nowa Sól, Otyń oraz Siedlisko. Do roku 2002 w skład powiatu wchodziły również trzy gminy miejsko-wiejskie: Sława, Szlichtyngowa oraz Wschowa, z których następnie utworzony został odrębny powiat –wschowski.

Ryc. 3. Gminy powiatu nowosolskiego

Źródło: Mapa Administracyjna, <https://administracja.mac.gov.pl/adm/baza-jst/mapa-administracyjna/278,MAPA-ADMINISTRACYJNA.html>.

Powiat zajmuje powierzchnię 771 km² (co stanowi 5,5% powierzchni województwa lubuskiego), którą zamieszkuje około 87,7 tys. mieszkańców 51,26% powierzchni powiatu stanowią użytki rolne, 40,24% obszary leśne¹⁵, a pozostałą część terenu inne obszary zabudowane i niezabudowane¹⁶. Powiat posiada dobrze rozbudowaną sieć komunikacyjną. W mieście Nowa Sól krzyżują się liczne drogi krajowe i wojewódzkie, magistrała kolejowa północ-południe oraz droga wodna na rzece Odrze wraz z portem i stoczną. Rzeka Odra dzieli powiat na dwie części: wschodnią i zachodnią z połączeniem mostowym w Nowej Soli. Powiat ma bogate i różnorodne środowisko przyrodnicze z unikatowymi w skali Europy łągami i starorzeczami nadodrzańskimi, bogatą i cenną przyrodą na Pojezierzu Sławskim oraz urozmaiconą rzeźbą terenu Wzgórz Dalkowskich.

Rzeźba terenu w powiecie nowosolskim ukształtowana została przez lodowiec, dlatego też można tu zobaczyć malowniczą krawędź pasma moreny czołowej zlodowacenia bałtyckiego w okolicach Bobrownik (gmina Otyń), która wznosi się 200 m n.p.m., charakterystyczne dla zlodowaceń krajobrazy Wzgórz

¹⁵ Stan na 01.01.2015, Wydział Geodezji i Gospodarki Nieruchomości Starostwa Powiatowego w Nowej Soli.

¹⁶ *Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Nowosolskiego...*, s. 17.

Dalkowskich, czy też bardzo urozmaicony przez rynny polodowcowe krajobraz Pojezierza Sławskiego. Na uwagę zasługują najpiękniejsze starorzecza występujące w okolicach Nowej Soli¹⁷.

Jak już wspomniano około 40,24% powierzchni powiatu zajmują lasy i grunty leśne, łącznie 30963 ha¹⁸. Największa lesistość występuje w gminie wiejskiej Nowa Sól – 56,4%, a także w gminach wiejskich Kolsko (45,5%) i Otyń (46,0%)¹⁹.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona wynosi 17195,3 ha i obejmuje 22,3% ogólnej powierzchni powiatu. Rezerваты przyrody zajmują 123,8 ha, zaś obszary chronionego krajobrazu 17017,7 ha. Na terenie powiatu znajdują się również 102 pomniki przyrody²⁰.

Cały obszar powiatu nowosolskiego znajduje się w zlewni Bałtyku i położony jest w dorzeczu środkowego biegu rzeki Odry, która jest głównym ciekim regionu. Innymi ważnymi ciekami mającymi swój bieg lub jego część na terenie powiatu są: Biała Woda, Krzycki Rów, Czarna Struga, Kozusznica, Śląska Ochla, Obrzyca, Południowy Kanał Obry, Brzeźnica, Czarna Strużka i Kanał Obrzycki. Cieki te wzbogacone są w sieć rowów melioracyjnych i odwodnieniowych. W ramach wód stojących powiat posiada 8 jezior o łącznej powierzchni 228,3 ha leżących na terenie gminy Kolsko, Nowa Sól i Nowe Miasteczko. Wszystkie te jeziora wykorzystywane są lokalnie do celów rekreacyjnych i wędkarskiego połowu ryb. Na terenie powiatu nowosolskiego występują dwa poziomy wodonośne:

- Trzeciorzędowy, zbudowany z warstw piasków głównie pylastych i drobnoziarnistych zalegających w obrębie iłów i mułków w formacji burowęglowej;
- Czwartorzędowy, wykształcony w formie piaszczysto-żwirowych struktur pradolinowych, sandrowych oraz międzymorenowych.

Poziomy wodonośne można ująć w dwa poziomy klasyfikacyjne:

- Główne Użytkowe Poziomy Wodonośne (GUPW);
- Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) – rozległe, o dużej wodonośności struktury piaszczysto – żwirowe.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Stan na 01.01.2015, Wydział Geodezji...

¹⁹ *Województwo lubuskie 2013. Podregiony, powiaty, gminy*, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2013, s. 222.

²⁰ *Ibidem*, s. 61.

Możliwość zagospodarowania wód podziemnych pod względem wydajności typowego ujęcia wód podziemnych można scharakteryzować jako:

- Bardzo wysoką, co dotyczy centralnej części powiatu, położonej na wschód od doliny rzeki Odry (Gmina Siedlisko, południe gminy Kolsko);
- Wysoką, dla gminy Siedlisko;
- Niską, co dotyczy gmin: Bytom Odrzański, Nowe Miasteczko, Kozuchów, Nowa Sól, Otyń²¹.

Powiat nowosolski jest regionem, w którym ważną rolę pełni rolnictwo. Znaczną powierzchnię w powiecie, 51,26%, zajmują użytki rolne²². Jakość gleb w powiecie jest więc bardzo istotnym czynnikiem dla rozwoju rolnictwa warunkującym wysokość i jakość uzyskiwanych plonów. Gleby w powiecie są w 51,0% V i VI klasy bonitacyjnej, ale też występują gleby bardzo urodzajne tj. mady nadodrzańskie²³.

Uwarunkowania ekologiczno-przestrzenne wskazują na atrakcyjne położenie powiatu nowosolskiego oraz zasoby, które umożliwiają rozwój zarówno rolnictwa, leśnictwa, jak i przemysłu.

²¹ *Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Nowosolskiego...*

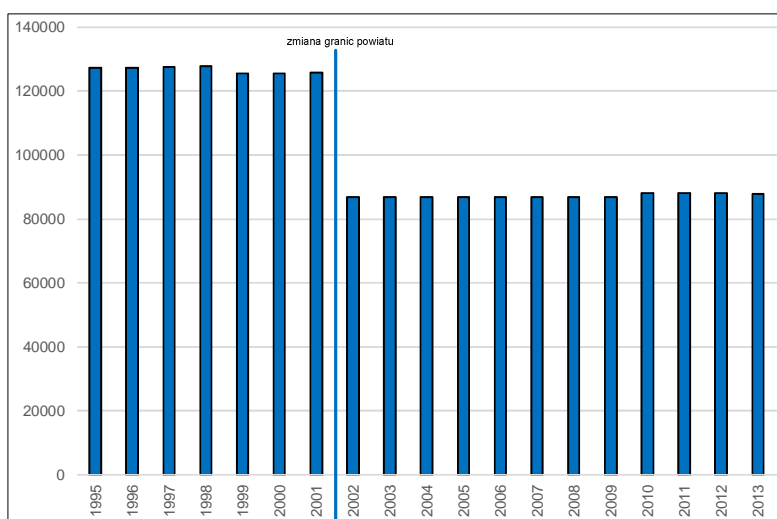
²² Stan na 01.01.2015, Wydział Geodezji...

²³ *Ibidem.*

1.3. Uwarunkowania społeczne

1.3.1. Ludność

Według stanu na 31 grudnia 2013 roku powiat liczył 87 727 mieszkańców. Liczba mieszkańców powiatu utrzymuje się na stałym poziomie. Przed zmianą granic, w 2001 roku, na terenie powiatu mieszkało znacznie więcej osób, bo aż 125,7 tys., natomiast po zmianie granic, w 2002 roku, pozostało 86,9 tys.

Ryc. 4. Ludność powiatu nowosolskiego wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII 2013 r.
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Największą miejscowością powiatu jest miasto powiatowe Nowa Sól, w którym zamieszkuje prawie 40 tys. mieszkańców, co stanowi 45% ludności powiatu. Pozostałe miasta: Kożuchów, Bytom Odrzański i Nowe Miasteczko są znacząco mniejsze.

Tabela 1. Ludność w poszczególnych gminach powiatu nowosolskiego, stan na 31.XII.2013 r.

Gmina	Ludność
Nowa Sól	39721
Bytom Odrzański	5524
Bytom Odrzański – miasto	4443
Bytom Odrzański – obszar wiejski	1081
Kolsko	3310
Koźuchów	16312
Koźuchów – miasto	9752
Koźuchów – obszar wiejski	6560
Nowa Sól	6829
Nowe Miasteczko	5528
Nowe Miasteczko – miasto	2884
Nowe Miasteczko – obszar wiejski	2644
Otyń	6829
Siedlisko	3674

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Gęstość zaludnienia w powiecie wynosi średnio 114 osób na km², przy czym największa gęstość zaludnienia charakteryzuje miasta Bytom Odrzański (1932 osoby na km²) oraz Nowa Sól (1822 osoby na km²). Najślabsze zaludnienie cechuje obszar wiejski gminy Bytom Odrzański i wynosi zaledwie 22 osoby na km²²⁴.

Analiza ludności powiatu wskazuje, że udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie ludności jest stały – kobiety w latach 2002-2013 stanowiły 51-52% ogółu ludności.

Ryc. 5. Ludność powiatu nowosolskiego wg płci, stan na 31.XII.2013 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Analiza ruchu naturalnego ludności pozwala na wskazanie, że w latach 2009-2012 liczba urodzeń nieznacznie przewyższała liczbę zgonów, jednakże w 2013 roku

²⁴ Bank...

mamy do czynienia z ujemnym przyrostem naturalnym – odnotowano więcej zgonów niż urodzeń. Podkreślić należy, że ujemny przyrost naturalny dotyczy miast – wyniósł on -2,6 w 2013 roku, zaś przyrost naturalny na obszarach wiejskich był dodatni – wyniósł 1,6. Przyrost naturalny w powiecie nowosolskim w 2013 roku był mniej korzystny demograficznie niż ogółem w województwie lubuskim, w którym wyniósł -0,3. W 2013 roku obserwujemy spadek liczby zawieranych małżeństw, natomiast liczba rozwodów w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie. Wartości te są zbliżone do wyników dla województwa lubuskiego.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności, małżeństwa i rozwody w powiecie nowosolskim

Wyszczególnienie:	2009	2010	2011	2012	2013
Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,9	11,3	10,6	10,5	9,4
Zgony na 1000 ludności	10,26	9,36	9,89	9,76	10,46
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych (w promilach)	4,8	4,0	11,8	8,6	4,9
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,7	1,9	0,7	0,8	-1,1
Małżeństwa na 1000 ludności	6,9	5,9	5,1	5,4	4,5
Rozwody na 1000 ludności	1,8	1,8	1,9	2,0	2,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Analiza migracji wskazuje na występowanie stałego, ujemnego salda migracji. Odpływ ludności z obszaru powiatu nie jest duży, niemniej jednak wskazać należy na stały charakter tego zjawiska.

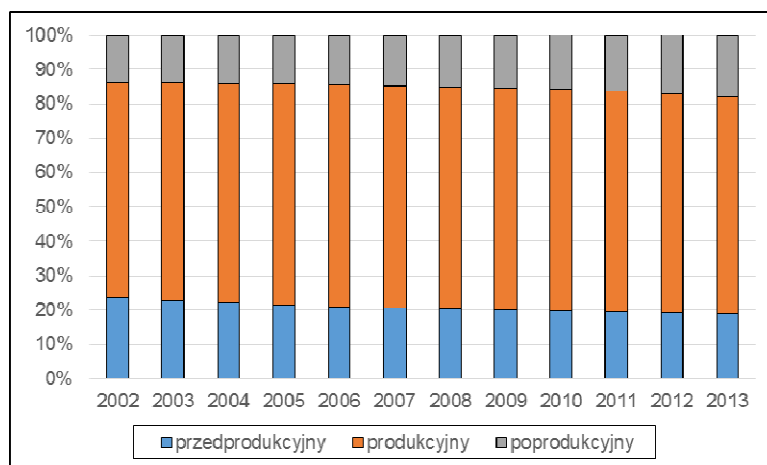
Tabela 3. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne dla powiatu nowosolskiego

Wyszczególnienie:	2009	2010	2011	2012	2013
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	901	978	900	936	869
Zameldowania z zagranicy	27	42	32	41	29
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	1072	1069	1085	1067	1071
Wymeldowania za granicę	27	14	14	39	41
Saldo migracji	-171	-63	-167	-129	-214
Saldo migracji na 1000 osób	-2,0	-0,7	-1,9	-1,5	-2,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Analiza ludności według ekonomicznych grup wieku wskazuje na proces powolnego starzenia się ludności powiatu. O ile udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności powiatu utrzymuje się na względnie stałym poziomie (63-65%), obserwujemy wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym (z 14% w 2002 roku do 18% w 2013 roku) oraz spadek dla wieku przedprodukcyjnego – z 24% w 2002 roku do 19% w 2013 roku. Struktura ludności

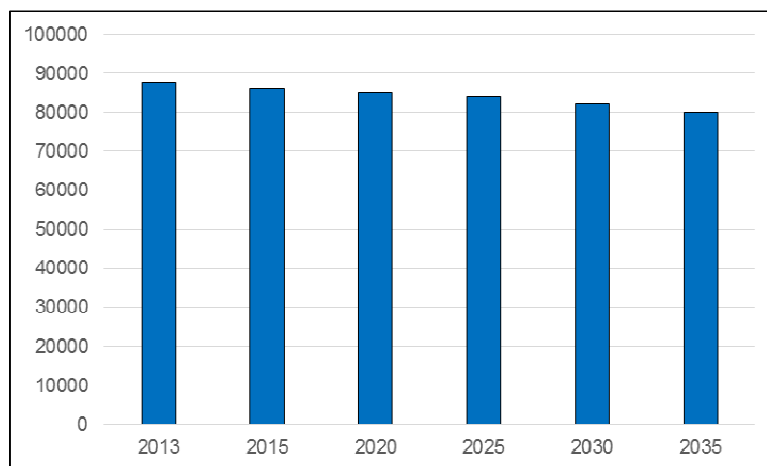
powiatu według ekonomicznych grup wieku jest zbliżona do struktury charakterystycznej dla Polski oraz województwa lubuskiego.

Ryc. 6. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w powiecie nowosolskim

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Prognoza demograficzna wskazuje, iż liczba ludności powiatu nowosolskiego będzie się zmniejszała, a w 2035 roku osiągnie około 80 tys.

Ryc. 7. Prognoza ludności dla powiatu nowosolskiego na lata 2015-2035 (2013 rok dane faktyczne)

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Analiza ludnościowa powiatu wskazuje na niekorzystne trendy demograficzne, które będą przede wszystkim widoczne w przyszłości. Nieznacznie dodatni (a w roku 2013 nawet ujemny) przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji powodowały będą zmniejszanie się liczby ludności. Widoczne jest również postępujące starzenie się populacji, widoczne dziś w zmniejszaniu się udziału ludności w wieku

przedprodukcyjnym w ogóle ludności. W przyszłości zmniejszać będzie się również udział ludności w wieku produkcyjnym, natomiast znacząco wzrośnie liczba osób starszych. Wymaga to odpowiedniego przygotowania działań społecznych.

1.3.2. Rynek pracy i bezrobocie

Jednostki wchodzące w skład powiatu nowosolskiego różnią się między sobą, jeśli chodzi o typ gospodarki. Najkorzystniej pod względem rozwoju gospodarczego prezentują się gminy, które są położone wokół największego ośrodka miejskiego w regionie – Nowej Soli. Sama gmina miejska Nowa Sól jest najbardziej wyróżniającym się ośrodkiem w powiecie. Niektóre gminy, jak Nowe Miasteczko mają na tle całego powiatu dostęp do lepszych i wydajniejszych gleb brunatnych, dlatego też rolnictwo tam jest lepiej rozwinięte.

Powiat nowosolski stanowi naturalny rynek pracy dla mieszkańców powiatu. Zdecydowana większość osób pracujących, zatrudniona jest w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w powiecie nowosolskim. W ostatnich latach sytuacja na rynku pracy w powiecie nowosolskim nieznacznie się przeobraziła, część osób w wieku produkcyjnym podjęło zatrudnienie za granicą. Zwiększyła się także mobilność mieszkańców do podejmowania pracy poza obrębem powiatu. W powiecie nowosolskim obserwujemy dysproporcje w rozproszeniu zakładów pracy, głównym ośrodkiem jest Nowa Sól, drugim – Kożuchów. W efekcie mieszkańcy powiatu najczęściej dojeżdżają do tych dwóch ośrodków²⁵.

Aktywność ekonomiczną ludności opisują wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku²⁶. Ludność aktywna zawodowo w powiecie nieco przeważa nad ludnością bierną zawodowo – współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 52,2. W związku z bezrobociem wskaźnik zatrudnienia jest niższy i wynosi 43,3. Ludność powiatu nowosolskiego cechuje niższy niż ogółem w Polsce oraz w województwie lubuskim współczynnik aktywności zawodowej. Wyniósł on w Polsce 55,1, w województwie lubuskim 55,5, a w powiecie nowosolskim 52,2.

²⁵ *Badanie popytu na pracę w powiecie nowosolskim*, Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli, Nowa Sól 2013.

²⁶ Dane bieżące GUS podają aktywność zawodową wyłącznie na poziomie krajowym i wojewódzkim, stąd odwołanie do danych Narodowego Spisu Powszechnego.

Tabela 4. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Wyszczególnienie	Powiat nowosolski
Aktywni zawodowo ogółem	36 493
Aktywni zawodowo pracujący	30 240
Aktywni zawodowo bezrobotni	6 253
Bierni zawodowo	33 381
Nieustalony status na rynku pracy	4 256
Współczynnik aktywności zawodowej	52,2
Wskaźnik zatrudnienia	43,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>

Zatrudnienie w powiecie nowosolskim dają przede wszystkim przemysł i budownictwo, a także działalność usługowa. Zatrudnienie w powiecie w 2013 roku przedstawiało się następująco:

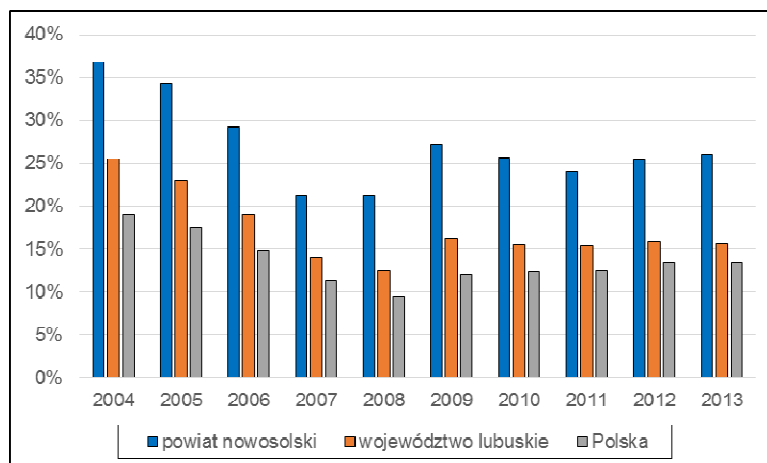
- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 1,0%
- Przemysł i budownictwo – 49,1%;
- Handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja – 10,6%;
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi – 39,3%²⁷.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie za pracę w 2013 roku było w powiecie nowosolskim minimalnie niższe niż ogółem w województwie – wyniosło bowiem 3253,97 zł, podczas gdy w lubuskim 3282,07 zł²⁸.

Znaczącym problemem powiatu jest wysokie bezrobocie – wyraźnie wyższe zarówno od bezrobocia w województwie lubuskim, jak i w kraju. Dane z lat 2004-2013 wskazują na stale utrzymującą się wysoką stopę bezrobocia dla powiatu. Również dostępne dla roku 2014 informacje nie wskazują na zmiany w tym zakresie, chociaż w okresie I-VI 2014 obserwujemy znaczący spadek bezrobocia w powiecie.

²⁷ *Województwo lubuskie 2014. Podregiony, powiaty, gminy*, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2014, s. 117.

²⁸ *Ibidem*, s. 131.

Ryc.8. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie nowosolskim na tle województwa i kraju
 Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Tabela 5. Stopa bezrobocia dla powiatu nowosolskiego za I-VI 2014 r.

Miesiąc	Polska	województwo lubuskie	powiat nowosolski
Styczeń	14,0	16,5	26,8
Luty	13,9	16,3	26,8
Marzec	13,5	15,6	25,8
Kwiecień	13,0	14,9	24,6
Maj	12,5	14,1	23,3
Czerwiec	12,0	13,5	22,2

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli, <http://www.pup-nowasol.pl/>.

Bezrobotni w powiecie nowosolskim najczęściej dość długo pozostają bez pracy, tylko 21,1% było bezrobotnymi krócej niż 3 miesiące. Bezrobocie dotyczy ludzi młodych (kategoria 25-34 lata), często o krótkim stażu pracy i raczej gorzej wykształconych, chociaż w statystyce funkcjonują również bezrobotni z wykształceniem wyższym. Wśród bezrobotnych identyfikowanych jako będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy dominują długotrwale bezrobotni oraz osoby bez wykształcenia średniego – posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne lub niższe.

Tabela 6. Ogólna charakterystyka bezrobotnych w powiecie nowosolskim, stan na koniec I kwartału 2014 roku

Wyszczególnienie	Charakterystyki bezrobotnych	Liczba osób
Czas pozostawania bez pracy	do 1	469
	1-3	1117
	3-6	1444
	6-12	1484
	12-24	1485
	pow. 24	1500
Wiek	18-24	1208
	25-34	2155
	35-44	1615
	45-54	1435
	55-59	831
	60 lat i więcej	255
Wykształcenie	Wyższe	490
	Policealne i średnie zawodowe	1585
	Średnie ogólnokształcące	692
	Zasadnicze zawodowe	2309
	Gimnazjalne i poniżej	2423
Staż pracy	do 1 roku	1297
	1-5	1566
	5-10	1102
	10-20	1159
	20-30	814
	30 lat i więcej	307
	bez stażu	1254
Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Do 25 roku życia	1208
	Długotrwale	4324
	Powyżej 50 roku życia	1845
	Bez kwalifikacji zawodowych	2440
	Bez doświadczenia zawodowego	1645
	Bez wykształcenia średniego	4732
	Samotnie wychowujący do najmniej 1 dziecko do 18 r.ż.	1025
	Którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	178
	Niepełnosprawni	538
	Po zakończeniu kontraktu socjalnego	5
	Ogółem	7047

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli, <http://www.pup-nowasol.pl/>.

Największa liczba bezrobotnych pochodzi z miasta Nowa Sól oraz miasta Kożuchów. Należy jednak pamiętać, że gminy powiatu nowosolskiego cechują się dużym zróżnicowaniem liczby mieszkańców. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wskazuje wyraźnie, że największy zasięg bezrobocie przyjmuje w gminie Kożuchów, Siedlisko, gminie wiejskiej Nowa Sól oraz w gminie Nowe Miasteczko.

Tabela 7. Bezrobocie według gmin, stan na 31.XII.2013 r.

Gmina	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
Gmina Bytom Odrzański	93	10,7
Miasto Bytom Odrzański	289	
Gmina Kolsko	258	12,2
Gmina Koźuchów	818	18,0
Miasto Koźuchów	1013	
Gmina Nowa Sól	657	15,0
Miasto Nowa Sól	2942	11,8
Gmina Nowe Miasteczko	259	14,8
Miasto Nowe Miasteczko	262	
Gmina Otyń	564	12,7
Gmina Siedlisko	384	16,2

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli, <http://www.pup-nowasol.pl/>; Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Przedstawione dane wskazują, że bezrobocie jest jednym z kluczowych problemów społecznych w powiecie nowosolskim, co wymaga podjęcia działań na rzecz aktywizacji osób bez pracy.

1.3.3. Oświata i wychowanie

Zadania związane z edukacją i wychowaniem w powiecie nowosolskim realizuje sieć placówek oświatowych. Pamiętać należy, że zgodnie z podziałem kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego za prowadzenie przedszkoli, szkół podstawowych oraz gimnazjów odpowiadają gminy, natomiast za szkolnictwo ponadgimnazjalne oraz szkoły specjalne powiat. Gminy i powiaty mogą jednocześnie zawierać porozumienia co do prowadzenia konkretnych placówek przez inne podmioty.

Większość placówek edukacyjnych zlokalizowanych jest w Nowej Soli – największym mieście powiatu. Jednocześnie pozostałe gminy również oferują swoim mieszkańcom dostęp do edukacji – na poziomie przedszkola, szkoły podstawowej i gimnazjum. Również szkoły ponadgimnazjalne zlokalizowane są nie tylko w Nowej Soli, ale także w Koźuchowie. Spis publicznych placówek edukacyjnych w powiecie nowosolskim zawiera tabela 8.

Tabela 8. Zestawienie publicznych placówek oświatowych działających w poszczególnych gminach powiatu nowosolskiego

Gmina	Placówki oświatowe
Gmina miejska Nowa Sól	Publiczne Przedszkole nr 1 Publiczne Przedszkole nr 2 Publiczne Przedszkole nr 5 Publiczne Przedszkole nr 6 im. Marii Konopnickiej Publiczne Przedszkole nr 7 Publiczne Przedszkole nr 8 Publiczne Przedszkole nr 9 Publiczne Przedszkole nr 11 Publiczne Przedszkole nr 12 Szkola Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki Szkola Podstawowa nr 2 im. Marii Konopnickiej Szkola Podstawowa nr 3 im. Juliana Tuwima Szkola Podstawowa nr 5 im. im. Władysława Broniewskiego Szkola Podstawowa nr 6 Szkola Podstawowa nr 8 im. Janusza Korczaka Publiczne Gimnazjum nr 1 im. gen. Władysława Andersa Publiczne Gimnazjum nr 2 wraz z oddziałami integracyjnymi Publiczne Gimnazjum nr 3 im. Henryka Sienkiewicza Liceum Ogólnokształcące im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Marii Dąbrowskiej Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 im. Stanisława Staszica Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4 im. Jana Pawła II Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego „Elektryk” Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Akademia Górniczo-Hutnicza – Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Nowej Soli Nowosolski Uniwersytet Trzeciego Wieku
Gmina miejsko- wiejska Bytom Odrzański	Przedszkole Publiczne Zespół Szkół im. Józefa Wybickiego
Gmina wiejska Nowa Sól	Przedszkole Publiczne w Lubięcinie Szkola Podstawowa w Lubieszowie Szkola Podstawowa w Przyborowie Zespół Szkół w Lubięcinie
Gmina miejsko- wiejska Koźuchów	Przedszkole Miejskie nr 1 w Koźuchowie Przedszkole Miejskie nr 3 w Koźuchowie Szkola Podstawowa nr 1 w Koźuchowie Szkola Podstawowa nr 2 w Koźuchowie Szkola podstawowa w Broniszowie Szkola podstawowa w Mirocinie Dolnym Szkola podstawowa w Stypułowie Samorządowe Gimnazjum w Koźuchowie Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 w Koźuchowie
Gmina wiejska Otyń	Zespół Szkół w Otyniu Zespół Szkół w Niedoradzu
Gmina wiejska Siedlisko	Publiczne Przedszkole w Siedlisku Szkola Podstawowa w Bielawach Zespół Placówek Oświatowych w Siedlisku
Gmina miejsko- wiejska Nowe Miasteczko	Zespół Szkół nr 1 w Nowym Miasteczku Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Nowym Miasteczku
Gmina wiejska Kolsko	Przedszkole Publiczne w Kolsku Przedszkole Publiczne w Konotopie Szkola Podstawowa im. Marii Skłodowskiej-Curie w Konotopie Szkola Podstawowa w Kolsku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych na stronach internetowych gmin.

Ofertę przedszkoli publicznych uzupełniają również placówki niepubliczne. W Nowej Soli działa także niepubliczny Zespół Szkół Katolickich im. św. Urszuli Ledóchowskiej, w ramach którego funkcjonują szkoła podstawowa oraz gimnazjum.

Najwięcej uczniów uczy się w szkołach podstawowych i gimnazjach. Wśród szkół ponadgimnazjalnych największym zainteresowaniem cieszą się technika. Liczba uczniów w tych szkołach przewyższa liczbę uczących się w liceach ogólnokształcących, podkreślić też należy stosunkowo duże zainteresowanie zasadniczymi szkołami zawodowymi. Dużym zainteresowaniem cieszą się także położone na terenie powiatu szkoły dla dorosłych, co wskazuje na pozytywną tendencję uzupełniania wykształcenia przez osoby dorosłe.

Powiat odpowiada za organizację i prowadzenie szkolnictwa ponadgimnazjalnego, szkolnictwa specjalnego, prowadzenie placówek oświatowo-wychowawczych, kształcenia ustawicznego, kształcenia praktycznego, ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego, placówek artystycznych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodków wychowawczych, a także placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania²⁹. Realizując swoje zadania powiat nowosolski prowadzi następujące placówki:

- Liceum Ogólnokształcące w Nowej Soli,
- Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego „Elektryk” w Nowej Soli,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Nowej Soli,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 w Nowej Soli,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4 w Nowej Soli,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 w Koźuchowie,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowej Soli,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Nowej Soli³⁰.

²⁹ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 ze zm.

³⁰ Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Nowym Miasteczku jest prowadzony przez gminę Nowe Miasteczko.

Tabela 9. Szkolnictwo na terenie powiatu nowosolskiego w roku szkolnym 2013/2014

Typ szkoły:	Liczba placówek	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne (w nawiasie podano liczbę przedszkoli)	35 (23)	117	2725
gmina miejska Nowa Sól	11 (11)	50	1232
gmina miejsko-wiejska Bytom Odrzański	2 (1)	8	185
gmina miejsko-wiejska Kozuchów	8 (5)	23	494
gmina miejsko-wiejska Nowe Miasteczko	4 (1)	7	166
gmina wiejska Kolsko	2 (2)	5	121
gmina wiejska Nowa Sól	4 (1)	9	188
gmina wiejska Otyń	4 (1)	10	210
gmina wiejska Siedlisko	2 (1)	5	129
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży	25	254	4950
gmina miejska Nowa Sól	8	105	2179
gmina miejsko-wiejska Bytom Odrzański	1	17	367
gmina miejsko-wiejska Kozuchów	4	44	885
gmina miejsko-wiejska Nowe Miasteczko	2	19	322
gmina wiejska Kolsko	2	12	210
gmina wiejska Nowa Sól	3	21	351
gmina wiejska Otyń	3	24	409
gmina wiejska Siedlisko	2	12	227
Gimnazja dla dzieci i młodzieży	14	125	2497
gmina miejska Nowa Sól	5	60	1174
gmina miejsko-wiejska Bytom Odrzański	1	7	176
gmina miejsko-wiejska Kozuchów	1	18	436
gmina miejsko-wiejska Nowe Miasteczko	1	11	168
gmina wiejska Kolsko	2	6	107
gmina wiejska Nowa Sól	1	5	75
gmina wiejska Otyń	2	12	243
gmina wiejska Siedlisko	1	6	118
Zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży	6	21	462
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	1	3	15
Licea ogólnokształcące dla młodzieży	2	23	649
Licea profilowane dla młodzieży	-	-	-
Technika dla młodzieży	6	53	1268
Szkoły policealne	3	6	179
Szkoły dla dorosłych			
gimnazja	1	5	174
licea ogólnokształcące	4	13	448
technika	1	1	5

Źródło: *Województwo lubuskie 2014. Podregiony, powiaty, gminy*, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2014, s. 168, 174, 177-180, 186, 189.

Pozytywnym aspektem szkolnictwa ponadgimnazjalnego na terenie powiatu jest szeroka oferta kształcenia w technikach oraz zasadniczych szkołach zawodowych. Technika na terenie powiatu cieszą się dużym zainteresowaniem, a oferowane przez nie kierunki dają szansę zdobycia ciekawego zawodu, nie zamykając przy tym drogi na studia wyższe. Szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży na terenie powiatu kształcą w następujących zawodach:

Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego „Elektryk” w Nowej Soli:

- Liceum ogólnokształcące;
- Zasadnicza szkoła zawodowa: elektryk;
- Technikum: technik informatyk, teleinformatyk, elektryk, ekonomista, energii odnawialnych, mechatronik, organizacji reklamy.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Nowej Soli:

- Technikum: usług fryzjerskich, inżynierii środowiska i melioracji;
- Zasadnicza szkoła zawodowa: sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, kucharz, fryzjer, krawiec, piekarz, cukiernik.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 w Nowej Soli:

- Technikum: technik budownictwa, technik mechanik;
- Zasadnicza szkoła zawodowa: monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, mechanik pojazdów samochodowych, operator obrabiarek skrawających, monter konstrukcji budowlanych, murarz – tynkarz, betoniarz zbrojarz, stolarz, dekarz, fryzjer, kucharz, krawiec, cieśla, monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych, lakiernik, blacharz samochodowy, ślusarz, elektromechnik pojazdów samochodowych.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4 w Nowej Soli:

- Technikum: cyfrowych procesów graficznych, hotelarskie, logistyczne, turystyki wiejskiej, żywienia i usług gastronomicznych.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 w Koźuchowie:

- Technikum: informatyk, spedytor, cyfrowych procesów graficznych, ekonomista, organizacji reklamy, handlowiec;
- Zasadnicza szkoła zawodowa: cukiernik, piekarz, kucharz, fryzjer, sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, murarz-tynkarz, lakiernik, stolarz, kominiarz, dekarz, tapicer, elektryk, ogrodnik i wiele innych spośród 76 zawodów³¹.

Osoby dorosłe mogą kształcić się w szkołach zawodowych, liceach, technikach, liceach uzupełniających oraz szkołach policealnych, o różnych specjalnościach.

Wyniki egzaminu maturalnego z 2014 roku wskazują na nieco niższe wyniki większości egzaminów w szkołach powiatu nowosolskiego niż ogółem w województwie lubuskim. Pamiętać jednak należy o dużej liczbie szkół dla dorosłych

³¹ Informacje o kierunkach kształcenia w szkołach dla młodzieży w roku szkolnym 2014/2015 wg informacji podanych na stronach internetowych poszczególnych szkół.

oraz techników na terenie powiatu nowosolskiego, a w tych placówkach wyniki egzaminów zwykle są niższe niż w liceach ogólnokształcących.

Tabela 10. Średnie wyniki procentowe matury w roku 2014 (dane dla przystępujących po raz pierwszy)

Przedmioty	Województwo lubuskie		Powiat nowosolski	
	poziom podstawowy	poziom rozszerzony	poziom podstawowy	poziom rozszerzony
Biologia	36,43	51,69	35,47	42,33
Chemia	46,22	52,05	35,91	42,94
Fizyka i astronomia	39,01	49,94	28,52	47,64
Geografia	46,28	50,48	43,68	40,23
Historia	47,40	57,06	56,24	45,00
Historia sztuki	45,52	57,72	10,00	-
Informatyka	40,62	49,27	32,00	59,00
Język angielski	70,88	66,83	69,08	63,66
Język francuski	69,17	74,57	39,00	-
Język hiszpański	69,13	85,00	-	83,00
Język niemiecki	69,75	59,67	70,89	52,74
Język polski	52,03	60,78	50,14	57,99
Język rosyjski	53,36	74,23	46,00	-
Matematyka	46,27	39,30	41,74	32,74
Wiedza o społeczeństwie	46,76	42,99	44,95	37,88

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu, <http://www.oke.poznan.pl/index.php>.

Powiat nowosolski zapewnia szeroki dostęp do edukacji od poziomu przedszkola po szkoły ponadgimnazjalne. W odniesieniu do szkolnictwa ponadgimnazjalnego konieczne jest prowadzenie bieżących analiz dotyczących zapotrzebowania na określone zawody oraz dostosowywanie kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wskazane jest utrzymywanie szkół zawodowych i techników dzięki którym absolwenci uzyskują konkretny zawód.

1.3.4. Ochrona zdrowia

Bazę ochrony zdrowia w powiecie nowosolskim stanowią szpital oraz świadczące ambulatoryjne usługi medyczne niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej i praktyki lekarzy specjalistów, a także apteki i punkty apteczne. Powiat nowosolski jest podmiotem założycielskim Wielospecjalistycznego Szpitala Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Nowej Soli, a placówka ta realizuje zadania powiatu w sferze ochrony zdrowia.

Do 1980 roku mieszkańcy Nowej Soli i przyległych okolic mogli korzystać z usług medycznych znajdujących się w trzech budynkach szpitalnych. Przy obecnej ul. Witosa w Nowej Soli mieściły się oddziały internistyczny, chirurgiczny oraz

dyrekcja i administracja. W budynku przy ul. Bankowej w Nowej Soli znajdował się szpital dla dzieci, natomiast w Kożuchowie był szpital ginekologiczno-położniczy. W wyniku wieloletnich starań w 1975 roku rozpoczęła się budowa nowego szpitala położonego na obrzeżach miasta Nowa Sól, którego otwarcie miało miejsce w 1980 roku. W kolejnych latach szpital został rozbudowany.

W latach 1991-1998 dyrekcja szpitala prowadziła starania dotyczące usamodzielnienia zakładu opieki zdrowotnej oraz opracowania programu restrukturyzacji i planu strategicznego. Wpis do rejestru samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej szpital uzyskał w 1998 roku. W wyniku skutecznie przeprowadzonej restrukturyzacji i efektywnemu wykorzystaniu środków własnych szpital zachował płynność finansową unikając zadłużenia.

Od 2005 roku placówka nosi nazwę Wielospecjalistyczny Szpital Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nowej Soli. Obecnie WS SP ZOZ w Nowej Soli jest szpitalem wielospecjalistycznym oraz jednym z trzech dużych i referencyjnych jednostek w województwie lubuskim.

Oprócz opieki całodobowej w zakresie podstawowym i wysokospecjalistycznym zapewnia również: ambulatoryjną specjalistyczną opiekę zdrowotną, działalność laboratoryjną i diagnostyczną, rehabilitację leczniczą oraz pomoc doraźną w razie wypadku, urazu, nagłego zachorowania lub pogorszenia stanu zdrowia związanego z zagrożeniem życia.

Leczenie pacjentów prowadzone jest w kilkunastu oddziałach oraz w poradniach specjalistycznych. Należą do nich: oddział chorób wewnętrznych z pododdziałem nefrologii i endokrynologii, oddział chirurgii ogólnej i naczyniowej z pododdziałem chirurgii dziecięcej, oddział gastroenterologii, chirurgii onkologicznej oraz chirurgii klatki piersiowej, oddział neurochirurgii i neurotraumatologii, oddział położniczo-ginekologiczny z pododdziałem ginekologii onkologicznej i traktem porodowym posiadający III stopień referencyjności, oddział neonatologiczny, oddział dziecięcy z pododdziałem neurologii dziecięcej, oddział anestezjologii i intensywnej terapii ze stacją dializ, oddział rehabilitacji pourazowej i neurologiczne, oddział kardiologii z rehabilitacją kardiologiczną, oddział intensywnego nadzoru kardiologicznego, zakład hemodynamiki, oddział reumatologii, oddział urazowo-ortopedyczny, oddział chirurgii plastycznej i oparzeń, oddział urologii z pododdziałem onkologii, oddział neurologii z pododdziałem udarowym, szpitalny oddział ratunkowy

oraz oddział kardiochirurgiczny funkcjonujący na zasadach partnerstwa publiczno-prawnego z Dolnośląskim Centrum Chorób Serca.

Szpital wyposażony jest również w blok operacyjny, laboratorium analityczne i bakteriologiczne – serologiczne, aptekę szpitalną, sterylizację ogólnoszpitalną, zakład patomorfologii, szpitalny zakład radiologii, w którego skład wchodzi Pracownia Radiodiagnostyczna, Pracownia Ultrasonograficzna, Pracownia Tomografii Komputerowej, Pracownia Rezonansu Magnetycznego, Pracownia Mammograficzna, Pracownia Radiologii Zabiegowej II, Pracownia Mammotomiczna oraz lądowisko dla helikopterów i spalarnie odpadów medycznych. Łącznie do dyspozycji chorych na tych oddziałach przygotowanych jest 450 łóżek. Podkreślić należy, że szpital uzyskał wiele wyróżnień i certyfikatów wskazujących na wysoką jakość oferowanych usług medycznych, a także zajmuje wysokie miejsca w rankingach szpitali³².

Dzięki szpitalowi mieszkańcy mają zapewniony dostęp do stacjonarnej opieki zdrowotnej. Statystyka wskazuje, że w 2012 roku na 10 tys. mieszkańców powiatu przypadały 54 łóżka szpitalne, zaś w województwie lubuskim wskaźnik ten wyniósł 44³³.

Wielospecjalistyczny Szpital Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nowej Soli posiada silną pozycję na rynku usług zdrowotnych województwa lubuskiego. Świadczy o tym duży popyt na wykonywane usługi, przejawiający się m.in. corocznym wzrostem wartości umów na świadczenia opieki zdrowotnej zawieranych z Narodowym Funduszem Zdrowia. Zwiększa się również efektywności funkcjonowania placówki, o czym świadczy skrócenie średniej długości hospitalizacji z 5,7 do 5,4 osobodnia³⁴. Widoczny jest również wzrost efektywności wykorzystania bloku operacyjnego. Podkreślić należy, że z usług szpitala korzystają pacjenci spoza terenu powiatu, w tym również z innych województw.

Ambulatoryjną opiekę zdrowotną na terenie powiatu zapewnia 56 przychodni. Liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej systematycznie rośnie – w 2004 roku opiekę zapewniało 20 przychodni, w 2009 roku już 50. W 2013 roku na 10 tys. ludności w powiecie przypadało 6 przychodni, w całym województwie lubuskim wskaźnik ten wynosi 5³⁵. Przy szpitalu w Nowej Soli działa wiele specjalistycznych

³² Wielospecjalistyczny Szpital Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nowej Soli, <http://www.szpital-nowasol.pl/index.php>.

³³ Bank...

³⁴ Wielospecjalistyczny..., s. 3.

³⁵ Bank...

poradni, które zapewniają mieszkańcom powiatu dostęp do lekarzy specjalistów. Najwięcej przychodni działa w mieście Nowa Sól, gdzie głównie skupia się opieka medyczna oferowana mieszkańcom powiatu. Jednakże dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej jest zapewniony w każdej gminie.

Tabela 11. Przychodnie – ambulatoryjna opieka zdrowotna, stan na 31.XII.2013

Gmina	Liczba przychodni
Gmina Bytom Odrzański	-
Miasto Bytom Odrzański	4
Gmina Kolsko	3
Gmina Kożuchów	-
Miasto Kożuchów	7
Gmina Nowa Sól	2
Miasto Nowa Sól	29
Gmina Nowe Miasteczko	2
Miasto Nowe Miasteczko	4
Gmina Otyń	3
Gmina Siedlisko	2

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Na terenie powiatu działa także 26 aptek i 6 punktów aptecznych³⁶. Na jedną aptekę w 2013 roku przypadało tu 3249 osób, bardzo podobnie jak w całym województwie lubuskim (3263)³⁷.

Wskaźniki analizujące dostęp mieszkańców do personelu medycznego są dla powiatu nowosolskiego korzystne. W 2011 roku na 10 tys. mieszkańców przypadało 36 lekarzy oraz 67 pielęgniarek i położnych (w 2013 roku 66 pielęgniarek i położnych). Wskaźniki te kształtowały się powyżej średniej dla regionu, bowiem w województwie lubuskim w 2011 roku na 10 tys. mieszkańców przypadało 24 lekarzy i 62 pielęgniarki i położne. W 2012 roku powiat nowosolski pod względem liczby mieszkańców przypadających na 1 lekarza plasował się na 8 miejscu w województwie lubuskim, a pod względem liczby mieszkańców przypadających na 1 pielęgniarkę na 5 miejscu³⁸.

1.3.5. Kultura

Na terenie powiatu nowosolskiego funkcjonują instytucje odpowiedzialne za działalność w sferze kultury. Poszczególne gminy mają swoje własne ośrodki kultury,

³⁶ *Województwo lubuskie 2013...*, s. 199.

³⁷ Bank...

³⁸ *Ibidem*.

które odpowiadają za przygotowywanie wydarzeń kulturalnych, prowadzą bieżącą działalność kulturalną i oświatową, w tym dodatkowe zajęcia edukacyjne, kulturalne, spotkania, koncerty, przedstawienia, organizują konkursy itp. W mieście Nowa Sól funkcjonują ponadto Muzeum Miejskie, czy teatr „TERMINUS A QUO”.

Tabela 12. Zestawienie instytucji kulturalnych działających w poszczególnych gminach powiatu nowosolskiego

Gmina	Instytucje kultury
Gmina miejska Nowa Sól	Muzeum Miejskie w Nowej Soli, ul. Muzealna 20, Nowa Sól Nowosolski Dom Kultury, ul. Piłsudskiego 49, Nowa Sól Teatr „TERMINUS A QUO”, ul. Kościuszki 33, Nowa Sól
Gmina miejsko-wiejska Bytom Odrzański	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, al. Złotej Jesieni 1, Bytom Odrzański
Gmina wiejska Nowa Sól	---
Gmina miejsko-wiejska Koźuchów	Koźuchowski Ośrodek Kultury i Sportu „Zamek”, ul. Klasztorna 14, Koźuchów
Gmina wiejska Otyń	Gminne Centrum Kultury, ul. Bolesława Chrobrego 18, Otyń
Gmina wiejska Siedlisko	Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Siedlisku, pl. Zamkowy 6, Siedlisko
Gmina miejsko-wiejska Nowe Miasteczko	Ośrodek Kultury i Sportu w Nowym Miasteczku, ul. Kościuszki 2, Nowe Miasteczko
Gmina wiejska Kolsko	Gminny Dom Kultury, ul. Piastowska 39, Kolsko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych na stronach internetowych gmin.

Muzeum Miejskie w Nowej Soli pełni funkcję zarówno obiektu muzealnego, jak również prowadzi działalność edukacyjną, naukową czy wydawniczą. Muzeum dysponuje 4 działami:

- Dział naukowo-oświatowy – organizuje we współpracy z lokalnymi placówkami oświatowymi coroczne konkursy dla dzieci i młodzieży szkolnej, m.in. konkurs plastyczny dla najmłodszych „Moje spotkanie z Muzeum”, historyczny dla uczniów gimnazjów „Poznaj swoją okolicę”, historyczny dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych „Dzieje regionu”. W dziale gromadzi się prasę regionalną i wydawnictwa lokalne oraz przygotowuje do druku publikacje własne Muzeum;
- Dział historyczny – zajmuje się historią dawną i współczesną, numizmatyką i militariami. Zbiory historii dawnej to głównie przedmioty, dokumenty oraz ikonografia Nowej Soli i regionu, kartografia Śląska, a także księgozbiór regionalny. Obejmują one blisko 300 pozycji inwentarzowych i ponad 600 kart pocztowych i fotografii Nowej Soli i okolic. Dział historyczny na bieżąco dokumentuje zmiany zachodzące w architekturze miasta, gromadząc

materiały fotograficzne. Zabytki nowosolskie prezentowane są na stałej wystawie „Nowa Sól – powstanie miasta”. Uzupełnieniem zbiorów jest bogaty księgozbiór o tematyce regionalnej. Kolekcja numizmatyczna liczy obecnie ok. 5000 obiektów. W zbiorach działu historycznego znajdują się również militaria – 140 eksponatów;

- Dział artystyczny – powołany od podstaw w 1978 roku. Aktualnie w zbiorach działu znajduje się ok. 1500 zabytków z zakresu malarstwa, grafiki, rysunku, rzeźby i rzemiosła artystycznego (szkło, ceramika, tkanina, meble, dawne przedmioty codziennego użytku), gromadzonych pod kątem kultury mieszczańskiej XIX i XX w. Duża część kolekcji dostępna jest zwiedzającym na wystawie „Wnętrza mieszczańskie”, która ma charakter wystawy stałej. W zbiorach artystycznych muzeum znajduje się ponadto duża, systematycznie uzupełniana kolekcja (kilkaset obiektów) prac plastyków nowosolskich, obejmująca obrazy olejne, grafiki, akwarele, rysunki i rzeźby artystów związanych z miastem od początku XX stulecia. Fragmenty zbioru prezentowane są okazjonalnie w formie wystaw czasowych. Stały charakter ma galeria autorska malarstwa Kamili Marchelek (w czytelni muzeum) i galeria malarstwa Janiny Góral (na klatce schodowej). Ważnym elementem zbiorów działu jest unikalna w skali kraju kolekcja rysunku metalami (srebrem i złotem) autorstwa Stanisława Filipczuka, zgromadzona w latach 90. XX w.;
- Dział przyrodniczy – zbiory działu liczą 1360 pozycji inwentarzowych. Zaczątkiem kolekcji były eksponaty zachowane z przedwojennego Heimatmuseum, które miały charakter osobliwości przyrodniczych. Z okresu tego pochodzą m.in. poroża egzotycznych zwierząt, kolekcja egzotycznych motyli, krąg wieloryba, strusie jaja i inne ciekawostki. W latach 70. XX w. rozpoczęto systematyzowanie kolekcji pod kątem przyrody Polski, ze szczególnym uwzględnieniem fauny i flory nadodrzańskiej. Ponad 90% muzealiów prezentowanych jest na stałej wystawie pt. „Przyroda doliny Odry”, która jest jednym z ogniw „Przestrzennego Muzeum Odry”. Wśród zbiorów wyróżnić można: ponad 100 sztuk ptaków z różnych środowisk (polnych, leśnych, łąkowo-błotnych, nadmorskich), kilkadziesiąt ssaków, m.in. niedźwiedź, wilk, sarna, łoś, dzik, borsuk, lis, około 1000 okazów owadów, zbiór ponad 600 muszli ślimaków ziemno-wodnych i małży w 40 gatunkach, 100 okazów zielnikowych roślin naczyniowych z okolic doliny Odry. Ponadto

na wystawie eksponowane są pnie i przekroje drzew typowych dla nadodrzańskiego lasu łęgowego oraz występujące w nim elementy runa leśnego, np. gatunki grzybów jadalnych i trujących.

Muzeum dysponuje również biblioteką oraz biblioteką cyfrową³⁹.

Podkreślić należy również duże kulturotwórcze znaczenie bibliotek. Współcześnie placówki te pełnią nie tylko rolę miejsca wypożyczania książek lub korzystania z nich na miejscu, ale prowadzą zajęcia edukacyjne, popularyzujące czytelnictwo i wiedzę o książkach, spotkania z autorami, warsztaty dla dzieci i młodzieży, a także konkursy dotyczące literatury.

Tabela 13. Zestawienie bibliotek działających w poszczególnych gminach powiatu nowosolskiego

Gmina	Biblioteki
Gmina miejska Nowa Sól	Miejska Biblioteka Publiczna w Nowej Soli, ul. Bankowa 3, Nowa Sól Filia, ul. 1-go Maja 14, Nowa Sól
Gmina miejsko-wiejska Bytom Odrzański	Biblioteka Publiczna w Bytomiu Odrzańskim, ul. Kożuchowska 15, Bytom Odrzański Punkt Biblioteczny w Drogomilu Punkt Biblioteczny w Wierzbnicy
Gmina wiejska Nowa Sól	Gminna Biblioteka Publiczna w Przyborowie, ul. Szkolna 16, Przyborów
Gmina miejsko-wiejska Kożuchów	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Kożuchowie, ul. Klasztorna 14, Kożuchów
Gmina wiejska Otyń	Gminna Biblioteka Publiczna w Otyń, ul. Żeromskiego 3, Otyń Filia w Niodoradzu, ul. Kochanowskiego 8b, Niodoradz
Gmina wiejska Siedlisko	Biblioteka Publiczna w Siedlisku, ul. Kasztanowa 19, Siedlisko Filia Biblioteki Publicznej w Bielawach, Bielawy 17, Bielawy
Gmina miejsko-wiejska Nowe Miasteczko	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Nowym Miasteczku, ul. Rynek 2, Nowe Miasteczko
Gmina wiejska Kolsko	Gminny Dom Kultury. Biblioteka Publiczna w Kolsku, ul. Piastowska 39, Kolsko

Źródło: Miejska Biblioteka Publiczna w Nowej Soli,
http://www.biblioteka.nowasol.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=472&Itemid=641.

Wśród wielu imprez kulturalnych odbywających się w powiecie nowosolskim na szczególną uwagę zasługują: obchody dni miast i gmin powiatu, koncerty wykonywane przez uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. Grażyny Bacewicz (Nowa Sól), Młodzieżowej Orkiestry Dętej CKZiU „Elektryk” (Nowa Sól), orkiestry mandolinowej (Kolsko) oraz Turnieje Rycerskie (Kożuchów) i Ogólnopolski Przegląd Filmów Niezależnych „Solanin Film Festiwal”. W roku 2014 miały miejsce

³⁹ Muzeum Miejskie w Nowej Soli, <http://www.muzeum-nowasol.pl/>.

m.in. następujące wydarzenia o charakterze kulturalnym, sportowym i rekreacyjnym:

- IX Powiatowy Konkurs Matematyczny „Matematyka w naszym życiu”,
- Powiatowy Przegląd Kabaretów Szkolnych,
- Powiatowy Konkurs z Przedsiębiorczości – Własny biznes,
- Międzynarodowy Konkurs Poetycko-Artystyczny „Baczyniak”,
- XIV Powiatowy Konkurs Historyczny,
- Powiatowy Konkurs Informatyczny – Binaria,
- Powiatowy Konkurs Poezji Religijnej im. Jana Pawła II,
- Uroczystość obchodów Święta Konstytucji 3 Maja,
- Bzowe transgraniczne spotkanie artystyczne,
- Pociąg do turystyki – polsko – saksońskie poznawanie turystyki kombinowanej,
- Powiatowy Konkurs Strzelecki z Broni Pneumatycznej,
- Powiatowy Turniej „Basketball 2014”,
- Powiatowy Konkurs Pięknego Czytania,
- Powiatowy Przegląd Poezji Europejskiej,
- XVI Solny Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego Grand Prix Polski Par Dorosłych Nowa Sól 2014,
- Modelowe Żagle – polsko – saksońskie spotkanie integracyjne,
- Wspólne korzenie polsko – brandenburskie – młodzieżowe warsztaty filmowe,
- Powiatowa Olimpiada Sportowo-Rekreacyjna „Radość”,
- Regionalne Letnie Igrzyska Olimpiad Specjalnych,
- Viadrus – dąb co na rzekę spogląda – polsko – niemieckie spotkanie nad Odrą,
- III Zawody Lotnicze o Puchar Starosty Nowosolskiego,
- Powiatowe zakończenie roku szkolnego,
- Przyroda Powiatu Nowosolskiego i Powiatu Görlitz – polsko – saksońskie pogranicze w obiektywie,
- OFFOWA MOC KRYTYCZNA – polsko – niemieckie warsztaty krytyki filmowej połączone z transgraniczną wystawą sztuki alternatywnej,
- Europejski Dzień bez Samochodu w Powiecie Nowosolskim,
- Powiatowy Turniej „Unihokej 2014”,

- Powiatowy Dzień Edukacji Narodowej,
- Uroczystość obchodów Święta Niepodległości,
- IX Festiwal Piosenki Harcerskiej Turystycznej i Żeglarskiej „Muzyka łączy pokolenia”,
- Konferencja „Dzień Osoby Niepełnosprawnej”,
- Konkurs jasełkowy.

Mieszkańcy powiatu mają dostęp zarówno do instytucji kulturalnych, jak również do różnego rodzaju imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych. Szczególna oferta skierowana jest do dzieci i młodzieży, które biorą udział w większości wydarzeń.

Kultura to także licznie działające grupy artystyczne na terenie powiatu m.in.: „Lubuskie Słoneczko” z Kożuchowa, chór szkolny „CREDO” i zespół folklorystyczny „Wierzbniczanki” z Bytomia Odrzańskiego, chór „Sursum Corda” z Nowego Miasteczka, zespół „Śnieżynki” z Konotopu, „Jarzębinki” z Otynia, „Stypułowianki” ze Stypułowa, „Wrzosa” z Nowej Soli, „Chabry”, „Jutrzenka” z Siedliska oraz „Nary Doro” z Siedliska.

1.3.6. Sport i rekreacja

Na terenie powiatu nowosolskiego znajduje się wiele instytucji zapewniających możliwość uprawiania sportu oraz rekreacji. Organizowane są również liczne zawody sportowe. Organizacją zajęć sportowych, imprez oraz utrzymaniem bazy sportowo-rekreacyjnej zajmują się prowadzone przez gminy ośrodki sportu, a także kluby i stowarzyszenia sportowe.

Na terenie powiatu funkcjonują następujące ośrodki sportu i rekreacji prowadzone przez samorządy gminne:

- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nowej Soli,
- Kożuchowski Ośrodek Kultury i Sportu,
- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Siedlisku,
- Ośrodek Kultury i Sportu w Nowym Miasteczku,
- Gminny Ośrodek Kultury w Otyniu,
- Gminny Ośrodek Kultury w Bytomiu Odrzańskim,
- Gminny Ośrodek Kultury w Kolsku.

Baza sportowo-rekreacyjna dostępna dla mieszkańców powiatu to m.in.: stadiony, baseny, hale sportowe, boiska, sale gimnastyczne, korty tenisowe, centra sportowo-rekreacyjne czy place zabaw. Najwięcej obiektów sportowo-rekreacyjnych zlokalizowanych jest w Nowej Soli, ale infrastruktura funkcjonuje w każdej gminie:

- Miasto Nowa Sól – basen (przy Gimnazjum nr 2), 3 hale sportowe, 5 boisk Orlik 2012, 18 boisk, w tym 4 wielofunkcyjne, 8 sal gimnastycznych, 2 bieżnie lekkoatletyczne, 3 korty tenisowe, 14 placów zabaw oraz miejsce używane do kąpieli „Koci staw”;
- Gmina Bytom Odrzański – Basen Miejski w Bytomiu Odrzańskim (basen odkryty), Stadion Miejski w Bytomiu Odrzańskim (bieżnia), korty tenisowe funkcjonujące w ramach boisk wielofunkcyjnych, centra rekreacyjno-sportowe w miejscowościach wiejskich: Bycz, Królikowice, Małaszowice;
- Gmina Koźuchów – boiska wielofunkcyjne Orlik 2012 przy Szkole Podstawowej nr 2 oraz przy stadionie miejskim;
- Gmina wiejska Nowa Sól – boiska wielofunkcyjne wraz z kortami tenisowymi w Lubięcinie i Lubieszowie;
- Gmina Otyń – boisko Orlik 2012 w miejscowości Modrzyca (możliwość utworzenia kortu tenisowego), boisko sportowe przy ZS w Niedoradzu (bieżnia 60 m, boisko wielofunkcyjne z możliwością zaaranżowania kortu tenisowego);
- Gmina Siedlisko – boisko wielofunkcyjne Orlik 2012 w miejscowości Siedlisko (z kortem tenisowym) oraz Bielawy (z kortem tenisowym i bieżnią);
- Nowe Miasteczko – stadion miejski, boiska i sale gimnastyczne przy szkołach, sale w Ośrodku Kultury i Sportu;
- Kolsko – sale gminastyczne i boiska przy szkołach

Baza sportowo-rekreacyjna jest w różnym stanie technicznym, stąd wskazać należy na konieczność rewitalizacji oraz rozbudowy bazy sportowo-rekreacyjnej w powiecie nowosolskim. W tym zakresie wskazać należy na zapotrzebowanie na krytą pływalnię oraz profesjonalne, wielofunkcyjne boiska sportowe.

Na obszarze powiatu nowosolskiego działalność prowadzą następujące kluby i stowarzyszenia sportowe:

- Klub Szachowy „Odrodzenie”, Koźuchów,
- Nowosolski Klub Karate „Kyokushin”, Nowa Sól,

- Piłkarski Klub Sportowy „Amator”, Bobrowniki,
- Ludowy Klub Sportowy „Hydrogaz”-„Kora”, Otyń,
- Piłkarski Klub Sportowy „Modrzew”, Modrzyca,
- Miejski Klub Piłkarski „Arka”, Nowa Sól,
- Kajakowy Klub Sportowy, Nowa Sól,
- Ludowy Klub Sportowy „Błękitni”, Lubięcín,
- Ognisko TKKF „Kulturysta”, Nowe Miasteczko,
- Miejskie TKKF, Nowa Sól,
- Ognisko TKKF „Renesans”, Kozuchów,
- Miejski Klub Sportowy „Korona”, Kozuchów,
- Ludowy Klub Sportowy „TUR”, Siedlisko,
- Uczniowski Klub Sportowy „Dziesiątka”, Nowa Sól,
- Uczniowski Klub Sportowy „Mieszko”, Bytom Odrzański,
- Uczniowski Klub Sportowy „Iskra”, Bielawy,
- Uczniowski Klub Sportowy „Siódemka”, Nowa Sól,
- Uczniowski Klub Sportowy „Optymist”, Kozuchów,
- Uczniowski Klub Sportowy „Piątka”, Nowa Sól,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowo-Turystyczny „Orzeł”, Nowe Miasteczko,
- Uczniowski Klub Sportowy „Ares”, Nowa Sól,
- Uczniowski Klub Sportowy „Aktiv”, Nowa Sól,
- Uczniowski Klub Sportowy „Elektron”, Nowa Sól,
- Parafialny Klub Sportowy „Millenium”, Nowa Sól,
- Klub Sportowy „Orzeł - Otyń”, Otyń,
- Uczniowski Klub Sportowy „Lider”, Nowe Miasteczko,
- Uczniowski Klub Sportowy „Kyokushinkai”, Nowa Sól,
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimp”, Nowa Sól,
- Uczniowski Klub Sportowy „Mirotká”, Mirocin Dolny,
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Herkules”, Przyborów,
- Uczniowski Klub Sportowy „Peleton” przy Gimnazjum nr 2, Nowa Sól,
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Jeździecki „Kosówka” przy Gimnazjum w Nowym Miasteczku, Nowe Miasteczko,

- Uczniowski Klub Sportowy „SKM Nowa Sól”, przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 w Nowej Soli, Nowa Sól,
- Ludowy Zespół Sportowy „Zawisza” Radwanów, Kożuchów,
- Ludowy Zespół Sportowy „Pogrom” Książ Śląski, Miocin Dolny,
- Ludowy Zespół Sportowy „Zorza” Nowe Żabno, Nowa Sól,
- Ludowy Zespół Sportowy „Polonia” w Kiełczu, Nowa Sól,
- Otyńskie Stowarzyszenie Karate M. Oyama, Otyń,
- Parafialny Zespół Sportowy „Tornado”, Lubięcín,
- Lubuski Klub Sportowy „Karate”, Nowa Sól,
- Stowarzyszenie Rozwoju Gier Umysłowych „Strategia”, Kożuchów,
- Uczniowski Klub Sportowy „Arek”, Siedlisko,
- Klub Sportowy „Pogoń”, Przyborów,
- Zapaśniczy Klub Sportowy „Hegemon”, Nowa Sól,
- Gminny Ludowy Zespół Sportowy – Ośrodek Kultury i Sportu, Nowe Miasteczko,
- Ludowy Klub Piłkarski w Stypułowie,
- Uczniowski Klub Sportowy Sport’s Kolsko, Kolsko,
- Uczniowski Klub Sportowy „Szóstka”, Nowa Sól,
- Międzyszkolny Klub Sportowo-Turystyczny „Astra”, Nowa Sól,
- Lipiński Zespół Sportowy „Lubusz”, Lubięcín,
- Miejski Klub Sportowy „Nowe Miasteczko”, Nowe Miasteczko,
- Uczniowski Klub Sportowy „Orlęta”, Nowe Miasteczko,
- Uczniowski Klub Sportowy „Ósemka”, Nowa Sól,
- Miejski Klub Sportowy „Odra”, Bytom Odrzański,
- Ludowy Zespół Sportowy „Trasch-Attack”, Lubięcín,
- Uczniowski Klub Sportowy „Beryl”, Kożuchów,
- Uczniowski Klub Sportowy „Trójka”, Nowa Sól,
- Klub Żeglarski Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „Żeglarz” w Nowej Soli, Nowa Sól,
- Parafialny Klub Sportowy Antoni, Nowa Sól,
- Stowarzyszenie Auto - Moto Kożuchów, Kożuchów,
- Klub Sportowy „Kick Boxing Fighter”, Nowa Sól,

- Stowarzyszenie Miłośników Wędkarstwa przy DZM „Dozamet” Nowa Sól, Nowa Sól,
- Stowarzyszenie „Kožuchowska Dwójka”, przy Szkole Podstawowej nr 2, Kożuchów,
- Uczniowski Klub Sportowy „IPPON Kożuchów”, przy Szkole Podstawowej nr 1 w Kożuchowie,
- Amatorski Klub Siatkarski „Basteja”, Kożuchów,
- L' Equipe Petanque Club B.O., Bytom Odrzański,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Lider Kożuchów”, Kożuchów,
- Uczniowski Klub Sportowy „Spartakus Otyń”, Otyń,
- Lubięcińskie Stowarzyszenie Lotnicze „Ikarus”, Lubięcin,
- Stowarzyszenie Max Boxing Klub w Nowym Miasteczku,
- Uczniowski Klub Sportowy „Dozamet” Nowa Sól,
- Klub Sportowy „Odra Stany”, Nowa Sól,
- Lubuski Związek Piłki Ręcznej w Nowej Soli,
- Stowarzyszenie Fanatici Dalla Polonia, Nowa Sól,
- Stowarzyszenie Tańca Flex, Nowe Miasteczko,
- Stowarzyszenie Smoczyc Łodzi „Dragon Masters”, Nowa Sól,
- Uczniowski Klub Sportowy „Hajime”, Bytom Odrzański,
- Klub Aktywnego Wypoczynku Stany, Nowa Sól,
- Klub Sportowy Rampa w Nowej Soli,
- Nowosolska Grupa Biegowa, Nowa Sól,
- Nowosolska Grupa Kolarska „Dobra Strona Mocy”, Nowa Sól.

Duża liczba klubów i stowarzyszeń sportowych umożliwia mieszkańcom powiatu realizację sportowych pasji i uprawianie wielu różnorodnych dyscyplin. Ważna jest również działalność uczniowskich klubów sportowych, które organizują zajęcia dla dzieci i młodzieży.

1.3.7. Pomoc społeczna, wsparcie rodziny i osób niepełnosprawnych

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby

i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Powiat realizuje w tym zakresie zadania własne oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Najogólniej wskazać można, że powiat w ramach zadań z zakresu pomocy społecznej i rozwiązywania problemów społecznych realizuje zadania:

- Pomocy społecznej, w tym m.in. opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych, wsparcia cudzoziemców (przede wszystkim posiadających status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą), prowadzenia domów pomocy społecznej, mieszkań chronionych, ośrodków interwencji kryzysowej, usamodzielnianie oraz pomoc w integracji ze środowiskiem osób, które opuszczają placówki dla dzieci i młodzieży;
- Wspierania rodziny i pieczy zastępczej;
- Przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Wsparcia, w tym rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych i z zaburzeniami psychicznymi.

Dokładna diagnoza oraz zadania dotyczące tego obszaru zostały zapisane w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005-2015. Dokument ten zaplanowany został na lata 2005-2015, stąd konieczne jest rozpoczęcie prac nad ewaluacją strategii i przygotowaniem nowego dokumentu.

W każdej gminie powiatu nowosolskiego działa ośrodek pomocy społecznej, który realizuje podstawowe zadania z zakresu pomocy społecznej, a jego pracownicy informują mieszkańców o możliwości poszukiwania wsparcia, w tym w instytucjach powiatowych. Zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej realizują trzy jednostki organizacyjne:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR),
- Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze w Koźuchowie,
- Dom Pomocy Społecznej w Koźuchowie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie mieści się w Nowej Soli, przy ul. Piłsudskiego 65. Przedmiotem działania Centrum jest realizacja zadań, w szczególności z zakresu pomocy społecznej, pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych – należących do właściwości powiatu. W jego ramach działają następujące zespoły:

- Zespół ds. pieczy zastępczej, który zajmuje się kwestiami rodzin zastępczych, usamodzielnienia oraz odpłatność rodziców za pobyt dziecka w placówkach i rodzinach zastępczych;
- Zespół ds. pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który zajmuje się problematyką usamodzielnienia osób opuszczających placówki, skierowania do placówek, odpłatnością rodziców, umieszczaniem w domu pomocy społecznej, przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, a także opracowywaniem programów osłonowych;
- Zespół ds. rehabilitacji społecznej, który zajmuje się turnusami rehabilitacyjnymi, dofinansowaniem sportu, kultury, rekreacji i turystyki, dofinansowaniem likwidacji barier: architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się, warsztatami terapii zajęciowej (WTZ), dofinansowaniem sprzętu rehabilitacyjnego oraz dofinansowaniem zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze;
- Zespół ds. obsługi i administracji
- Zespół ds. finansów⁴⁰.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli było zatrudnionych 17 osób, w tym 1 osoba była zatrudniona w ramach projektu „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli”, współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli w 2013 roku zleciło również wykonywanie zadań z zakresu pracy z rodzinami zastępczymi w środowisku 3 koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej, w tym 2 zatrudnionym w ramach realizacji resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na 2013 rok pn.: „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”. Ponadto dla 1 osoby zorganizowano staż na

⁴⁰ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli, <http://www.pcpnrnowasol.pl/>.

stanowisku pomoc administracyjna oraz zatrudniono 1 osobę w ramach prac interwencyjnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizowało również specjalistyczne poradnictwo, terapię rodzinną, prowadziło program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie, realizowało działania na rzecz ofiar przemocy, organizowało kolonie letnie, a także realizowało projekt „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli”, programy: „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, „Świadczenie specjalistycznej pomocy dla rodzin zastępczych”⁴¹.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizowało również zadania na rzecz osób niepełnosprawnych. Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku wskazuje, że w powiecie nowosolskim funkcjonuje ponad 17 tys. osób z niepełnosprawnościami, w tym ponad 12 tys. z prawnie orzeczoną niepełnosprawnością. Dane w tym zakresie prezentuje tabela 14. W powiecie funkcjonuje Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Nowej Soli, mieszczący się przy ul. Piłsudskiego 65.

Tabela 14. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności w powiecie nowosolskim dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Wyszczególnienie	Liczba osób
Osoby niepełnosprawne razem	17164
Osoby niepełnosprawne prawnie razem	12454
Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności znacznym	3193
Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym	5801
Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności lekkim	2494
Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności nieustalonym	194
Osoby niepełnosprawne prawnie w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności	774
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie razem	4710
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności całkowite	202
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności poważne	918
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności umiarkowane	3590

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

⁴¹ Powiatowe Centrum...; *Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli za rok 2013*, Nowa Sól 2014.

Na rzecz osób niepełnosprawnych prowadzone są następujące zadania: warsztaty terapii zajęciowej, turnusy rehabilitacyjne, dofinansowanie likwidacji barier: architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, zaopatrzenie osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone są przez Stowarzyszenie Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Pomóż nie będę sam” w Nowej Soli przy ul. Wróblewskiego 9. Uczestnicy warsztatów to 50 dorosłych osób niepełnosprawnych. Celem działalności Warsztatów jest aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, poprzez pozyskiwanie lub przywracanie umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. W 2013 roku Powiat Nowosolski przystąpił do realizacji pilotażowego programu „Aktywny samorząd”, finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁴².

Na terenie powiatu nowosolskiego funkcjonuje dom pomocy społecznej, tj. Dom Pomocy Społecznej w Koźuchowie, dysponujący 109 miejscami z przeznaczeniem dla osób przewlekle somatycznie chorych (89 miejsc) oraz osób niepełnosprawnych fizycznie (20 miejsc). W 2013 roku w Domu Pomocy Społecznej w Koźuchowie, na podstawie decyzji administracyjnych, umieszczono 16 osób. W dniu 31.12.2013 roku na umieszczenie w Domu oczekiwały 4 osoby.

Na terenie powiatu nowosolskiego opiekę nad dzieckiem realizowano poprzez Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze nr 1, 2, 3, 4 w Koźuchowie oraz rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i specjalistyczne. W Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych nr 1, 2, 3, 4 w Koźuchowie oraz w rodzinach zastępczych przebywają dzieci, których rodzice nie potrafią lub nie mogą prawidłowo wypełniać swoich obowiązków rodzicielskich. Rodzicom tym została odebrana, ograniczona bądź zawieszona władza rodzicielska.

Do końca 2012 roku w Koźuchowie funkcjonował dom dziecka. Z dniem 01.01.2013 roku nastąpiła reorganizacja placówki opiekuńczo-wychowawczej typu wielofunkcyjny Dom Dziecka w Koźuchowie, przy ul. Traugutta 17, posiadający

⁴² *Sprawozdanie z działalności Powiatowego...*

dotychczas 45 miejsc, a na jego miejsce utworzono 4 placówki opiekuńczo-wychowawcze z liczbą miejsc ogółem – 49:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 w Koźuchowie typu socjalizacyjnego, ul. Traugutta 17/4, ul. Traugutta 17/10, os. 22 Lipca 18c/14. Placówka przeznaczona dla 11 dzieci;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2 w Koźuchowie typu socjalizacyjnego, ul. Traugutta 17/5. Placówka przeznaczona dla 12 dzieci;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 3 w Koźuchowie typu socjalizacyjno – interwencyjnego, ul. Traugutta 17/6. Placówka przeznaczona dla 14 dzieci;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 4 w Koźuchowie typu socjalizacyjnego, ul. Traugutta 17/7. Placówka przeznaczona dla 12 dzieci.

W okresie od 01.01.2013 roku do 31.12.2013 roku w Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych nr 1, 2, 3, 4 w Koźuchowie przebywało łącznie 59 małoletnich. Ponadto 7 dzieci zostało interwencyjnie umieszczonych w Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych w Koźuchowie pomimo braku wolnych miejsc, a następnie przeniesionych do placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów. Wg stanu na dzień 31.12.2013 roku w placówce przebywało 50 małoletnich.

W 2013 roku procesem usamodzielnienia objęto 33 pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, schronisk dla nieletnich, zakładów poprawczych, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii pochodzących z terenu powiatu nowosolskiego oraz osiedlających się na jego terenie, z uwzględnieniem poszczególnych form pomocy:

- Pomoc pieniężna na usamodzielnienie – 8 osób – 51 117 zł;
- Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki – 30 osób – 116 505,06 zł;
- Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej – 5 osób – 14 382 zł.

Łącznie na realizację ww. zadań wydatkowano kwotę 182 004,06 zł.

W 2013 roku w powiecie nowosolskim funkcjonowało 141 rodzin zastępczych, w których przebywało 209 dzieci, w tym:

- Rodziny spokrewnione – 85, w których przebywało 114 dzieci;
- Rodziny niezawodowe – 48, w których przebywało 51 dzieci;

- Zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – 5, w których przebywało 37 dzieci;
- Zawodowa rodzina zastępcza – 1, w której przebywało 3 dzieci;
- Zawodowa specjalistyczna rodzina zastępcza – 2, w której przebywało 4 dzieci.

Na podstawie postanowień sądu rodzinnego utworzono 13 nowych rodzin zastępczych (8 spokrewnionych i 5 niezawodowych) funkcjonujących na terenie powiatu nowosolskiego, w których zostało umieszczonych 17 dzieci. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku w powiecie funkcjonowało 126 rodzin zastępczych, w których umieszczonych było 185 dzieci. W 2013 roku 33 dzieci pochodzących z powiatu nowosolskiego przebywało w 28 rodzinach zastępczych na terenie 20 innych powiatów, natomiast w 17 rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu nowosolskiego przebywało 21 dzieci pochodzących z terenu 11 innych powiatów. Na dzień 31.12.2013 roku na umieszczenie w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo - wychowawczej oczekiwało 14 małoletnich (dzieci przebywające w zawodowej rodzinie zastępczej pełniące funkcję pogotowia rodzinnego). Procesem usamodzielnienia objęto 51 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych z uwzględnieniem poszczególnych form pomocy:

- Pomoc na usamodzielnienie 5 osób – 23 082 zł;
- Pomoc na kontynuowanie nauki 43 osoby – 195 075 zł;
- Pomoc na zagospodarowanie 6 osób – 12 441 zł.

Ponadto objęto pomocą wyłącznie w postaci pracy socjalnej 7 osób przebywających na terenie powiatu nowosolskiego. Łącznie na realizację zadania wydatkowano kwotę 230 598 zł.

Na terenie powiatu nowosolskiego, przy Domu Pomocy Społecznej w Kożuchowie funkcjonuje 1 mieszkanie chronione dla 3 usamodzielniających się wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, którzy kontynuują naukę i nie ukończyli 25 roku życia. Utworzenie mieszkania chronionego na terenie powiatu nowosolskiego zaspokaja okresowo potrzeby mieszkaniowe młodych ludzi startujących w samodzielne, dorosłe życie przez okres uczęszczania do szkoły. W roku 2013 z mieszkania chronionego skorzystały dwie osoby – dwie wychowanki, które opuściły placówkę opiekuńczo-

wychowawczą, a przed umieszczeniem w placówce zamieszkiwały na terenie miasta Nowej Soli.

1.3.8. Bezpieczeństwo publiczne

Powiat ma zadania z zakresu zapewnienia porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Powiat wykonuje to zadanie przy pomocy merytorycznych wydziałów Starostwa Powiatowego, powiatowych służb, inspekcji i straży. Służby powiatowe obejmują:

- Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Nowej Soli;
- Komendę Powiatową Policji;
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego.

O bezpieczeństwo mieszkańców powiatu nowosolskiego dbają Komenda Powiatowa Policji w Nowej Soli wraz z Komisariatem Policji w Koźuchowie oraz Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nowej Soli wraz z Ochotniczymi Strażami Pożarnymi zlokalizowanymi w innych miejscowościach powiatu.

Straż pożarna uczestniczy w ratownictwie w przypadku wielu zdarzeń i pożarów – statystyka działań ratowniczo-gaśniczych zestawiona została w tabeli 15.

Tabela 15. Statystyka z działań ratowniczo-gaśniczych na terenie powiatu nowosolskiego

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Ilość zdarzeń ogółem:	1151	1263	1320	1155	921
w tym pożary	504	448	553	584	365
w tym miejscowe zagrożenia	585	756	719	518	531
w tym alarmy fałszywe	62	59	48	53	25
Wypadki śmiertelne:	16	7	16	12	14
w tym przy pożarach	1	0	1	1	3
Osoby ranne:	88	62	82	82	99
w tym przy pożarach	8	1	12	5	5
Spalona powierzchnia lasu (ha)	3,43	2,72	4,73	44,97	1,125

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nowej Soli,
http://www.strazns.webd.pl/viewpage.php?page_id=4.

Działalność państwowej straży pożarnej wspierana jest również przez jednostki ochotniczej straży pożarnej. Na terenie powiatu nowosolskiego funkcjonują:

- Ochotnicza Straż Pożarna Ratownictwa Wodnego w Nowej Soli;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Miasteczku;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Bytomiu Odrzańskim;

- Ochotnicza Straż Pożarna w Przyborowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Siedlisku;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kożuchowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kolsku;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Broniszowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Mirocinie Dolnym;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Studzieńcu;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Stypułowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Otyniu;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Bielawach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Konotopie⁴³.

W 2012 roku stwierdzono w powiecie nowosolskim 2 962 przestępstwa, z czego 2 051 o charakterze kryminalnym, 269 o charakterze gospodarczym oraz 510 przestępstw drogowych, w 2013 roku więcej, bo 3228 przestępstw, w tym 2023 o charakterze kryminalnym, 467 o charakterze gospodarczym oraz 575 przestępstw drogowych. Wśród ogółu przestępstw z roku 2013, 55 miało charakter przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu (w roku 2012 aż 85), zaś 1 421 przeciwko mieniu⁴⁴. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w 2013 roku ogółem wyniósł 78,0% i był wyższy niż w województwie lubuskim, gdzie wyniósł 73,1%. Największa wykrywalność – 99,0% dotyczyła przestępstw drogowych, następnie gospodarczych – 93,6%, najrzadziej wykrywane były przestępstwa kryminalne – 69,3%. Wykrywalność przestępstw kryminalnych była jednak wyższa niż ogółem w województwie, gdzie wyniosła 61,8%⁴⁵.

1.3.9. Organizacje pozarządowe

Na terenie powiatu nowosolskiego działa wiele organizacji pozarządowych, które aktywne są w różnych sferach życia społecznego – sporcie, rekreacji, wypoczynku, kulturze i sztuce, edukacji, ochronie zdrowia, pomocy społecznej

⁴³ Bazy NGO, <http://bazy.ngo.pl/>.

⁴⁴ *Województwo lubuskie 2013...*, s. 74; *Województwo lubuskie 2014...*, s. 74.

⁴⁵ *Województwo lubuskie 2014...*, s. 75.

i wsparciu potrzebujących, pomocy rodzinie, ekologii, sprawach obywatelskich, rozwoju i wielu innych.

Organizacje działające w sferze sportu stanowią znaczącą część organizacji z terenu powiatu. Zostały one wymienione w rozdz. 1.2.6 Sport i rekreacja. Na terenie powiatu działają ponadto następujące stowarzyszenia:

- „Towarzystwo Miłośników Koźuchowa” z siedzibą w Koźuchowie, ul. Klasztorna 14;
- Nowosolskie Stowarzyszenie „Klub Abstynenta Odrodzenie” z siedzibą w Nowej Soli, ul. B. Getta 2;
- Towarzystwo Przyjaciół Siedliska – Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Siedlisku;
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Oddział w Nowej Soli, ul. Witosa 9;
- Stowarzyszenie „KUPIEC” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Woj. Polskiego 2;
- Stowarzyszenie Handlowców „MANHATAN” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Kupiecka 42;
- Towarzystwo kultury „AKOLADA” z siedzibą w Nowej Soli ul. Moniuszki 3;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Bytomia Odrzańskiego z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim, ul. Cmentarna 5;
- Stowarzyszenie Wspierających Kulturę Fizyczną i Ochronę Zdrowia z siedzibą w Koźuchowie, ul. 22 Lipca 5;
- Nowosolskie Alternatywne Stowarzyszenie Artystów „NASA” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Kościuszki 33;
- Stowarzyszenie Ruchu Artystycznego „OGNISKO MUZYCZNE” z siedzibą w Nowym Miasteczku, ul. Kościuszki 2;
- Stowarzyszenie „ODRODZENIE NOWEGO MIASTECZKA” z siedzibą w Nowym Miasteczku, ul. Piłsudskiego 1;
- Towarzystwo Zwolenników Demokracji „WSPÓLNOTA” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Muzealna 7/2;
- Towarzystwo „PSYCHOEDUKACJI” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Muzealna 4b;
- Stowarzyszenie „POMOCY DZIECIOM” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim, ul. Kusocińskiego 6;

- Stowarzyszenie „PROMOCJA” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim, ul. Kusocińskiego 6;
- Stowarzyszenie ludzi działających na rzecz trzeźwości w Polsce, Klub „OGNIWO” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Muzealna 46;
- Stowarzyszenie Kultury Alternatywnej z siedzibą w Nowej Soli, ul. Kościuszki 29a/5;
- Klub Motocyklowy „ROLL GAS” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Woj. Polskiego 7a/3;
- Stowarzyszenie Polska, Francja, Zielona Góra Le – LOT z siedzibą w Nowej Soli, ul. Piłsudskiego 49;
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „TACY SAMI” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Drzymały 4;
- Stowarzyszenie „Lubuski Bank Żywności” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Boh. Getta 2;
- Stowarzyszenie „Forum Nowosolan” z siedzibą w Nowej Soli, Os. XXX-lecia 2E/65;
- Stowarzyszenie „Reaktywacji Gminy Lubięcin” z siedzibą w Lubięcinie 53 A;
- Towarzystwo Medyczne „BONA VITA” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Chałubińskiego 5A/8;
- Stowarzyszenie „FELIKS ” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Kościuszki 13B/5;
- Otyńskie Stowarzyszenie Ludzi Działających Na Rzecz Trzeźwości w Polsce Klub „BRATNIA DŁOŃ” z siedzibą w Otyniu, ul. Moniuszki 4;
- Lubuskie Stowarzyszenie Obrony Praw Członków Spółdzielni Mieszkaniowych z siedzibą w Nowej Soli, os. XXX-lecia 5B/27;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „PRZYSTAŃ” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim, ul. Ogrodowa 28;
- Stowarzyszenie Właścicieli Działek Rekreacyjno-Letniskowych „LUBOGOSZCZ DĄB” z siedzibą w Nowym Miasteczku, ul. Marcinkowskiego 2/1;
- Towarzystwo Polsko - Niemieckie z siedzibą w Nowej Soli, ul. Woj. Polskiego 49/2;
- Stowarzyszenie Propagatorów Trzeźwości Ośrodek Pomocy Ofiarom Uzależnień z siedzibą w Nowej Soli, ul. Wrocławska 20;

- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „GAJA” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Boh. Getta 7;
- Stowarzyszenie Sympatyków Wędkarstwa „SEZAN” z siedzibą w Nowej Soli ul. Staszica 2;
- Stowarzyszenie Transportu Drogowego z siedzibą w Koźuchowie, pl. Zwycięstwa 1A;
- Towarzystwo Dobroczynności „ACER” z siedzibą w Modrzycy, ul. Emilii Plater;
- Porozumienie na rzecz rozwoju Miasta i Gminy Koźuchów z siedzibą w Koźuchowie, ul. 22 Lipca 12C;
- Nowosolskie Stowarzyszenie Amazonek „TĘCZA” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Parafialna 4/8;
- Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „ZIARNO” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Zamenhoffa 3/5;
- Stowarzyszenie „ORKIESTRA KOŹUCHOWSKA” z siedzibą w Koźuchowie, ul. Klasztorna 14;
- Nowosolski Sojusz Niezależnych z siedzibą w Nowej Soli, ul. Moniuszki 3/2;
- Stowarzyszenie „FORUM INICJATYW NOWOSOLSKICH” z siedzibą Nowej Soli, ul. Piłsudskiego 49;
- Stowarzyszenie „MŁODY SAMORZĄD W NOWEJ SOLI” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Botaniczna 22/1;
- Lubuskie Stowarzyszenie Rzeźbiarzy „FORMAT” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Boczna 1;
- Stowarzyszenie Ekologiczno – Przyrodnicze Konradowo – Zakęcie z siedzibą w Konradowie, Konradowo 23;
- Stowarzyszenie „DLA SERCA” w Nowej Soli z siedzibą w Nowej Soli, ul. Paderewskiego 5C/35;
- Stowarzyszenie „KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W PRZYBOROWIE” z siedzibą w Przyborowie, ul. Szkolna 18;
- Towarzystwo Uniwersytetów Ludowych, Lubuski Oddział Regionalny w Koźuchowie z siedzibą w Koźuchowie, ul. Rynek 1;
- Stowarzyszenie Właścicieli Domków Letniskowych „OŚRODKA „WILCZE” w Koźuchowie z siedzibą w Koźuchowie, ul. Kraszewskiego 17;

- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kożuchowskiej z siedzibą w Kożuchowie, ul. Klasztorna 14;
- Liga Obrony Kraju – Zarząd Powiatowy w Nowej Soli, ul. Al. Wolności 8;
- Stowarzyszenie Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „POMÓŻ NIE BĘDĘ SAM” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Muzealna 18;
- Polski Związek Niewidomych Okręg Lubuski – Zarząd Koła w Nowej Soli, ul. Moniuszki 3;
- Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie „PRZYJACIÓŁ ZIEMI OTYŃSKIEJ” z siedzibą w Otyniu, ul. B. Chrobrego 18;
- Stowarzyszenie Kultury Chrześcijańskiej „CHORAŁ” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Wyszyńskiego 1;
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Kolsko z siedzibą w Kolsku, ul. Piastowska 39;
- Stowarzyszenie „LUBUSKI INSTYTUT WYMIANY I WSPÓŁPRACY MŁODZIEŻY W NOWEJ SOLI” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Chałubińskiego 3C/12;
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „INTEGRACJA BEZ BARIER” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Staszica 1;
- Stowarzyszenie WRIK w Bobrownikach z siedzibą w Bobrownikach, ul. Lipowa 55;
- Stowarzyszenie „Absolwentów i Przyjaciół Liceum Ogólnokształcącego” w Nowej Soli, ul. Gimnazjalna 9;
- Stowarzyszenie PRZYJACIÓŁ NOWEGO MIASTECZKA z siedzibą w Nowym Miasteczku, ul Rynek 2;
- Stowarzyszenie PRZYJACIÓŁ PUBLICZNEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ im. BOLESŁAWA KRZYWOUSTEGO w Kożuchowie z siedzibą: Kożuchów, ul. Chopina 11;
- Stowarzyszenie GBB-MUSIC w Nowej Soli z siedzibą w Nowej Soli, ul. Staszica 2;
- Stowarzyszenie na RZECZ ROZWOJU WSI ŻUKÓW z siedzibą w Żukowie, os. Fabryczne 3A/2;

- Niezależne Stowarzyszenie „ROMÓW” w Polsce z siedzibą w Nowej Soli, ul. 1 Maja 9/25;
- Stowarzyszenie „Nowosolski Uniwersytet Trzeciego Wieku” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Matejki 29;
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Broniszów i Radwanów z siedzibą w Broniszowie 45A, gm. Kożuchów;
- Stowarzyszenie ROMÓW w Nowej Soli, z siedzibą w Nowej Soli, ul. K. Miarki 2A;
- Stowarzyszenie „BOROWIK” na Rzecz Pomocy Publicznej Szkole Podstawowej w Borowie Wielkim z siedzibą Borów Wielki 53, gm. Nowe Miasteczko;
- Stowarzyszenie Aktywnej Młodzieży „SZÓSTKA” w Nowym Miasteczku, z siedzibą w Nowym Miasteczku, pl. Strzelecki 2;
- Stowarzyszenie „Przyjazna Wieś Książ Śląski” z siedzibą w Książu Śląskim 25A, gm. Kożuchów;
- Stowarzyszenie Artystów Współczesnej Kultury Ludowej „WIERZBNICZANKI” w Bytomiu Odrzańskim z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim, al. Złotej Jesieni 1;
- Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych „QUEST” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Piłsudskiego 49;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Studzieńca z siedzibą w Studzieńcu, Studzieniec 6, gm. Kożuchów;
- Stowarzyszenie Inicjatyw DARFI w Nowej Soli, z siedzibą w Nowej Soli, ul. Poczтовая 2;
- Stowarzyszenie Polski Klub Ekologiczny Okręg Lubuski w Nowej Soli, z siedzibą w Nowej Soli, ul. Witosa 12;
- Stowarzyszenie „KOART” w Kożuchowie, z siedzibą w Kożuchowie, ul. Młynarska 6/1;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Sportu w Borowie Wielkim, z siedzibą w Borowie Wielkim nr 61, gm. Nowe Miasteczko;
- Stowarzyszenie Działające na Rzecz SOSW „RADOŚĆ” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Arciszewskiego 13;
- Stowarzyszenie „POMOC SZKOLE W OTYNIU” z siedzibą w Otyniu, ul. Żeromskiego 3;

- Stowarzyszenie „LUBUSKI OŚRODEK ROZWOJU, DORADZTWA I SZKOLEŃ” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Wrocławska 2;
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Uzależnionych, Bezrobotnych „EN - GED” z siedzibą w Kożuchowie, ul. 1Maja 21/1;
- Stowarzyszenie „EUROPEJSKIE CENTRUM ROZWOJU REGIONALNEGO” z siedzibą w Nowym Miasteczku, ul. Głogowska 16;
- Stowarzyszenie Honorowych Dawców Krwi „WIARUS” z siedzibą w Kożuchowie, ul. 22-go Lipca 14A/9;
- Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Letniska „JODŁÓW” z siedziba w Jodłowie, os. Dębowe 66;
- Katolickie Stowarzyszenie „BONA – FIDE” przy Parafii pw. Św. Marii Magdaleny z siedzibą w Nowym Miasteczku, ul. Kościelna 6;
- Stowarzyszenie PROCOSUCHOVIA na rzecz rozwoju i promocji miasta i gminy Kożuchów z siedzibą w Kożuchowie, ul. Grota Roweckiego 3/3;
- Polskie Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów w Nowym Miasteczku, z siedzibą w Nowym Miasteczku, ul. 22 Lipca 18;
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych w Nowym Miasteczku z siedzibą w Nowym Miasteczku, ul. Dąbrowskiego 4;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Sanktuarium Maryjnego w Otyniu z siedzibą w Otyniu, ul. Moniuszki 4;
- Stowarzyszenie „Lubuska Sieć LGD” w Nowym Miasteczku z siedzibą w Nowym Miasteczku, ul. Głogowska 1;
- Stowarzyszenie Artystyczne Młodzi Muzycy w Nowej Soli z siedzibą w Nowej Soli, ul. Krasińskiego 17 A;
- Stowarzyszenie Krótkofalowców Wzgórz Dalkowskich „SP3KEY” w Miłakowie z siedzibą w Miłakowie nr 16, gmina Nowe Miasteczko;
- Stowarzyszenie Nauczycieli i Wychowawców w Nowej Soli, z siedzibą w Nowej Soli, ul. Kościuszki 28;
- Stowarzyszenie SULVOQ - Dom Mody i Sztuki w Modrzycy, z siedzibą w Modrzycy, ul. M. Konopnickiej 23, gmina Otyń;
- Stowarzyszenie Chóralne „SURSUM CORDA” w Nowym Miasteczku, z siedzibą w Nowym Miasteczku, Gołaszyn 7;

- Stowarzyszenie „Automobilklub” w Nowej Soli, z siedzibą w Nowej Soli, ul. 1-go Maja 9h/90;
- Kożuchowskie Stowarzyszenie BLUESOWE w Kożuchowie, z siedzibą w Kożuchowie ul. Zielonogórska 28;
- Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń” Nowej Soli, ul. Wrocławska 10/2;
- Stowarzyszenie CZARNA STRUGA w Książu Śląskim z siedzibą w Książu Śląskim 52A, gm. Kożuchów;
- Stowarzyszenie AKTYWNI SOLNICZANIE w Solnikach z siedzibą w Solnikach 12, gm. Kożuchów;
- Stowarzyszenie Społeczności Wiejskiej Gminy Bytom Odrzański z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim, Aleja Złotej Jesieni 1 (Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury);
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Stypułowa i Okolic Zielona Góra z siedzibą w Stypułowie 83, gm. Kożuchów;
- Stowarzyszenie Romów w Nowej Soli „INTEGRACJA” z siedzibą w Nowej Soli ul. K. Miarki 2A;
- Stowarzyszenie Nowosolska Akademia Rozwoju w Nowej Soli, z siedzibą w Nowej Soli, os. Armii Krajowej 3B/23;
- Stowarzyszenie Wsi Lubuskich, Miocin Górny, Miocin Średni, Miocin Dolny „MIROTKA” w Miocinie Średnim z siedzibą w Miocinie Średnim nr 7, gm. Kożuchów;
- Stowarzyszenie „Otyński Klub Miłośników Psów” w Otyniu, z siedzibą w Otyniu, Osiedle nad Ochłą 17;
- Stowarzyszenie „HARMONIA” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim, ul. Piłsudskiego 5;
- Stowarzyszenie Turystyki i Rekreacji „WIR” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim, Aleja Złotej Jesieni 1;
- Stowarzyszenie Polski Klub Lotów Dalekodystansowych „GRAND DISTANCE” z siedzibą w Rejowie 10, gm. Nowe Miasteczko;
- Stowarzyszenie Edukacyjne „TUBA” z siedzibą w Kolsku, ul. Piastowska 39, gm. Kolsko;
- Stowarzyszenie Kulturalno-Muzyczne „BATUTA” z siedzibą w Kożuchowie, ul. Legnicka 16;

- Stowarzyszenie „Nowa Edukacja” z siedzibą w Nowym Miasteczku, Plac Strzelecki 2;
- Stowarzyszenie Związek Strzelecki „STRZELEC” Organizacja Społeczno-Wychowawcza Jednostka Strzelecka 3006 z siedzibą w Siedlisku, ul. Nowosolska 9;
- Stowarzyszenie SOLANIZATORZY z siedzibą w Nowej Soli, ul. Struga 2;
- Stowarzyszenie KLUB MAM z siedzibą w Nowej Soli ul. Wyspiańskiego 2/13;
- Nowosolskie Towarzystwo Miłośników Muzyki Chóralnej „VIVERE” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Gimnazjalna 9;
- Stowarzyszenie Europejskie Centrum Inowacji z siedzibą w Nowej Soli, ul. Cicha 1A/23;
- Stowarzyszenie pn. „Towarzystwo Pomocy Ludziom” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Harcerska 1/5;
- Stowarzyszenie pn. „Polski Klub Psa Rasowego” Dolnośląski Oddz. nr 3 z siedzibą w Siedlisku, ul. Nowosolska 9;
- Stowarzyszenie Obywatele na rzecz Demokracji z siedzibą w Szybie 25, gm. Nowe Miasteczko;
- Stowarzyszenie Pomocy dzieciom „SPES” z siedzibą w Kolsku, ul. Piastowska 4;
- Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów z siedzibą w Niedoradzu, ul. Sosnowa 4, gm. Otyń;
- Stowarzyszenie P.A.R.K z siedzibą w Nowej Soli, ul. Zjednoczenia 24/8 A;
- Stowarzyszenie „Relacja” z siedzibą w Nowej Soli, Os. Kopernika 9B/17;
- Stowarzyszenie „Regionalny Klaster Motoryzacyjny” z siedzibą w Nowej Soli ul. Inżynierska 8;
- Stowarzyszenie Ekologiczne „EKOjesionka” z siedzibą w Uściu gm. Kolsko;
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „CYRUSIK” z siedzibą Czciradz 34 gm. Kożuchów.

A także stowarzyszenia zwykłe:

- Stowarzyszenie IDEA 2000, z siedzibą w Rudnie, gm. Nowa Sól;
- Stowarzyszenie nr 1 Przyłącza kanalizacyjne zatorze II z siedzibą w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie POROZUMIENIE NOWA SÓL 2000 z siedzibą w Nowej Soli;

- Stowarzyszenie nr 2 przyłącza kanalizacyjne zatorze II z siedzibą w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie nr 3 przyłącza kanalizacyjne zatorze II z siedzibą w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie nr 4 przyłącza kanalizacyjne zatorze II z siedzibą w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie „DAR POMOCY” z siedzibą w Otyniu, ul. Lipowa 1;
- Stowarzyszenie Brydża Sportowego z siedzibą w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie Miłośników Osiedla nad Ochłą z siedzibą w Otyniu;
- Społeczny Komitet Budowy Pomnika Ojca „PIO” z siedzibą w Nowej Soli, ul. Wilcza 13;
- Europejskie Stowarzyszenie Eksporterów Towarów Pochodzenia Roślinnego i Zwierzęcego na Rynki Rosji i Byłych Państw WNP „SKUTECZNY EKSPORTER”;
- Stowarzyszenie Udziałowców Ośrodka Wypoczynkowego „TARNAWA” z siedzibą w Tarnowie Jeziornym;
- Stowarzyszenie „Komitet Protestacyjny Przeciw Budowie Stacji Bazowej Telefonii Komórkowej w Otyniu” z siedzibą w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie „KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH” w Kiełczu, z siedzibą w Kiełczu;
- Stowarzyszenie Właścicieli Domków Letniskowych „SOSENKA” z siedzibą w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie Represjonowanych w PRL Ziemi Lubuskiej z siedzibą w Kozuchowie;
- Stowarzyszenie – Komitet obrony mieszkańców Niedoradza przed szkodliwym działaniem fal wykorzystywanych przez telefonię komórkową „ KONTRA – ELEKTROSKAŻENIOM” z siedzibą w Niedoradzu;
- Stowarzyszenie Obrony Nowosolan z siedzibą w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie pn. „Towarzystwo Humanistyczne” z siedzibą w Szybie;
- Stowarzyszenie „Cykliści z Soli” z siedzibą w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich „JAGODZIANKA” z siedzibą w Stanach (sala wiejska) gm. Nowa Sól;
- Stowarzyszenie pn. „CYPEL DOMKI” w Nowej Soli z siedzibą w Nowej Soli;

- Stowarzyszenie pn. Wolna Grupa Motocyklowa „ZWIERZYNIEC” z siedzibą w Siedlisku;
- Stowarzyszenie Fotografii Eksperymentalnej z siedzibą w Nowej Soli;
- Stowarzyszenie „Tarnawa Bis” z siedzibą w Kożuchowie.

Liczba organizacji pozarządowych wskazuje, że trzeci sektor w powiecie nowosolskim jest dobrze rozwinięty, a organizacje działają w różnych sferach życia społecznego.

Organizacje współpracują również z samorządem terytorialnym – zarówno z samorządami gminnymi, jak i powiatowym. Powiat nowosolski posiada program współpracy z organizacjami pozarządowymi, a współdziałanie z tymi podmiotami odbywa się w różnych formach i na różnych polach. Powiat wspiera finansowo aktywność trzeciego sektora. W 2013 roku przeprowadzono jeden konkurs ofert na wykonanie zadań publicznych. Organizacje pozarządowe złożyły 49 ofert, w trybie konkursowym na realizację zadań publicznych z udziałem środków finansowych powiatu zawarto 30 umów, a na dotacje przekazano 145 864 zł. Informacje o dofinansowaniu zadań przez powiat nowosolski zestawiono w tabeli 16.

Tabela 16. Dofinansowanie zadań organizacji pozarządowych przez powiat nowosolski w 2013 roku

Obszar zadaniowy	Ilość zadań z dofinansowaniem powiatu nowosolskiego	Wysokość przeznaczonych środków finansowych (w zł)	Wysokość wykorzystanych środków finansowych (w zł)
Ochrona i promocja zdrowia	5	5 000	5 000
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	3	6 000	6 000
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	5	16 000	9 864
Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej	-	2 000	-
Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej, sportu i turystyki	16	96 000	90 451
Pomoc społeczna	1	30 000	15 000
Razem	30	155 000	126 315

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Powiatu Nowosolskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2013”, Nowa Sól 2014.

Powiat wspiera przede wszystkim zadania w sferze sportu, turystyki i upowszechnienia kultury fizycznej, ale przeznaczona również środki na inne działania.

Organizacje z terenu powiatu mają więc możliwość prowadzenia aktywnej działalności oraz aplikowania o środki z budżetów gmin i powiatu.

Analiza liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w rejestrze REGON, przypadających na 10 tys. mieszkańców wskazuje, że w 2013 roku w powiecie nowosolskim na 10 tys. mieszkańców przypadało 25 podmiotów, podczas gdy w województwie lubuskim 32. W poszczególnych gminach na 10 tys. mieszkańców przypadała następująca liczba podmiotów sektora non-profit:

- Gmina miejska Nowa Sól – 22;
- Gmina miejsko-wiejska Bytom Odrzański – 34;
- Gmina wiejska Nowa Sól – 23;
- Gmina miejsko-wiejska Kożuchów – 26;
- Gmina wiejska Otyń – 26;
- Gmina wiejska Siedlisko – 16;
- Gmina miejsko-wiejska Nowe Miasteczko – 43;
- Gmina wiejska Kolsko – 18.

Liczba organizacji przypadających na 10 tys. mieszkańców wykazuje duże zróżnicowanie. Najwięcej podmiotów działa w gminie Nowe Miasteczko i Bytom Odrzański, najmniej w gminach Siedlisko i Otyń.

1.4. Uwarunkowania gospodarcze

1.4.1. Struktura gospodarki lokalnej. Rolnictwo, leśnictwo, przemysł i usługi

Gospodarka powiatu nowosolskiego wykazuje duże zróżnicowanie i obejmuje rolnictwo i leśnictwo, przemysł oraz działalność usługową. Kluczowym ośrodkiem gospodarczym jest miasto Nowa Sól, trzecie co do wielkości miasto województwa lubuskiego, po Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze. Nowa Sól określana jest z perspektywy województwa jako ważny ośrodek gospodarczy, usytuowany na osi przyspieszonego rozwoju, przebiegającej od Gorzowa Wielkopolskiego poprzez Zieloną Górę do Nowej Soli. Nowa Sól wskazywana jest także jako ważny element „Lubuskiego Trójmiasta”, który tworzy wraz z Zieloną Górą i Sulechowem.

Przed rokiem 1989 gospodarka miasta Nowa Sól oparta była na przemyśle odlewniczym („Dozamet”) i włókienniczym („Odra”). W okresie transformacji systemowej nastąpiła upadłość wielu zakładów powodując tym samym zapaść na rynku pracy i wzrost bezrobocia. Aktualnie wskazać należy na zróżnicowanie gospodarcze oraz rozwój w powiecie zarówno rolnictwa, jak i przemysłu oraz usług.

W gospodarce powiatu duże znaczenie ma rolnictwo. Znaczną powierzchnię, 51,26%, zajmują użytki rolne⁴⁶. Jakość gleb w powiecie jest, więc bardzo istotnym czynnikiem dla rozwoju rolnictwa, warunkującym wysokość i jakość uzyskiwanych plonów. Gleby w powiecie są w 51,0% V i VI klasy bonitacyjnej, ale też występują gleby bardzo urodzajne tj. mady nadodrzańskie. Największy udział powierzchni użytków rolnych w ogólnej powierzchni mają gmina miejsko-wiejska Nowe Miasteczko, gmina miejsko-wiejska Kożuchów, gmina miejsko-wiejska Bytom Odrzański oraz gmina wiejska Siedlisko⁴⁷. Na terenie powiatu rozwinięty jest przemysł drobiarski, a szczególnie produkcja jaj. Dynamicznie też rozwija się przetwórstwo rolne. Duże znaczenie ma w tym kontekście działalność zakładu przemysłowego Zakłady Jajczarskie „OVOPOL” sp. z o.o. z Nowej Soli, firmy, która jest jednym z liderów rynku przetwórstwa jajczarskiego w Europie. Jej aktywność niesie za sobą pozytywny aspekt gospodarczy w tym w odniesieniu do rynku pracy.

⁴⁶ Stan na 01.01.2015, Wydział Geodezji...

⁴⁷ *Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Nowosolskiego...*

40,24% powierzchni powiatu zajmują lasy i grunty leśne⁴⁸. Lasy powiatu nowosolskiego administracyjnie należą do nadleśnictw: Nowa Sól, Szprotawa, Przytok, Sława Śląska, Sulechów, Wolsztyn i Głogów. W poszczególnych nadleśnictwach charakter terenów leśnych jest zróżnicowany.

Nadleśnictwo Nowa Sól obejmuje gminy: Nowa Sól, Siedlisko, Brzeźnica, Sława Śląska, Bytom Odrzański, Kożuchów, Nowe Miasteczko, Otyń, Zielona Góra, Nowogród Bobrzański i Świdnica. Lesistość terenu wynosi około 40%. Ze względu na układ siedlisk wyróżniamy: borowe, lasowe i olsy. Gatunkiem panującym na obszarze jest sosna.

Nadleśnictwo Szprotawa obejmuje gminy: Szprotawa, Żagań, Małomice, Brzeźnica, Niegosławice, Nowe Miasteczko, Bytom Odrzański i Kożuchów. Lesistość terenu wynosi około 29%. Ze względu na układ siedlisk wyróżniamy: borowe, lasowe i olsy, a gatunkiem panującym na obszarze również jest sosna.

Nadleśnictwo Przytok obejmuje gminy: Zielona Góra, Otyń, Zabór. Lesistość terenu wynosi około 47%. Ze względu na układ siedlisk wyróżniamy: borowe, lasowe i olsy, a gatunkiem panującym na obszarze jest sosna.

Lasy z pozostałych nadleśnictw mają mniejsze znaczenie ze względu na zajmowany mały obszar na terenie powiatu nowosolskiego. Lasy mają dla powiatu bardzo duże znaczenie, praktycznie w całości chronią m.in. przed wpływem zanieczyszczeń z Głogowsko-Legnickiego Okręgu Przemysłowego (Legnica, Polkowice, Lubin)⁴⁹.

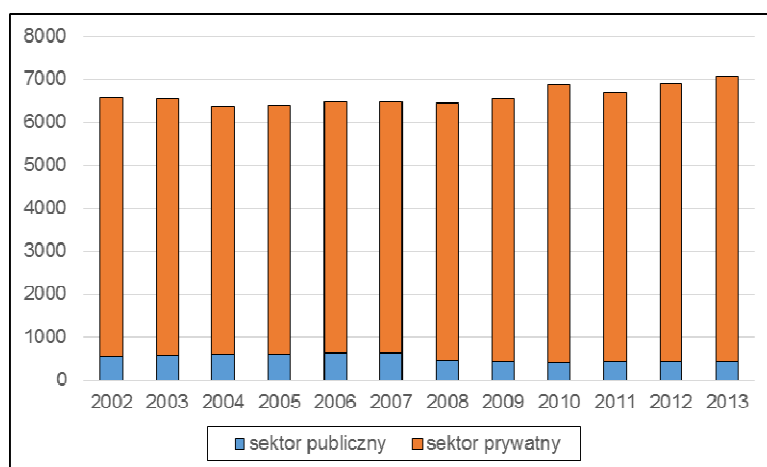
W 2013 roku w powiecie nowosolskim zarejestrowanych było 7 071 podmiotów gospodarczych. W latach 2002-2013 odnotowaliśmy w tym zakresie początkowo niewielki spadek (lata 2003-2005), stabilizację (do 2008 roku), a w ostatnich latach wzrost liczby podmiotów gospodarczych (2009-2013, poza rokiem 2011).

Analiza podmiotów gospodarczych w powiecie według sektora własności wskazuje, że przeważają podmioty sektora prywatnego. Podmioty sektora publicznego stanowiły, w 2013 roku, zaledwie 6% ogółu podmiotów. Po wzroście liczby podmiotów publicznych do 2007 roku, obserwujemy stabilizację ich liczby na poziomie nieco ponad 400 podmiotów. W przypadku podmiotów prywatnych, po

⁴⁸ Stan na 01.01.2015, Wydział Geodezji...

⁴⁹ *Ibidem*.

niewielkim spadku w latach 2003-2004 obserwujemy powolny wzrost liczby podmiotów.

Ryc. 9. Podmioty gospodarcze w powiecie nowosolskim według sektora własności
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Szczegółowa analiza form prawnych wskazuje, że w przypadku sektora publicznego dominują państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, natomiast w przypadku sektora prywatnego główną formą działalności jest działalność gospodarcza osób fizycznych. W 2013 roku osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły 74% ogółu podmiotów gospodarczych, kolejną kategorię – 6% stanowią spółki handlowe, a następane mniej liczne spółki z udziałem kapitału zagranicznego, spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne (tabela 17.). W latach 2011-2013 obserwujemy wzrost przede wszystkim liczby osób prowadzących działalność gospodarczą oraz spółek handlowych.

Tabela 17. Podmioty gospodarki narodowej w powiecie nowosolskim wg sektorów własnościowych

Wyszczególnienie:	2010	2011	2012	2013
Ogółem	6876	6722	6904	7071
Sektor publiczny – ogółem	403	417	416	421
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	165	165	163	165
Przedsiębiorstwa państwowe	1	1	1	1
Spółki handlowe	13	13	14	14
Sektor prywatny – ogółem	6473	6305	6488	6650
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	4877	4688	4792	4917
Spółki handlowe	333	346	378	405
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	92	92	94	94
Spółdzielnie	37	37	39	40
Fundacje	4	8	10	11
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	182	187	201	209

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Analiza podmiotów według sekcji PKD 2007 pozwala na wskazanie, że w powiecie nowosolskim dominują podmioty prowadzące działalność w zakresie handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych. W 2013 roku stanowiły one 26% ogółu podmiotów gospodarczych. Głównie są to firmy zajmujące się handlem detalicznym – stanowią one 62% podmiotów działających w sferze handlu i napraw pojazdów, pozostałą część stanowią firmy koncentrujące się na handlu hurtowym oraz naprawie pojazdów.

Tabela 18. Podmioty gospodarki narodowej w powiecie nowosolskim wg działów PKD 2007

Wyszczególnienie:	2010	2011	2012	2013
Ogółem	6876	6722	6904	7071
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	226	231	239	232
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	4	5	5	5
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	652	628	636	637
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	9	10	11	11
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	31	27	29	30
Sekcja F – Budownictwo	835	891	934	980
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1957	1800	1824	1827
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	348	335	342	378
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	177	159	168	166
Sekcja J – Informacja i komunikacja	88	86	87	91
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	175	163	160	167
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	851	884	890	902
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	367	338	351	374
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	97	99	108	122
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	43	43	43	43
Sekcja P – Edukacja	197	202	214	220
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	296	308	329	327
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	128	123	123	127
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	395	390	411	432
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://statt.gov.pl/bdl/>.

Kolejną ważną sekcją działalności prowadzonej na terenie powiatu jest budownictwo – podmioty działające w tej sferze stanowią 14% ogółu podmiotów gospodarczych. Tu przeważają firmy robót budowlanych specjalistycznych.

W sferze związanej z obsługą rynku nieruchomości działa 13% ogółu podmiotów gospodarczych. Ważną rolę odgrywa też przetwórstwo przemysłowe – działa w jego zakresie 9% ogółu firm.

W zakresie rolnictwa i leśnictwa działa znacząco mniej firm (3% ogółu przedsiębiorstw), chociaż obszar ten zajmuje ważne miejsce w gospodarce powiatu. W tej sferze działają przede wszystkim przedsiębiorstwa zajmujące się uprawami rolnymi, chowem i hodowlą zwierząt (79% firm z obszaru rolnictwa i leśnictwa), znacząco rzadziej obecne są na rynku firmy działające w obszarze leśnictwa i pozyskiwania drewna (21%).

W powiecie nowosolskim przeważają mikro (do 9 pracowników) i małe przedsiębiorstwa (10-49 pracowników). Te pierwsze stanowią 95% ogółu przedsiębiorstw, zaś drugie 4%. Na pozostały 1% składają się przedsiębiorstwa zatrudniające 50-249 pracowników (ich liczba wynosi 54) oraz przedsiębiorstwa zatrudniające pomiędzy 250 a 999 pracowników (w liczbie 4)⁵⁰.

Do najważniejszych firm działających w powiecie nowosolskim należą: AB Foods Polska sp. z o.o., Alumetal Poland sp. z o.o., BCC Polska sp. z o.o., Fabryka Tapicerki Samochodowej Fatsa sp. z o.o., Gedia Poland Assembly sp. z o.o., Groclin Service sp. z o.o., Zakład Produkcji Opakowań KARTON PAK S.A., Zakłady Jajczarskie „OVOPOL” sp. z o.o., Omni Modo, Przedsiębiorstwo Projektowo-Produkcyjne TECHNICAL sp. z o.o., VOIT Polska sp. z o.o., JOST sp. z o.o., PPH „Jadik” sp. z o.o., Logosol Polska sp. z o.o., Mazel M. H. Mazurkiewicz sp. j., Nord Zakłady Produkcyjne sp. z o.o., Akson Elektro, INGENII, Octalex Lighting Engineering sp. z o.o., Audit Doradztwo Personalne sp. z o.o., Laxo Biuro w Nowej Soli, P-D-C-A Szkolenia Doradztwo, Astozi Consulting, NewTech Solutions sp. z o.o., Sinersio Polska sp. z o.o., 4MET sp. z o.o., Aquatec Weber sp. z o.o., Ungaro, ZASET sp. z o.o. w likwidacji Zakład Sprzęgieł i Elementów Tłocznych, ANTE-HOLZ Polska sp. z o.o., Wasiak Technology sp. z o.o., Fabryka Konstrukcji Stalowych „FAKOS” sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „USKOM”, „Jarzyny Meyer” sp. z o.o., SAD SOLNIKI, „GOTIR” Dariusz Guldziński,

⁵⁰ Bank...

Jan Fijoł i Katarzyna Fijoł-Kulus Piekarnia Siedlisko, PPU PROBUT-PLUS Zdzisław Dysiewicz, PPHU PROBUT Sebastian Dysiewicz, Krzysztof Niedbalaki Piekarnia i Cukiernia Bielawy, Monika i Robert Śliwińscy RM Warbet sp. j., Z.H.P.U „ARMIS” Arkadiusz Żeletko, Spółdzielnia Niewidomych „Nadodrze”, DRIED FLOWERS Export-Import-Produkcja, Przedsiębiorstwo Wyrobów Metalowych „Cynkmet”, B&J Metallex s.c. Bogumił Chojnacki Janusz Hruświcki, Staś Mebel Usługi Meblarskie u Klienta, „Drewnostyl” Usługi Stolarskie, STELMET sp. z o.o. sp.j. Zielona Góra – Zakład w Lubięcinie, Hesmo, Hydrogaz, Techgips, Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe „SKORPION” S.C., Pensjonat „KORONA”, Creator Agro, KRASPOL, ALTEKS Tartak, „Dworek Uroczysko”, Ferma Trzody Chlewnej Pol-Ferm, Ferma Drobiu – Niedoradz, Figury Ogrodowe Samtex.

Analiza liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w roku 2013 wskazuje, że w powiecie nowosolskim na 10 tys. mieszkańców przypadało 726 podmiotów wpisanych do rejestru REGON, podczas gdy w województwie lubuskim 1075, zaś średnio w kraju 1057. Widać więc wyraźnie niższe wskaźniki aktywności gospodarczej w powiecie. Najwyższą aktywnością cechowało się miasto Nowa Sól, gdzie funkcjonowały 902 podmioty na 10 tys. mieszkańców⁵¹.

Powiat nowosolski przyciąga nowych inwestorów dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną oraz tworzeniem sprzyjających warunków dla współpracy przemysłu i nauki z zastosowaniem innowacyjnych rozwiązań. W powiecie nowosolskim rozwija się Kostrzyńsko – Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna posiadająca swoje podstrefy w Nowej Soli, Bytomiu Odrzańskim i Kożuchowie⁵². W Nowej Soli funkcjonuje Regionalne Centrum Technologii i Wiedzy Interior Sp. z o. o. Misją Parku Technologicznego Interior jest rozwoju przedsiębiorczości poprzez budowę platformy współpracy przemysłu z nauką i otoczeniem biznesu oraz stworzenie sprzyjających warunków do powstawania nowych, innowacyjnych przedsiębiorstw. Misja ta zawiera się w następujących celach:

- Zbudowanie trwałych powiązań pomiędzy przemysłem a nauką, podnoszących konkurencyjność gospodarczą regionu oraz zmniejszających ryzyko relokacji przemysłu do innych lokalizacji;

⁵¹ *Ibidem.*

⁵² Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, http://www.kssse.pl/pl/oferta/tereny_inwestycyjne.html.

- Stworzenie warunków do powstania nowoczesnego środowiska otoczenia biznesu, zachęcającego do kreowania i inkubowania nowych podmiotów gospodarczych i rozwoju istniejących;
- Inicjowanie i organizacja aktywnych centrów badawczych, jako odpowiedź na potrzeby przemysłu⁵³.

Do liderów innowacyjności w powiecie nowosolskim należą Zakłady Jajczarskie „OVOPOL” sp. z o.o. (przetwórstwo jajczarskie) oraz Mazel M.H. Mazurkiewicz sp. j. (branża elektroenergetyczna) odnoszące sukcesy w opracowywaniu i wdrażaniu nowych rozwiązań technologicznych.

Szansą rozwoju dla powiatu nowosolskiego może stać się rozwój przemysłu miedziowego. Badania geologiczne wykazały bowiem istnienie złoża miedzi koło Bytomia Odrzańskiego. Koncesję na poszukiwanie złóż uzyskała spółka Leszno Copper, będąca częścią kanadyjskiego konsorcjum Lumina Copper Corporation, która w ciągu 5 lat zadeklarowała przeprowadzenie robót geologicznych pozwalających na uzyskanie szczegółowych informacji o złożach miedzi.

Do rozwoju gospodarczego powiatu przyczynia się również współpraca gospodarcza funkcjonująca w ramach „Lubuskiego Trójmiasta” – trzy miasta: Zielona Góra, Nowa Sól i Sulechów powołały w tym celu stowarzyszenie, które ma realizować wspólne inicjatywy, promować subregion oraz pozyskiwać środki na działania gospodarcze i społeczne⁵⁴.

Władze powiatu nowosolskiego oraz gmin tworzą sprzyjającą atmosferę do lokowania działalności gospodarczej; oferują ulgi podatkowe, wsparcie organizacyjno-prawne. Zapewniają pomoc przedsiębiorcom, chętnym w zagospodarowaniu terenów inwestycyjnych o dużym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego regionu.

1.4.2. Turystyka i walory turystyczne

Region nowosolski posiada znaczne predyspozycje do rozwoju turystyki. O atrakcyjności powiatu nowosolskiego decyduje przede wszystkim jego malownicze położenie pośród lasów, duży jego obszar zajmują też obszary prawnie chronione.

⁵³ Regionalne Centrum Technologii i Wiedzy Interior, <http://www.parkinterior.pl/parkinterior/>.

⁵⁴ Lubuskie Trójmiasto, <http://lubuskietrojmiasto.eu/>.

Specyficzny mikroklimat to atrakcja dla turystów i wczasowiczów. Dodatkową atrakcją jest przepływająca przez region rzeka Odra, która pozwala na uprawianie turystyki wodnej i podziwianie piękna rzeki wraz z terenami przy niej leżącymi. Powiat ma bogate i różnorodne środowisko przyrodnicze z unikatowymi w skali Europy łągami i starorzeczami, bogatą i cenną przyrodą na Pojezierzu Sławskim oraz urozmaiconą rzeźbą terenu Wzgórz Dalkowskich.

Ważnymi obszarami z punktu widzenia turystyki są rezerwaty przyrody:

- Rezerwat przyrody „Bukowa Góra” utworzony w 1954 roku, położony jest w okolicy Bobrownik (gmina Otyń), zajmuje powierzchnię 10,96 ha. Jest rezerwatem typu leśnego, zajmuje strome zbocze oddzielające pradolinę rzeki Odry od przedpola Wału Zielonogórskiego. W grzbietowej partii zbocza wykształcił się bór mieszany, w którym obok sosny występują: buk, brzoza, dąb. Kilka pomników dębów i jesionów podnosi wartość przyrodniczą rezerwatu;
- Rezerwat przyrody „Bażantarnia” został utworzony w 1959 roku i znajduje się przy trasie Otyń – Niodoradz w kierunku Konradowa (gmina Otyń). Zajmuje powierzchnię 17,86 ha i jest rezerwatem leśnym. Ochroną objęto las mieszany sosnowo – dębowo – świerkowy z modrzewiem, brzozą i bukiem. Rzadki podszyt tworzą leszczyna i kruszyna. Interesująca przyrodniczo jest partia drzewostanu dębowo – świerkowego, w którym rosną stare dęby o wymiarach kwalifikujących je do drzew pomnikowych;
- Rezerwat przyrody „Annabrzeskie Wąwozy” utworzony został w 1977 roku w gminie Bytom Odrzański i zajmuje 55,83 ha. Jest to rezerwat typu leśnego, a ochroną objęto las mieszany ze świerkiem i bukiem;
- Rezerwat przyrody „Jezioro Mesze” utworzony został w 1983 roku w gminie Kolsko i zajmuje 19,81 ha. Jest to rezerwat torfowiskowy, ochroną objęto zarastające jezioro z zespołami roślinnymi rzadkich gatunków;
- Rezerwat przyrody „Jezioro Święte”, na terenie którego objęto ochroną jezioro zasilane wodami podziemnymi, porośnięte rzadkimi roślinami wodnymi.

Na obszarze powiatu znajduje się ponadto 5 obszarów krajobrazu chronionego obejmujących swym zasięgiem nie tylko powiat nowosolski. Są to:

- „Rynny Obrzycko-Obrzańskie”;
- „Pojezierze Sławsko-Przemęckie”;

- „Wzgórza Dalkowskie”;
- „Dolina Śląskiej Ochli”;
- „Nowosolska Dolina Odry”.

Ponadto na terenie powiatu znajdują się trzy obszary „Natura 2000” chronione dyrektywami unijnymi:

- „Pojezierze Sławskie”;
- „Dolina Środkowej Odry”,
- „Broniszów”.

Ziemia nowosolska chlubi się wielowiekową tradycją i licznymi cennymi zabytkami architektury sakralnej i świeckiej.

W gminie Bytom Odrzański na uwagę zasługują:

- Renesansowy rynek w kształcie prostokąta otoczony starannie rekonstruowanymi stylowymi kamieniczkami z XVII i XVIII w.;
- Kamienica „Pod Złotym Lwem”, w której sali kawiarnianej zachował się profilowany, drewniany strop z datą 1697 r.;
- Ratusz zbudowany w latach 1602-1609 z pięknym kamiennym portalem i wysoką wieżą;
- Sala radnych z bogato rzeźbionymi drzwiami;
- Kościół p.w. św. Hieronima, pierwotnie wczesnogotycki z ok. 1300 r., z wieżą z XV w., przebudowany w latach 1584-1586 w stylu późnego gotyku, z wyposażeniem barokowym;
- Pozostałości fosy miejskiej;
- Cmentarz z licznymi rzeźbionymi nagrobkami z XVII i XVIII w.

Do najstarszych zabytków powiatu zaliczyć trzeba zapewne zespół urbanistyczny miasta Koźuchowa, na który składa się trzynastowieczne rozplanowanie oraz:

- Kamienice z XVI-XX w. założone na średniowiecznych parcelach;
- Kościół p.w. Matki Bożej Gromnicznej z XIII wieku, wielokrotnie przebudowywany, o gotyckiej architekturze, renesansowym sklepieniu nawy i prezbiterium oraz barokowym wyposażeniu;
- Zamek wzniesiony w XIV w., po wielu przeróbkach różnych właścicieli, pozostał budowlą czteroskrzydłową z kwadratowym dziedzińcem pośrodku, gdzie odbywają się turnieje rycerskie;

- Wieża kościoła p.w. św. Ducha z XIV w.;
- Ruiny zespołu pałacowego z dawnym parkiem dworskim, kordegardą pałacową, dawną bramą i zabudowaniami folwarcznymi;
- Lapidarium – cmentarz ewangelicki z blisko dwustoma płytami nagrobnymi z XVII, XVIII, XIX w., który należy do najwspanialszych tego typu zespołów w Polsce;
- najlepiej w Polsce zachowane, niemal na całej pierwotnej długości, mury obronne, relikty baszt i fosa.

Zabytki, które warto zobaczyć w Nowej Soli obejmują:

- Kościół p.w. św. Michała Archanioła wzniesiony w XVI w. przez protestantów, później oddany katolikom, w jego pobliżu stoją dwa pomniki: św. Jana Nepomucena i św. Floriana, z I połowy XVIII w.;
- Zbór Braci Morawskich z XVIII w. znajdujący się przy ul. Wróblewskiego;
- Dawne magazyny solne przy ul. Wróblewskiego i na pl. Solnym;
- Kościół p.w. św. Antoniego z XIX w.;
- Kościół p.w. św. Barbary z 1900 roku;
- Budynek ratusza z XVI w., wzniesiony jako budynek urzędu solnego;
- Kaplica parafii ewangelicko-augsburskiej zbudowana w 1886 roku;
- Wieża ciśnień z 1903 r.;
- Unikatowy podnoszony most na kanale portowym rzeki Odry z 1927 roku.

W gminie Nowa Sól znajdują się:

- W Rudnie kościół z XIII w. p.w. św. Szymona i Judy Tadeusza i zabytkowa dzwonnica z XVIII w.;
- Wiatrak „Kozłak” w Lubięcinie z 1817 r.;
- Kościół cmentarny z XVII-XVIII w. i kościół p.w. św. Katarzyny z XVIII w., wybudowany w konstrukcji szachulcowej przez protestantów,
- W Stanach dwór i szkoła z XIX w.;
- Stalowy most kolejowy na Odrze z początku XX w. z zachowanymi fortyfikacjami kolejowymi;
- W Lipinach drewniana dzwonnica z zabytkowym dzwonem z 1748 roku.

Siedemsetletnią historią może się poszczycić Nowe Miasteczko, które było niszczone kilkakrotnie podczas wojen. Z wielowiekowej kultury ocalały do naszych czasów:

- Kościół p.w. św. Marii Magdaleny, wzniesiony w XIV w. wielokrotnie rozbudowywany, odbudowany po pożarze w 1634 r. Główny korpus budowli i prezbiterium posiadają cechy gotyckie, natomiast nawa południowa i wieża – cechy renesansowe. Wyposażenia wewnątrz są natomiast barokowe;
- Kościół p.w. Opatrzności Bożej, wybudowany w 1785 r. jako świątynia ewangelicka, przejęty przez katolików po II wojnie światowej;
- Plebania kościoła p.w. św. Marii Magdaleny zbudowana w 1811 r. w stylu klasycystycznym;
- Ratusz wybudowany w latach 1664-1665 r., gruntownie przebudowany na początku XIX w., skrzydło zachodnie w stylu późno klasycystycznym, skrzydło północne w stylu neogotyckim.

W gminie Nowe Miasteczko znajdują się:

- Kościoły późnogotyckie w Gołaszynie i Popęszycach – XIV wiek;
- Średniowieczne krzyże pokutne w Gołaszynie, Borowie Wielkim i Miłakowie;
- Renesansowy dwór obronny z XVI w. w Miłakowie, przebudowany w XIX i XX w.;
- Ruiny zamku rycerskiego z XIV-XVI wieku w Borowie Polskim;
- Kościół p.w. św. Klemensa z XVI w. w Borowie Polskim;
- Kościół gotycki p.w. św. Wawrzyńca z XIV w. w Borowie Wielkim z bogatym wyposażeniem renesansowym (płyty nagrobne, dzwon, chrzcielnicą z XVI w.), dwór z XVI w., przebudowany w XIX, pałac klasycystyczny z około 1800 r.

W gminie Otyń znajdują się:

- Ratusz z XVII w. – siedziba Urzędu Gminy;
- Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego z XIV wieku, od grudnia 2005 r. Sanktuarium Matki Bożej „Klenickiej” Królowej Pokoju;
- W Ługach gotycki kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca z końca XIII w., przebudowany na początku XX w.;
- W Niedoradzu kościół filialny z XVII w. p.w. św. Jakuba.

W gminie Siedlisko możemy znaleźć:

- Ruiny kompleksu zamkowo-pałacowego rodu Schönaich z fortyfikacjami bastionowymi z przełomu XVI–XVII w., mauzoleum księżnej Wandy Dönnersmark z początku XX w.;
- Park zamkowy z licznymi gatunkami drzew.

W gminie Kolsko znajdują się:

- Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela powstały w XIV w. przebudowywany w XVI w. i XVII w.;
- W miejscowości Konotop zobaczyć można kościół filialny p.w. św. Anny z połowy XVI w.;
- Park krajobrazowy z XIX w. na którego obrzeżu znajdują się ruiny dworu zbudowanego w XVI w., przebudowanego w XVIII w.

Powiat nowosolski ma bardzo dużo do zaoferowania wszystkim tym, którzy chcą aktywnie wypocząć na wodzie. Znajdują się tu wypożyczalnie sprzętu wodnego oraz skorzystać można z organizowanych wycieczek statkami i łodziami po Odrze. W ostatnich latach miały miejsce znaczące inwestycje w rozwój turystyki wodnej na Odrze. Od marca 2010 roku realizowany jest projekt „Odra dla turystów 2014 – rozwój turystyki wodnej na transgranicznym obszarze Doliny Środkowej Odry – etap II”, który zakończył się w czerwcu 2014 roku. Celem ogólnym projektu była poprawa uwarunkowań infrastrukturalnych lubusko-brandenburskiego obszaru wsparcia poprzez wyeliminowanie istniejących barier w zakresie rozwoju transgranicznej infrastruktury transportu oraz rozbudowa szlaków wodnych na rzece Odrze poprzez utworzenie przystani dla żeglugi obsługującej transgraniczny ruch turystyczny. Zakres działań projektu obejmował przebudowę portów w 4 miejscowościach: Bytom Odrzański, Nowa Sól, Cigacice i Frankfurt nad Odrą oraz dostawę 2 statków turystycznych przeznaczonych do żeglugi na Odrze na odcinku Bytom Odrzański – Kostrzyn nad Odrą. W ramach projektu rozbudowano infrastrukturę wodno-turystyczną w dwóch miejscowościach powiatu – Nowej Soli i Bytomiu Odrzańskim.

Nowa Sól posiada port rzeczny przystosowany do cumowania jednostek pływających o długości od 35 m do 70 m oraz przystań kajakową i marinę żeglarską dla małych jednostek. Marina w Nowej Soli do dyspozycji turystów oddaje pomosty pływające (ok.40 miejsc postojowych), umożliwiające bezpieczne cumowanie małych jednostek, niezależnie od poziomu wody w Odrze. Marina oferuje udogodnienia takie jak: woda, prąd, toalety, przechowalnia sprzętu w hangarach ustawionych na pomostach. Postój łodzi powyżej 7 m jest możliwy po uzgodnieniu z bosmanem. Przystań pasażerska działa tuż przy wejściu do Kanału Portowego, daje możliwość cumowania statków do 100 m długości, wyposażona jest w ruchome trapy

uruchamiane przez obsługę z przystani kajakowej. Łagodne zejście do trapów umożliwi korzystanie przez osoby niepełnosprawne. Jest tu możliwość podłączenia prądu, bunkrowanie wody z przystani kajakowej i odbiór ścieków przez samochód na zamówienie. Przystań kajakowa oferuje 14 miejsc noclegowych w 4 pokojach i dostęp do salki z zapleczem kuchennym. Jest tam też miejsce na rozbić namiotów i ustawienie campingu, dostęp do prysznic, możliwość prania i suszenia. Działa wypożyczalnia kajaków, rowerów wodnych i turystycznych.

Port w Bytomiu Odrzańskim oficjalnie otwarto w lipcu 2012 r. Oferuje on dziesięć miejsc do cumowania jachtów i łodzi przy wygodnym pomoście pływającym, pirs dla statków żeglugi pasażerskiej, sanitariaty typu TOI TOI, miejsce poboru wody dla jednostek pływających, pompy punkt do opróżniania zbiorników ściekowych, punkt poboru prądu dla jednostek pływających, śmietniki kontenerowe na odpadki segregowane, slip. Teren jest oświetlony, objęty monitoringiem.

W celach turystycznych pływają po środkowej Odrze dwa statki: „Laguna” na trasie Cigacice – Nowa Sól – Bytom Odrzański – Głogów oraz „Zefir” na trasie Kostrzyn nad Odrą – Frankfurt nad Odrą / Słubice – Eisenhüttenstadt – Krosno Odrzańskie. Jest możliwość rejsów także mniejszymi jednostkami jak Galar Nowosolski czy Solanin.

W powiecie nowosolskim odbywają się powiatowe spływy kajakowe, regaty smoczych łodzi, Ogólnopolskie Regaty Kajakowe Ziem Zachodnich, a także Flis Odrzański, których głównym celem jest promocja turystyki rzecznej. Szeroką ofertę turystyki wodnej wzbogaca możliwość rejsu jednostką pływającą zwaną „Galarem Nowosolskim”. Cumując u brzegu Bytomia Odrzańskiego możemy dotrzeć do jednego z najpiękniejszych rynków w Polsce, a przybijając do brzegu w miejscowości Stara Wieś, na 427 kilometrów biegu Odry uwiecznić swój pobyt na „samym środku” rzeki robiąc sobie zdjęcie przy pamiątkowej tablicy. Powiat nowosolski oferuje możliwość pływania po szlakach wodnych:

- Spływ kajakowy po Odrze: Bytom Odrzański – Siedlisko – Nowa Sól (15 km);
- Spływ kajakowy po Jeziorze Sławskim, Sława – Lubogoszcz – Ptasia Wyspa – Zatoka Krępińska – Lubiatów – Józefów – Zatoka Radzyńska – Zatoka miejska Sława (21 km);
- „Lubuski szlak wodny” Sława – Santok (cały szlak: 220 km);
- Jezioro Sława – rzeka Obrzyca – Jezioro Rudno – Południowy kanał Obry – grupa Jezior Męcno - Wieleńskich (ok. 50 km).

Miłośnikom turystyki rowerowej powiat nowosolski proponuje kilka szlaków, o zróżnicowanej długości i o różnym charakterze krajobrazu. Szlaki te zostały stworzone z myślą o tych turystach, którzy lubią w spokoju i skupieniu oglądać zarówno zabytki architektury, jak i osobliwości przyrody. Na terenie powiatu wytyczono szlaki:

- Szlak Czarciego Kamienia;
- Szlak Odry;
- Szlak Dziadoszan;
- Szlak Starorzecza Odry;
- Szlak Wiatraków i Jezior.

Turyści piesi mogą skorzystać ze szlaków turystycznych:

- Nowa Sól – Rudno – Ciepeliów – Drwalewice – Solniki – Kożuchów – Bulin – w kierunku Wichowa (22 km, szlak niebieski);
- Nowa Sól (PKP, szpital) – Stary Staw – Lelechów – Studzieniec – Broniszów (przy pałacu) (dł. 20 km, szlak zielony);
- Nowa Sól (szpital) – Czasław – Barcikowie – Zatonie – Drzonków (łącznie 22 km, szlak czarny);
- Dąbrowa – Biała Góra – zastawa na Śl. Ochli – przy moście kolejowym na Odrze – wałem na „Trzeci Staw” – Nowa Sól (PKP) – most drogowy na Odrze – Siedlisko (Zamek) – przeprawa na Odrze – Bytom Odrzański (34,5 km, szlak żółty);
- Bytom Odrzański – Małaszowice – Nowe Miasteczko – Cisów – Kożuchów – Bulin - Mirocin Górny – Broniszów – w kierunku Urzutów (37 km, szlak czerwony);
- Szlak Rezerwatów Przyrody od Dąbrowy – rezerwat „Bukowa Góra” – Bobrowniki – Otyń – rezerwat „Bażantarnia ” – Niedoradz – w kierunku Zatonia (ok. 16 km, szlak niebieski).

Dodatkowo na turystów pieszych czekają trzy ścieżki przyrodnicze: leśna ścieżka przyrodniczo - edukacyjna w Siedlisku, leśna ścieżka przyrodniczo – edukacyjna Łęgi Nadodrzańskie oraz leśna ścieżka przyrodniczo – edukacyjna Solniki.

Miłośnicy historii i ciekawostek przyrodniczych skorzystać mogą z gry terenowej pn. Wyprawy Odkrywców, która w formie zabawy i poszukiwania skarbu przedstawia bogatą historię i walory tych terenów. Szczególnie interesująca jest Wyprawa Odkrywców „Szlakiem Solnym po Nowej Soli”, dzięki której oprócz miłej przechadzki ulicami Nowej Soli można poszerzyć swoją wiedzę na temat historii, a także wyprawa rowerowa „Nowosolskie Starorzecza Odry”, której tematem przewodnim jest nadodrzańska przyroda. Karty Wypraw Odkrywców dostępne są na stronie internetowej powiatu nowosolskiego oraz w Muzeum Miejskim w Nowej Soli⁵⁵.

W poszczególnych gminach powiatu nowosolskiego turyści mogą skorzystać z noclegów w hotelach, ośrodkach wypoczynkowych i gospodarstwach agroturystycznych, natomiast liczne punkty gastronomiczne i restauracje umożliwiają zakup smacznych posiłków.

Według danych statystycznych w 2013 roku na terenie powiatu w 12 obiektach proponowano 646 miejsc noclegowych. Z noclegów skorzystało 30 884 turystów⁵⁶.

Podkreślić należy, że powiat ma różnorodną ofertę turystyczną, a nieduża odległość do dużych ośrodków miejskich (Zielona Góra, Leszno, Wrocław, Poznań) może przyciągać turystów.

⁵⁵ Nowosolski powiat nad Odrą, http://powiat-nowosolski.pl/publikacje/Powiat_Nowosolski_nad_Odra/index.html.

⁵⁶ *Województwo lubuskie 2014...*, s. 215.

1.5. Infrastruktura techniczna

1.5.1 Drogi i komunikacja

Powiat nowosolski posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym i międzyregionalnym. Przez teren powiatu przebiega droga krajowa ekspresowa nr S3 prowadząca ze Świnoujścia do przejścia granicznego w Jakuszycach w województwie dolnośląskim, a następnie do Trutnova w Republice Czeskiej. Jest to jednocześnie główny i jedyny większy szlak komunikacji drogowej pomiędzy północną a południową częścią regionu. Najważniejszym węzłem komunikacyjnym powiatu jest Nowa Sól, która położona jest na skrzyżowaniu drogi krajowej ekspresowej nr S3 z drogami wojewódzkimi nr 292, 297 i 315. Przez miasto Nowa Sól przebiega 5 dróg wojewódzkich, 58 dróg powiatowych, 177 dróg gminnych. Podkreślić należy, że w czerwcu 2014 roku otwarta została obwodnica południowa Nowej Soli, której budowa pochłonęła 46,5 mln zł. Trasa obejścia połączyła istniejące drogi wojewódzkie nr 315 oraz 297 i pozwoliła na przeniesienie ruchu tranzytowego ze zwartej zabudowy miasta Nowa Sól poza granice terenu zabudowanego. Skraca to czas przejazdu przez miasto, zwiększa komfort jazdy oraz poprawia bezpieczeństwo ruchu drogowego. Budowa obwodnicy ogranicza negatywny wpływ transportu na środowisko i warunki życia, zmniejsza zanieczyszczenie powietrza oraz wpływa na poprawę klimatu akustycznego, a także likwiduje uciążliwe drgania powodujące niszczenie budynków. Ostatecznie obwodnica wpięta zostanie do ronda na łącznicy drogi ekspresowej S3 podczas budowy drugiej jezdni S3. W celu skomunikowania obwodnicy z istniejącym układem komunikacyjnym w 2013 roku wykonano budowę tzw.: "łącznika" tj.: II etapu obwodnicy m. Nowa Sól, który do momentu realizacji przez GDDKiA inwestycji na drodze S3 pozwala na funkcjonowanie obwodnicy zgodnie z jej założeniami⁵⁷.

Przez miasto Nowa Sól przebiega też jedna z ważniejszych magistrali kolejowych, linia 273 tak zwana Nadodrzanica, łącząca Wrocław ze Szczecinem. Nowa Sól jest także portem żeglugi rzecznej. Port w Nowej Soli jest jednym z sześciu funkcjonujących portów żeglugi śródlądowej w województwie lubuskim. Drogi powiatowe na terenie powiatu nowosolskiego charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pod względem nawierzchni, oraz pod względem parametrów technicznych tj.: szerokość, nośność itp. Sieć dróg powiatowych stanowi sieć dróg

⁵⁷ Lubuskie, <http://lubuskie.pl/news/15326/27/Nowa-obwodnica-Nowej-Soli-otwarta/>.

miejskich (ulice w miastach: Nowa Sól, Bytom Odrzański i Koźuchów) oraz sieć dróg poza granicami miast. Sieć dróg poza granicami miasta obejmuje następujące drogi:

- 1014F Bielawy – gr. woj. – Krażkowo,
- 1019F Radzyń – Józefów – Lubiatów,
- 1020F Kolsko – Tyrszeliny – Sławocin,
- 1021F Jesiona – Jesionka – Rudno – Wilcze,
- 1022F Nowy Jaromierz – Uście – Kolsko,
- 1023F Konotop – Mesze – Okopiec,
- 1024F Lubięcín – Buczów – Pyrnik – Bojadła – Bełcze – Siadcza,
- 1025F Lubięcín – Dębowo,
- 1026F Borowiec – Lipiny,
- 1027F Nowa Sól – Stany – Lipiny,
- 1028F Otyń – Bobrowniki – Dąbrowa – Miłsko,
- 1029F Zabór – Czarna – Niedoradz – Zatonie,
- 1030F Nowa Sól – Stara Wieś – Tarnów Bycki – Bycz,
- 1031F Bytom Odrz. – gr. woj. – (Kłobuczyn),
- 1032F Bytom Odrz. – Wierzbnica – Miałków,
- 1033F Wierzbnica – Bonów,
- 1034F Królikowice – Małaszowice – Popowo,
- 035F Nowe Miasteczko – Rejów,
- 1036F Nowe Miasteczko – Bukowica – Przeclaw Szprotawski,
- 1037F Nowe Miasteczko – Popęszyce,
- 1038F Borów – Borów Polski – Nowe Miasteczko,
- 1039F Konin – Szyba – Mycielin – Międzylesie – Dzikowice – Wiechlice,
- 1040F Lasocin – Dziadoszyce – Borów Polski,
- 1041F Dziadoszyce – Czciradz,
- 1042F Pruszków – Małomice – Siecieborzyce – Borów,
- 1043F Stypułów – Przyborze,
- 1044F Stara Wieś – Stare Żabno – Nowe Żabno – Drwalewice,
- 1045F Mirocin Dolny – Wrociszów – Ciepiałów – Nowe Żabno,
- 1046F Lasocin – Drwalewice – Koźuchów,
- 1047F Koźuchów – Studnica – Chotków,

- 1048F Brzeźnica – Wichów – Mirocin Górny – Koźuchów,
- 1049F Mirocin Górny – Mirocin Dolny,
- 1050F Świdnica – Jeleniów – Książ Śląski – Ługi – Otyń,
- 1051F Koźuchów – Lelechów – Ługi – do dr pow.nr F1029,
- 1052F Lubieszów – Studzieniec,
- 1053F Kiełpin – Radwanów – Wichów – Chodków – Jelenin,
- 1426F stacja kolejowa Niedoradz,
- 1427F stacja kolejowa Kolsko,
- 1430F droga woj. 291 – Nieciecz – do skrzyżowania z dr. Kraj nr 3 w m. Gołaszyn⁵⁸.

Obsługę pasażerską mieszkańców zapewnia komunikacja autobusowa i kolejowa. Podstawowym środkiem przewozowym w zakresie komunikacji zbiorowej są autobusy PKS i prywatnych przedsiębiorstw przewozowych. Usługi przewozowe na terenie powiatu świadczą:

- PKS Nowa Sól sp. z o.o. w likwidacji,
- MZK Żagań – Miejski Zakład Komunikacji sp. z o.o.,
- PKS sp. z o.o. Bolesławiec,
- Intertrans PKS Głogów,
- PKS sp. z o.o. Gorzów Wlkp.,
- PKS Zielona Góra,
- Cruiser Przewozy pasażerskie – Bartek Jarząbek Koźuchów,
- Mini Bus sp. j. Przewozy osobowe. Wrzosek T.M.,
- LEONIDAS Sława,
- Usługi Handlowo - Przewozowe Naviga Małomice,
- Warbus Sp. z o. o. Warszawa – oddział Nowa Sól.

Widoczny jest wzrost znaczenia prywatnych przewoźników, którzy realizują usługi komunikacyjne. Komunikacja autobusowa zapewnia połączenia wewnątrz powiatu oraz miast powiatu m. in. z Zieloną Górą, Gorzowem Wielkopolskim i Poznaniem. Przez Nową Sól prowadzą trasy licznych linii autobusowych komunikacji międzynarodowej do Europy Zachodniej.

⁵⁸ Powiatowy Zarząd Dróg w Nowej Soli, http://www.pzd-nawasol.pl/data/download/1106_Drogi_zamiejskie.pdf.

Z dotychczasowych badań przeprowadzonych na terenie miasta Nowa Sól i gminy Otyń⁵⁹ wynika, że największy udział w przemieszczaniu się ludności mają prywatne środki transportu oraz transport zbiorowy (komunikacja autobusowa, minibusy, kolej). Średni czas dojazdu transportem prywatnym do Nowej Soli z najdalej położonej w powiecie gminy Kolsko nie przekracza 30 minut, natomiast z sąsiadującej gminy Otyń nie przekracza 10 minut. W przypadku transportu publicznego, średni czas połączenia pomiędzy głównymi ośrodkami gminnymi a Nową Solą waha się w przedziale od 10 do 35 minut, co w połączeniu z liczbą bezpośrednich połączeń sprawia, że rzeczywistą dostępność komunikacyjną do Nowej Soli posiadają wszystkie gminy za wyjątkiem gminy Kolsko⁶⁰. Bardziej problemowa jest kwestia bezpośrednich połączeń pomiędzy pozostałymi miejscowościami powiatu, szczególnie w dni wolne od pracy.

Komunikacja kolejowa zapewnia połączenia miasta Nowa Sól (a także Bytom Odrzański i Niedoradz – z ewentualnymi przesiadkami) z Wrocławiem, Zieloną Górą, Szczecinem i Przemyślem.

1.5.2. Mieszkalnictwo i budownictwo mieszkaniowe

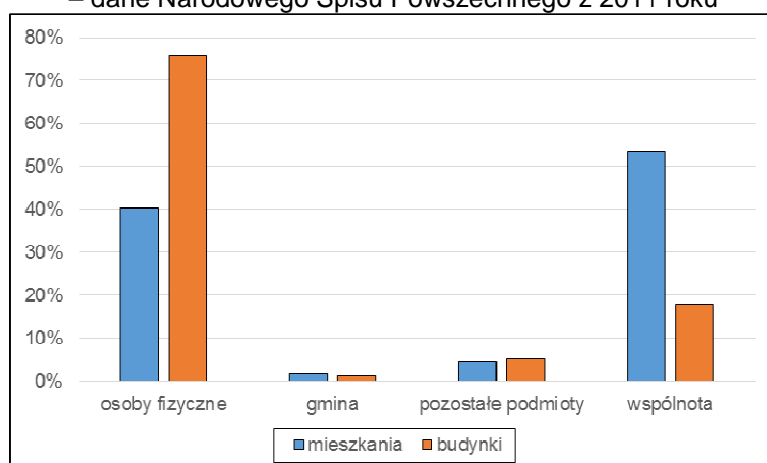
W latach 2004-2013 w powiecie nowosolskim nastąpił wzrost zasobów mieszkaniowych mierzony liczbą mieszkań na 1000 mieszkańców z 324,4 do 340,2. Wzrost następował jednak wolniej niż w województwie lubuskim, gdzie notujemy przyrost z 327,8 do 351,9 mieszkań na 1000 mieszkańców. W największym stopniu zasoby mieszkaniowe powiększyły gmina Koźuchów i miasto Nowa Sól. Poza gminami Bytom Odrzański i Siedlisko, które zanotowały spadek zasobów mieszkaniowych, najwolniej zasoby mieszkaniowe rosły w gminie Nowe Miasteczko.

Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku odnotował na terenie powiatu nowosolskiego 12 344 budynków mieszkalnych, w których znajdowało się 28 799 mieszkań. Budynki i mieszkania są przede wszystkim własnością osób fizycznych oraz wspólnot mieszkaniowych. Budynki i mieszkania gmin oraz o innej formie własności to niewielki odsetek ogółu budynków i mieszkań.

⁵⁹ *Badania preferencji i zachowań komunikacyjnych mieszkańców gminy Otyń, Badania preferencji i zachowań komunikacyjnych mieszkańców Nowej Soli*, PTC Public Transport Consulting Marcin Gromadzki, kwiecień 2014.

⁶⁰ Analiza delimitacyjna Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego s. 51

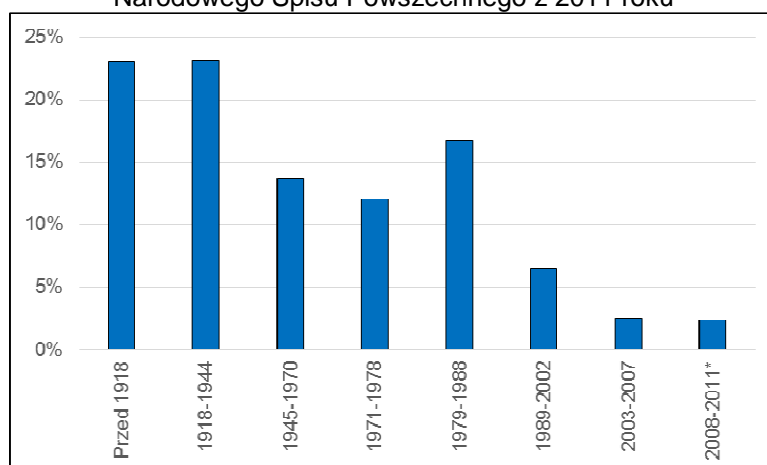
Ryc. 10. Mieszkania i budynki w powiecie nowosolskim wg rodzaju podmiotów będących właścicielami – dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>

Prawie połowa mieszkań (46%) w powiecie nowosolskim pochodzi sprzed II wojny światowej, kolejne 43% wybudowanych zostało w okresie PRL, a jedynie 11% po roku 1989. Wpływa to na stan techniczny budynków, który w wielu przypadkach nie jest zadowalający. Budynki wymagają remontów, związanych ze znaczącym zużyciem w czasie ich użytkowania.

Ryc. 11. Mieszkania w budynkach mieszkalnych w powiecie nowosolskim wg okresu budowy – dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła w 2013 roku 70m² i była o 3m² mniejsza niż ogółem w województwie lubuskim, gdzie liczyła 73m². Na jedną osobę średnio przypadają 24m² powierzchni⁶¹.

⁶¹ *Województwo lubuskie 2014...*, s. 147.

Stan techniczny budynków sprawia, że konieczne staje się podjęcie działań rewitalizacyjnych. Szczególnie dotyczy to obszarów cennych kulturowo. Do cennych historycznie i kulturowo układów architektonicznych zaliczyć należy urbanistykę Kożuchowa, a także Bytomia Odrzańskiego. W miastach Nowa Sól i Bytom Odrzański wydzielone zostały strefy ochrony konserwatorskiej:

1. Strefa „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej:

- Nowa Sól – obszar dawnej kolonii Braci Czeskich,
- Bytom Odrzański – obszar ograniczony: brzegiem Odry i kanału Odry, podnóżem skarpy, granicą działki przy ul. Głogowskiej 31 i jej przedłużeniem do ul. Kościelnej. Następnie granica przebiega ulicą Kościelną, przedłużeniem odnogi ul. Polnej do ul. Kopernika. Od ul. Kopernika, granicami działek Szeroka 3 i 5, obejmując również wnętrze ul. Szerokiej oraz usytuowane przy niej budynki frontowe prowadzące do ul. Polnej, dalej granicami działek Szeroka 4 i 6 oraz Dworcowa 13 i 15, dalej ul. Cmentarną, Szkolną, Kożuchowską, Górną i zjazdem promowym do brzegu Odry.

2. Strefa „B” – ochrony konserwatorskiej:

- Nowa Sól – teren XVI wiecznej osady we wschodniej części śródmieścia z Placem Solnym, teren dawnego cmentarza, a także tereny miasta rozbudowywane pomiędzy XVIII a XX w.,
- Bytom Odrzański – tereny położone między strefą „A” a ulicami Żeromskiego, Mickiewicza, Polną, Kościelną, kanałem Odry, ul. Spacerową oraz pomiędzy strefą „A” a ul. Kożuchowską i przedłużeniem ul. Żeromskiego do Odry.

3. Strefa „OW” – obserwacji archeologicznej – teren dawnego Urzędu Solnego w Nowej Soli oraz tereny w północnej części miasta w rejonie ul. Zamiejskiej i w południowej części miasta w rejonie ul. Piaskowej.

Do rejestru zabytków wpisany został także zespół urbanistyczno – krajobrazowy Nowe Miasteczko, który również wymaga działań rewitalizacyjnych.

Rewitalizacja niezbędna jest także w przypadku występujących terenów przemysłowych, do których zaliczyć należy m.in. tereny po byłym zakładzie Nowosolskiej Fabryki Nici „Odra” w Nowej Soli, a także obiektów dawnej infrastruktury technicznej w tym: linii kolejowej Nowa Sól – Wolsztyn, dworców kolejowych w Lipinach i Lubięcinie czy mostu żelaznego w Stanach.

1.5.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami i ciepłownictwo

Ludność powiatu ma pełny dostęp do energii elektrycznej. Odbiorcy energii elektrycznej oraz jej zużycie w 2013 roku zostało zestawione w tabeli 19.

Tabela 19. Energia elektryczna w gospodarstwach domowych w powiecie nowosolskim

Wyszczególnienie:	Jednostka miary	2013
Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu		
ogółem	szt.	3181
na wsi	szt.	9825
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu		
ogółem	MWh	62765
na wsi	MWh	22958
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu na 1 mieszkańca		
ogółem	kWh	714,6
na wsi	kWh	261,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Ludność powiatu nowosolskiego korzysta również z wodociągów, kanalizacji oraz sieci gazowej. Nie do wszystkich mieszkańców docierają jednak sieci wodociągowe, kanalizacyjne i gazowe, co szczególnie dotyczy wsi. W miastach z wodociągu korzystało w 2013 roku 97% mieszkańców, a z kanalizacji o 9% mniej, bo 88%. Na wsi z wodociągu korzystało 78% ludności, natomiast z kanalizacji tylko 13%. To znacząco mniej niż w województwie lubuskim ogółem, w którym na wsiach z kanalizacji korzystało 26% mieszkańców (w Polsce ogółem z kanalizacji korzysta 31% mieszkańców wsi)⁶².

Tabela 20. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w powiecie nowosolskim

Wyszczególnienie	2013
Ogółem	
wodociąg	89,9
kanalizacja	61,3
gaz	49,4
W miastach	
wodociąg	96,7
kanalizacja	87,8
gaz	70,5
Na wsi	
wodociąg	77,4
kanalizacja	12,6
gaz	10,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

⁶² Dane dla roku 2013. Bank...

W najmniejszym zakresie dostęp do sieci wodociągowej posiadają gospodarstwa domowe w gminach: Kolsko, Otyń, gminie wiejskiej Nowa Sól i Siedlisko oraz na wsiach w gminie Bytom Odrzański. O ile jednak w przypadku gmin Otyń, gminy wiejskiej Nowa Sól i Siedlisko nastąpiła widoczna, pozytywna zmiana w dostępności do sieci wodociągowej, to w przypadku gminy Kolsko odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do sieci wodociągowej uległ zmniejszeniu. W największym stopniu sieć wodociągowa dostępna jest w miastach: Nowa Sól, Bytom Odrzański i Kożuchów. Sieć wodociągowa, ze względu na materiały z których została wykonana oraz wiek sieci wymaga systematycznych remontów.

W najmniejszym zakresie sieć kanalizacyjna dostępna jest dla gospodarstw domowych na obszarze gmin: Otyń, Siedlisko, gminy wiejskiej Nowa Sól, a także obszarach wiejskich gmin: Kożuchów i Nowe Miasteczko. Procentowo największy dostęp do tej sieci posiadają gospodarstwa domowe w miastach: Nowa Sól oraz Bytom Odrzański i Kożuchów⁶³.

Na obszarach nie objętych siecią kanalizacyjną ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych lub przydomowych szamb, które bywają nieszczelne. Dodatkowym problemem jest wywóz ścieków na grunty własne lub odprowadzanie ich do rowów, cieków czy też bezpośrednio do ziemi. Praktyka powyższa prowadzi do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. W takiej sytuacji konieczne są działania zmierzające do uporządkowania systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków. Nie zawsze jednak budowa kanalizacji grawitacyjnej znajduje uzasadnienie ekonomiczne. W miejscowościach o rozproszonej zabudowie porządkowanie gospodarki ściekowej powinno koncentrować się na wspieraniu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

W związku z koniecznością zwiększania dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej powstał projekt „Gospodarka wodno-ściekowa miasta Nowa Sól i gmin ościennych – Etap 2”, z inicjatywy trzech gmin: miasta Nowa Sól, gminy wiejskiej Nowa Sól i gminy Otyń. Liderem przedsięwzięcia zostało miasto Nowa Sól, a beneficjentem Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej sp. z o. o. w Nowej Soli. Efektem inwestycji to usprawniony system gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Nowa Sól. Dzięki projektowi rozbudowy gospodarki wodno-ściekowej

⁶³ *Ibidem.*

oraz jego rozszerzeniu w etapie 2 nastąpiły m.in. modernizacja Centralnej Oczyszczalni Ścieków i Stacji Uzdatniania Wody w Nowej Soli budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla ul. Topolowej w Nowej Soli, skanalizowanie Modrzycy, Otyńia i Lubieszowa czy uporządkowanie systemu kanalizacji w Nowej Soli⁶⁴.

Aktualnie sieć wodociągowa i kanalizacyjna w poszczególnych gminach przedstawia się następująco:

- MZGK w Nowej Soli administruje wodociągami: sieć magistralna: 14,9 km, sieć rozdzielcza (bez przyłączy): 96,7 km, sieć kanalizacyjna sanitarna bez przykanalików: 174,1 km;
- Nowe Miasteczko: wodociągi 11 km i 41,9 km sieć z przyłączami, kanalizacja sanitarna 19 km i deszczowa 4,31 km;
- Kożuchów (dane USKOM): wodociągi 135,7 km, kanalizacja 25,9 km;
- Kolsko: wodociągi 22,51 km, kanalizacja: 12,17 km;
- Otyń: sieć wodociągów 76,2 km, kanalizacja 7,30 km;
- Nowa Sól (gmina wiejska): wodociągi 59,7 km, kanalizacja – w zarządzie MZGK Nowa Sól;
- Bytom Odrzański: wodociągi 49,4 km, kanalizacja 27, 2 km;
- Siedlisko: wodociągi 40,60 km, kanalizacja 5,77 km.

Powiat nowosolski charakteryzuje się niską dostępnością do gazu sieciowego wynosi – w miastach 70% (w województwie lubuskim 75%), natomiast na wsi tylko 10%, podczas gdy w lubuskim 13%, a w Polsce 22%. Informacje o sieci gazowej zestawione zostały w tabeli 21.

⁶⁴ Gospodarka wodno-ściekowa miasta Nowa Sól i gmin ościennych – Etap 2, <http://www.mzgkns-projekt-etap2.pl/>.

Tabela 21. Sieć gazowa w powiecie nowosolskim

Wyszczególnienie:	Jednostka miary	2013
Długość czynnej sieci ogółem w m	m	261617
Długość czynnej sieci przesyłowej w m	m	36145
Długość czynnej sieci rozdzielczej w m	m	225472
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	3558
Odbiorcy gazu	gosp. dom.	15494
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp. dom.	5020
Odbiorcy gazu w miastach	gosp. dom.	14564
Zużycie gazu w tys. m ³	tys. m ³	11998,3
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	tys. m ³	9541,2
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	43326

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Dostęp do instalacji w dużym stopniu zależy od okresu budowy budynku. Niedostateczne wyposażenie w instalację wodociagową i kanalizacyjną dotyczy przede wszystkim mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem. W przypadku dostępu do gazu sieciowego najlepsze wyniki notujemy w przypadku mieszkań budowanych w okresie PRL, aktualnie często mamy do czynienia z rezygnacją z gazu sieciowego. Dostęp do centralnego ogrzewania najmniejszy jest w przypadku mieszkań najstarszych, wybudowanych przed 1970 rokiem.

Tabela 22. Mieszkania w powiecie nowosolskim wg okresu budowy i wyposażenia w instalacje – dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Okres budowy:	Ogółem	Wodociąg	Kanalizacja	Gaz z sieci	Centralne ogrzewanie
Ogółem	28799	28541	28163	15898	23348
Przed 1918	6458	6342	6175	3274	3634
1918-1944	6477	6342	6152	2505	4515
1945-1970	3824	3817	3796	2806	3562
1971-1978	3381	3381	3381	2315	3319
1979-1988	4691	4691	4691	3226	4655
1989-2002	1813	1813	1813	1011	1747
2003-2007	715	715	715	285	590
2008-2011*	658	658	658	355	649

* łącznie z budynkami w budowie

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Informacje dotyczące gospodarki odpadami w powiecie nowosolskim przedstawia tabela 23. Na terenie powiatu znajduje się regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych – Tönsmeier sp. z o. o. Oddział w Kielczu, Szosa Bytomska 1, Kielcz natomiast zastępcze instalacje znajdują się w Kielczu i w Stypułowie. Są to:

- Składowisko odpadów komunalnych w obrębie wsi Kiełcz (przy drodze na Bytom Odrzański), ul. Szosa Bytomska, administrator: MZGK Sp. z o.o., ul. Konstruktorów 2 67-100 Nowa Sól);
- Składowisko odpadów komunalnych w Stypułowie, administrator: Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. Moniuszki 7, 67-120 Kożuchów.

Tabela 23. Gospodarka odpadami w powiecie nowosolskim

Wyszczególnienie:	Jednostka miary	2013
Zebrane odpady komunalne zmieszane		
ogółem	tys. t	21,3
w tym z gospodarstw domowych	tys. t	16,9
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII)		
liczba	szt.	2
powierzchnia	ha	13,3

Źródło: *Województwo lubuskie 2013. Podregiony, powiaty gminy*, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2013, s. 143.

Na terenie powiatu funkcjonują zbiorowe źródła energii cieplnej w postaci kotłowni zaopatrujących w ciepło. Z centralnych sieci ciepłowniczych korzystają przede wszystkim mieszkańcy miast, szczególnie w zabudowie o wysokiej intensywności. Część potrzeb powiatu w zakresie energii cieplnej jest pokrywana z wykorzystaniem indywidualnych rozwiązań grzewczych. Ciepło jest w tych przypadkach wytwarzane w indywidualnych kotłowniach, spalających przede wszystkim paliwa stałe: węgiel, koks i drewno. Te same paliwa wykorzystywane są w piecach kaflowych oraz w piecach innej konstrukcji. Skutkiem ich spalania jest emisja do atmosfery szkodliwych substancji, powodujących jej zanieczyszczenie, głównie związków siarki. W nowobudowanych domach jednorodzinnych instaluje się także kotłownie spalające gaz płynny i olej opałowy. Do ogrzewania niewielkich powierzchni wykorzystywana jest także energia elektryczna.

Tabela 24. Gospodarka cieplna w powiecie nowosolskim

Wyszczególnienie:	Jednostka miary	2013
Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku wg celu		
ogółem	GJ	162056,0
budynki mieszkalne	GJ	151520,0
urzędy i instytucje	GJ	10536,0
Kotłownie i sieć cieplna		
kotłownie ogółem	ob.	36
długość sieci cieplnej przesyłowej	km	22,1
długość sieci cieplnej przyłączy do budynków i innych obiektów	km	11,2
Kotłownie i sieć cieplna wg form własności		
ogółem		
kotłownie ogółem	ob.	36
długość sieci cieplnej przesyłowej	km	22,1
długość sieci cieplnej przyłączy do budynków i innych obiektów	km	11,2
w spółdzielniach mieszkaniowych		
kotłownie ogółem	ob.	18
długość sieci cieplnej przyłączy do budynków i innych obiektów	km	0,6
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie		
ogółem	dam ³	2962,7
budynki mieszkalne ogółem	dam ³	2649,10
budynki mieszkalne komunalne	dam ³	22,0
budynki mieszkalne spółdzielni mieszkaniowych	dam ³	2515,3
budynki mieszkalne prywatne	dam ³	110,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Z uwagi na możliwość uzyskania dofinansowania na działania związane z poprawą jakości powietrza, efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii coraz więcej obiektów użyteczności publicznej poddawanych jest termomodernizacji. Powiat Nowosolski sukcesywnie działa w zakresie docieplenia szkół ponadgimnazjalnych. Podkreślić należy, że dodatkowo w 2014 roku w obiekcie ZSP nr 2 oprócz ocieplenia budynków zastosowano nowatorskie i ekologiczne rozwiązanie na ogrzewanie szkoły w postaci pomp ciepła. Działania te przyczyniają się z jednej strony do większej efektywności cieplnej i niższych kosztów ogrzewania, z drugiej do ochrony środowiska.

1.6. Wnioski i rekomendacje wynikające z diagnozy

Przeprowadzona diagnoza pozwala na wyciągnięcie wniosków dotyczących funkcjonowania powiatu nowosolskiego.

Powiat nowosolski ma bogatą historię, samo miasto Nowa Sól w okresie PRL pełniło rolę miasta powiatowego, do statusu tego powróciło w 1999 roku wraz z utworzeniem powiatów. Powiat obejmuje swoim obszarem miasto Nowa Sól, które jest siedzibą powiatu, trzy gminy miejsko-wiejskie: Bytom Odrzański, Kożuchów, Nowe Miasteczko oraz cztery gminy wiejskie: Kolsko, Nowa Sól, Otyń oraz Siedlisko. Do roku 2002 w skład powiatu wchodziły również trzy gminy miejsko-wiejskie: Sława, Szlichtyngowa oraz Wschowa, z których następnie utworzony został odrębny powiat – wschowski.

Uwarunkowania ekologiczno-przestrzenne są dla powiatu nowosolskiego korzystne. Powiat jest położony przy uczęszczanych szlakach komunikacyjnych prowadzących do okolicznych dużych miast – Zielonej Góry, Gorzowa Wielkopolskiego, Wrocławia i Poznania, przez teren powiatu przepływa rzeka Odra. Duża ilość lasów oraz terenów rolniczych umożliwia rozwój na obszarze powiatu rolnictwa i leśnictwa, a korzystne położenie geograficzne i zapotrzebowanie lokalne i regionalne sprzyjają lokowaniu tu działalności przemysłowej i usługowej.

Powiat nowosolski liczy około 87,7 tys. mieszkańców, a liczba ta w ostatnich latach utrzymuje się na stałym poziomie. Analiza danych dotyczących struktury ludności oraz ruchu naturalnego ludności wskazuje, iż mamy do czynienia z niskim (a nawet ujemnym) przyrostem naturalnym, a także niekorzystnym saldem migracji. To sprawia, że prognozy demograficzne dla powiatu nie są korzystne – w perspektywie do 2035 roku wskazują na spadek liczby ludności. Mała liczba urodzeń powoduje również proces starzenia się ludności powiatu – aktualnie obserwujemy spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzrost w kategorii osób starszych, w wieku poprodukcyjnym, w przyszłości odnotujemy również zmniejszanie się kategorii osób w wieku produkcyjnym, na rzecz kategorii osób starszych. Konieczna jest więc dbałość nie tylko przez władze krajowe czy regionalne, ale także lokalne – powiatowe i gminne – o tworzenie jak najlepszych warunków funkcjonowania rodzin tak, aby młodzi ludzie chcieli mieszkać i zakładać rodziny w powiecie nowosolskim.

Nowosolski rynek pracy zatrudnia pracowników zarówno przy działalności z zakresu rolnictwa i leśnictwa, jak i przemysłu i usług. Dużym problemem społecznym jest tutaj wysokie bezrobocie, znacząco przewyższające średnie bezrobocie w województwie lubuskim czy w Polsce. Na koniec roku 2013 stopa bezrobocia w powiecie nowosolskim wynosiła 26%, w województwie lubuskim 16%, zaś w kraju 13%. Sytuacja ta wymaga podjęcia aktywnych działań na rzecz zwalczania bezrobocia. Pamiętać należy, że wysokie bezrobocie wiąże się z występowaniem innych problemów społecznych – przede wszystkim przyczynia się do wzrostu zakresu ubóstwa i wykluczenia społecznego, powoduje problemy rodzin, sprzyja patologiom społecznym. Rozwiązanie problemu bezrobocia powinno zatem stać się kluczowym wyzwaniem w sferze społecznej.

Gminy powiatu nowosolskiego oraz powiat zapewniają dzieciom i młodzieży dostęp do placówek oświatowych. Młodzież może uczyć się w 6 prowadzonych przez powiat szkołach ponadgimnazjalnych. Zaletą jest duża liczba młodzieży uczęszczającej do techników, które dają możliwość uzyskania atrakcyjnego zawodu, jednocześnie umożliwiając podjęcie studiów wyższych. Powiat prowadzi również służącą wszystkim uczniom poradnię psychologiczno-pedagogiczną oraz w zakresie szkolnictwa specjalnego – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Nowej Soli.

Dostęp do ochrony zdrowia zapewniają świadczące ambulatoryjne usługi medyczne niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej i praktyki lekarzy specjalistów oraz bardzo dobrze oceniany Wielospecjalistyczny Szpital Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nowej Soli. Duża liczba oddziałów szpitalnych oraz działających przy szpitalu poradni sprawia, że mieszkańcy mają stały dostęp do specjalistycznej opieki medycznej.

Zadania z zakresu kultury oraz sportu i rekreacji realizują władze gminne oraz powiatowe. W gminach funkcjonują placówki odpowiedzialne za kulturę, rekreację i sport. Podkreślić również należy dużą liczbę działających w tych sferach organizacji pozarządowych oraz wsparcie finansowe ze strony władz lokalnych w realizacji wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych o skali lokalnej i ponadlokalnej. Konieczne jest podjęcie aktywnych działań na rzecz remontów i budowy bazy sportowo-rekreacyjnej dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

Powiat nowosolski realizuje również zadania z zakresu pomocy społecznej, wsparcia rodziny i osób niepełnosprawnych. Główną instytucją odpowiedzialną za te działania na szczeblu powiatu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR).

Powiat prowadzi także Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze w Kożuchowie oraz Dom Pomocy Społecznej w Kożuchowie. W zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej wskazać należy na konieczność rozwijania opieki zastępczej i zwiększania liczby rodzin zastępczych. Ośrodki pomocy społecznej w poszczególnych gminach muszą natomiast zwrócić uwagę na problem osób wymagających wsparcia w związku z wysoką stopą bezrobocia.

Powiat nowosolski rozwija się pod względem gospodarczym. W 2013 roku funkcjonowało w nim ponad 7 tys. podmiotów gospodarczych, z których 94% stanowią podmioty sektora prywatnego, głównie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Większość przedsiębiorstw to mikro i małe przedsiębiorstwa, a działalność gospodarcza najczęściej prowadzona jest w zakresie handlu hurtowego i detalicznego i naprawy pojazdów samochodowych, w sferze budownictwa oraz działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości. Wsparciem dla inwestorów jest Kostrzyńsko – Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna posiadająca swoje podstrefy w Nowej Soli, Bytomiu Odrzańskim i Kożuchowie oraz Regionalne Centrum Technologii i Wiedzy Interior. Jednocześnie konieczne jest wspieranie rozwoju małej przedsiębiorczości, bowiem niskie wskaźniki liczby przedsiębiorstw w relacji do ludności wskazują, że powiat nowosolski ma zasoby do podejmowania aktywności gospodarczej.

Powiat oferuje również wspaniałe warunki do rozwoju turystyki, w tym turystyki aktywnej. Duża liczba zabytków, lasy, w tym tereny chronione, rzeka Odra i jeziora czynią teren powiatu atrakcyjnym dla turystów. Wyznaczono dla nich szlaki piesze, rowerowe, jak i wodne. Konieczna jest promocja terenu jako atrakcyjnego turystycznie, który może być miejscem zarówno wypoczynku weekendowego, jak również wakacyjnego. Ważna jest rozbudowa bazy turystycznej, która mogłaby zaoferować turystom komfortowe warunki zakwaterowania i wyżywienia.

Dobre położenie geograficzne powiatu przekłada się na dobrą sieć komunikacyjną. Powiat nowosolski posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym i międzyregionalnym. Przez teren powiatu przebiega droga krajowa ekspresowa nr S3, która jest głównym szlakiem komunikacji drogowej pomiędzy północną a południową częścią regionu. Najważniejszym węzłem komunikacyjnym powiatu jest Nowa Sól, która położona jest na skrzyżowaniu drogi krajowej ekspresowej nr S3 z drogami wojewódzkimi nr 292, 297 i 315. Konieczna jest dalsza rozbudowa obwodnicy Nowej Soli oraz bieżąca naprawa dróg tak, aby

zapewnić kierowcom odpowiedni komfort jazdy. Przez miasto Nowa Sól przebiega też jedna z ważniejszych magistrali kolejowych, linia 273 tak zwana Nadodrzanka, łącząca Wrocław ze Szczecinem. Nowa Sól jest także portem żeglugi rzecznej. Ważną sprawą jest także zapewnienie mieszkańcom powiatu dostępu do transportu publicznego. Szczególnie dotyczy to połączeń nieopłacalnych dla prywatnych przewoźników.

Mieszkańcy powiatu nowosolskiego mają dostęp do sieci elektrycznej, wodnej, kanalizacyjnej, gazowej, a także ciepłowniczej. Gminy zapewniają również gospodarkę odpadami. Pokreślić należy przede wszystkim problem dostępu do sieci kanalizacyjnej, szczególnie na wsiach, co powoduje konieczność rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Konieczne są również remonty istniejącej sieci. Baza mieszkaniowa w powiecie pochodzi przede wszystkim z okresu przed II wojną światową oraz PRL, jest w znaczącym stopniu zdekapitalizowana i wymaga remontów. Konieczne jest podjęcie działań na rzecz opracowania pomysłów rewitalizacji mieszkaniowej oraz rewitalizacji miast.

Powiat nowosolski dzięki swoim atutom jest atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Dla dalszego rozwoju powiatu konieczna jest aktywna działalność władz lokalnych na rzecz rozwiązywania zidentyfikowanych problemów oraz wykorzystanie możliwości rozwojowych, które powiat posiada.

2. Analiza SWOT

Kluczowym elementem stosowanym w analizie sytuacji zarówno przedsiębiorstw, jak i jednostek samorządu terytorialnego, pozwalającym dobrze wyznaczyć cele i zadania strategiczne jest analiza SWOT. To narzędzie, dzięki któremu można zanalizować i rozpoznać własne silne i słabe strony (*strengths* i *weaknesses*), a także istniejące i potencjalne szanse i zagrożenia (*opportunities* i *threats*), płynące z otoczenia zewnętrznego. *Strengths* to mocne strony powiatu, które należycie wykorzystane będą sprzyjać jego rozwojowi, a w chwili obecnej pozytywnie wyróżniają go w otoczeniu i stanowią przewagę konkurencyjną. *Weaknesses* to słabe strony powiatu, których nie wyeliminowanie bądź nie zniwelowanie siły ich oddziaływania będzie hamować jego rozwój. *Opportunities* to szanse, a więc uwarunkowania, które przy umiejętnym wykorzystaniu mogą wpływać pozytywnie na rozwój powiatu, natomiast *threats* to zagrożenia, czynniki, które obecnie nie przeszkadzają powiatowi w funkcjonowaniu, ale mogą być zagrożeniem w przyszłości.

Analiza SWOT – uwarunkowania ekologiczno-przestrzenne

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjne położenie geograficzne; • Obecność na terenie powiatu większego miasta – Nowa Sól; • Obecność na terenie powiatu jednostek o charakterze miejskim i wiejskim; • Zróżnicowane środowisko naturalne; • Duża atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazowa terenów; • Duża powierzchnia lasów; • Bogactwo zasobów środowiska naturalnego (węgiel, gaz, miedź); • Ochrona krajobrazu w ramach istniejących na terenie powiatu parków krajobrazowych, obszarów z sieci Natura 2000 oraz innych form ochrony przyrody; • Dobre warunki klimatyczne; • Duża ilość zbiorników wodnych i rzek. 	<ul style="list-style-type: none"> • Postępująca degradacja środowiska przyrodniczego w związku z rozwojem przemysłu, infrastruktury i budownictwa; • Hałda odpadów niebezpiecznych po byłych zakładach „Dozamet”; • Rzadkie używanie odnawialnych źródeł energii; • Niewielka ilość termomodernizowanych budynków; • Niewystarczające wykorzystanie potencjału krajobrazowego powiatu dla rozwoju turystyki i rekreacji; • Słabe zagospodarowanie terenów przy zbiornikach wodnych; • Niedostateczne zabezpieczenie przeciwpowodziowe.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Lepsza integracja i koordynacja przestrzeni (planowanie przestrzenne); • Zwiększająca się świadomość społeczna w zakresie ochrony środowiska, rozwój edukacji dotyczącej ochrony środowiska; • Promocja atrakcji przyrodniczych i walorów krajobrazowych powiatu; • Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania w zakresie ochrony środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • Intensywny rozwój gospodarczy, szczególnie wydobywanie kopalin (węgiel, gaz, miedź) jako zagrożenie dla jakości walorów przyrodniczych; • Zwiększona emisja zanieczyszczeń do atmosfery w związku z powstawaniem nowych zakładów przemysłowych, zwiększony hałas.

Analiza SWOT – uwarunkowania społeczne

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Stabilna liczba ludności powiatu; • Zróżnicowanie branż zatrudniających pracowników: przemysł, usługi, rolnictwo, leśnictwo; • Dostęp do edukacji przedszkolnej, podstawowej i gimnazjalnej; • Dostęp do edukacji ogólnokształcącej na poziomie ponadgimnazjalnym; • Zróżnicowana oferta edukacyjna powiatu w zakresie kierunków zawodowych i technicznych; • Duży udział młodzieży kształcącej się w technikach; • Dostępność podstawowej opieki zdrowotnej oraz aptek; • Wielospecjalistyczny szpital zapewniający dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej; • Skoordynowany system pomocy dziecku i rodzinie w powiecie; • Rozwój rodzinnych form opieki zastępczej; • Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych i domu pomocy społecznej; • Wsparcie osób niepełnosprawnych z terenu powiatu; • Działalność gminnych ośrodków kultury i sportu oraz bibliotek; • Bogata oferta powiatu w zakresie lokalnych i ponadlokalnych imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych; • Wysoka liczba i aktywność organizacji pozarządowych; • Wspieranie organizacji pozarządowych przez samorządy gminne i powiatowy; • Wysoko wykwalifikowana kadra sektora publicznego; • Wykorzystywanie środków unijnych na realizację projektów w sferze społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nieznaczny ujemny bilans migracji; • Niska liczba urodzeń; • Starzenie się ludności powiatu – wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, spadek w wieku przedprodukcyjnym; • Niedostateczne dopasowania kształcenia do potrzeb rynku pracy; • Brak nowoczesnej bazy oświatowej, w tym sprzętu do kształcenia zawodowego; • Wysoka stopa bezrobocia; • Występowanie zjawiska bezrobocia długookresowego; • Bezrobocie wśród ludzi młodych; • Niewystarczająca liczba miejsc w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz domu pomocy społecznej; • Niedostateczne wsparcie osób niepełnosprawnych; • Ograniczone środki finansowe na realizację działań społecznych; • Ograniczone środki finansowe na wspieranie organizacji pozarządowych; • Braki w zakresie bazy sportowo-rekreacyjnej oraz konieczność remontów istniejących obiektów.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Dostęp do środków UE; • Możliwości w zakresie kształcenia kadr sektora publicznego; • Wzrost aktywności społecznej mieszkańców i rozwój trzeciego 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby ludności – niska liczba urodzeń, niekorzystne trendy migracyjne; • Spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym;

<p>sektora;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój współpracy pomiędzy samorządami a organizacjami pozarządowymi; • Rozwój infrastruktury prospołecznej (baza sportowa, kulturalna, oświatowa); • Wzbogacenie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej; • Napływ nowych inwestycji generujących nowe miejsca pracy; • Współpraca pomiędzy instytucjami edukacyjnymi a instytucjami rynku pracy i przedsiębiorcami; • Wsparcie rodzin przekładające się na wzrost liczby urodzeń. 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymywanie się wysokiej stopy bezrobocia; • Postępujące bezrobocie ludzi młodych utrwalające życie bez zatrudnienia; • Wzrost skali ubóstwa i wykluczenia społecznego.
---	--

Analiza SWOT – uwarunkowania gospodarcze

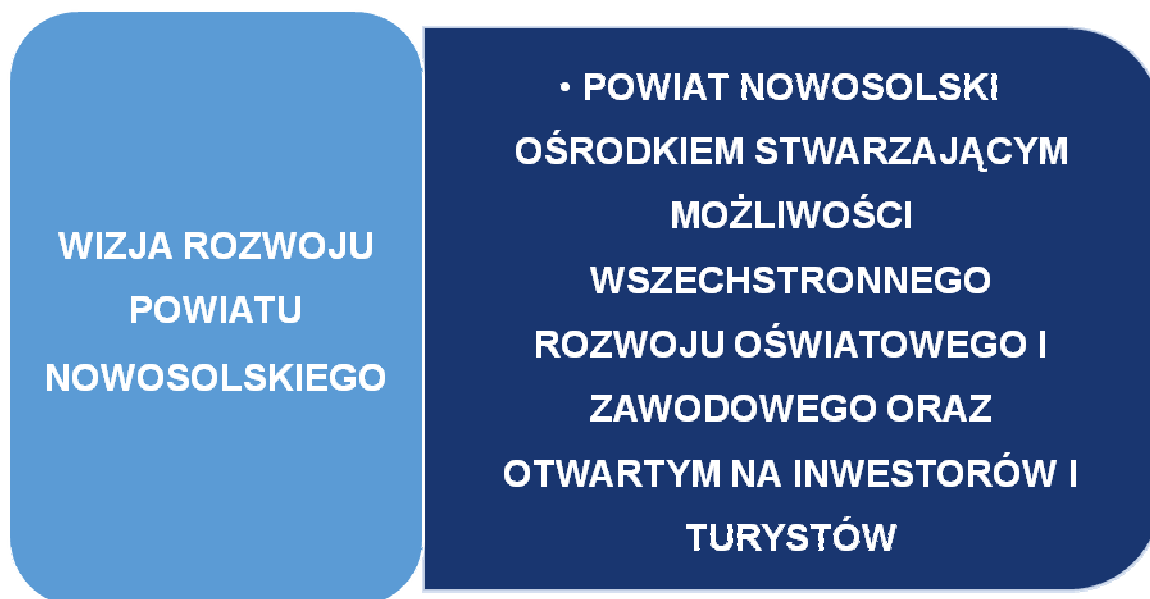
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Zróżnicowana struktura gospodarcza – rolnictwo, leśnictwo, przemysł, usługi; • Duża liczba podmiotów gospodarczych; • Stały wzrost liczby podmiotów gospodarczych; • Korzystna lokalizacja dla rozwoju biznesu; • Dobra infrastruktura i układ komunikacyjny dla biznesu; • Dostępność siły roboczej; • Kostrzyńsko – Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna: podstrefy w Nowej Soli, Bytomiu Odrzańskim i Kożuchowie; • Park technologiczny: Regionalne Centrum Technologii i Wiedzy Interior; • Dobre warunki przyrodnicze do rozwoju turystyki; • Duża liczba zabytków i miejsc atrakcyjnych turystycznie; • Wyznaczone szlaki piesze, rowerowe i wodne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dominacja wśród podmiotów gospodarczych mikro i małych przedsiębiorstw, brak obecności dużych koncernów; • Niskie wskaźniki działalności gospodarczej; • Uciążliwość zakładów przemysłowych dla środowiska; • Niedostateczna baza noclegowa i turystyczna; • Niedostateczne wsparcie dla rozwoju małej przedsiębiorczości.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Napływ nowych inwestorów; • Wsparcie rozwoju drobnej przedsiębiorczości; • Rozwój instytucji otoczenia biznesu; • Integracja środowisk gospodarczych; • Wsparcie gospodarki w ramach projektów finansowanych ze środków UE; • Rozwój bazy turystycznej, promocja i rozwój turystyki aktywnej na terenie powiatu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Konflikt ze środowiskiem przyrodniczym; • Kryzys gospodarczy; • Brak inwestycji w rozwój turystyki.

Analiza SWOT – infrastruktura techniczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze rozwiniętą sieć dróg zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym i międzyregionalnym; • Droga ekspresowa S3; • Obwodnica Nowej Soli; • Magistrala kolejowa, linia 273 tak zwana Nadodrzańska, łącząca Wrocław ze Szczecinem; • Port żeglugi rzecznej w Nowej Soli. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zróżnicowany stan techniczny dróg i infrastruktury towarzyszącej (oświetlenie, parkingi); • Znaczne obciążenie dróg transportem ciężkim; • Brak spójnej sieci transportu publicznego; • Budynki mieszkalne pochodzące głównie sprzed II wojny św. oraz okresu PRL w zróżnicowanym stanie technicznym, często wymagające remontów; • Ograniczony dostęp do sieci kanalizacyjnej, szczególnie na wsiach; • Zły stan infrastruktury komunalnej; • Ograniczone środki finansowe na rozwój i modernizację infrastruktury.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa infrastruktury drogowej (dokończenie budowy obwodnicy Nowej Soli); • Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania w zakresie finansowania rozwoju i modernizacji infrastruktury. 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradacja infrastruktury drogowej; • Degradacja infrastruktury technicznej; • Brak środków na rozwój i modernizację infrastruktury.

3. Misja i wizja rozwoju strategicznego

Wizja rozwoju powiatu nowosolskiego stanowi projekcję stanu, który powinien być osiągnięty dzięki realizacji strategii. Uwzględnia ona bieżące i przyszłe potrzeby mieszkańców powiatu oraz uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne. Wizja wyznacza główne cele strategiczne, które są istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu i wpływa na poziom i jakość życia mieszkańców.

Dla rozwoju powiatu nowosolskiego konieczne jest również określenie misji powiatu jako jednostki administracji publicznej, której zadaniem jest służenie mieszkańcom i dbanie o zapewnienie wysokiej jakości życia oraz wszechstronnego rozwoju jednostki.

**MISJA POWIATU
NOWOSOLSKIEGO**

**• MISJĄ POWIATU
NOWOSOLSKIEGO JEST
TWORZENIE WARUNKÓW DLA
WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA
DZIĘKI WYKORZYSTANIU
POTENCJAŁU EDUKACYJNEGO,
GOSPODARCZEGO I
TURYSTYCZNEGO**

Wizja i misja są wstępem do założeń strategicznego rozwoju powiatu nowosolskiego, wyrażonego w celach strategicznych, operacyjnych i obszarach zadaniowych. Ważnym zadaniem na przyszłość jest monitorowanie realizowania założeń jakimi są misja i wizja rozwoju powiatu, poprzez identyfikację działań i współpracę pomiędzy władzami powiatu a poszczególnymi gminami, ich mieszkańcami i interesariuszami. Kreślą one bardzo szeroki kontekst działań w zakresie dynamicznego rozwoju sfery społecznej, gospodarczej, ekologicznej i przestrzennej.

4. Cele strategiczne, operacyjne i zadania

Diagnoza układu lokalnego oraz przeprowadzona na jej podstawie analiza SWOT dla powiatu nowosolskiego doprowadziła do sformułowania wizji i misji rozwoju powiatu nowosolskiego. Stało się to podstawą sformułowania celów strategicznych i operacyjnych *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego 2015-2025*

Przyjęto dwa cele o charakterze strategicznym: *Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu nowosolskiego* oraz *Rozwój zasobów ludzkich oraz poprawa potencjału społecznego powiatu nowosolskiego*. Ich realizację zapewni osiągnięcie zaplanowanych celów operacyjnych. W odniesieniu do celu strategicznego *Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu nowosolskiego* sformułowano cztery cele operacyjne: *Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu*, *Rozwój infrastruktury społecznej powiatu nowosolskiego*, *Poprawa stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa publicznego* oraz *Rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej powiatu nowosolskiego*. W odniesieniu do celu strategicznego *Rozwój zasobów ludzkich oraz poprawa potencjału społecznego powiatu nowosolskiego* sformułowano dwa cele operacyjne: *Nowoczesna edukacja powiatu nowosolskiego* oraz *Integracja społeczna osób oraz grup wykluczonych społecznie*.

**CEL
STRATEGICZNY I**

**PODNIESIENIE
JAKOŚCI ŻYCIA
MIESZKAŃCÓW
POWIATU
NOWOSOLSKIEGO**

**• CEL OPERACYJNY I.I
POPRAWA DOSTĘPNOŚCI
KOMUNIKACYJNEJ POWIATU**

**• CEL OPERACYJNY I.II
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY
SPOŁECZNEJ POWIATU
NOWOSOLSKIEGO**

**• CEL OPERACYJNY I.III
POPRAWA STANU
ŚRODOWISKA NATURALNEGO
I BEZPIECZEŃSTWA
PUBLICZNEGO**

**• CEL OPERACYJNY I.IV
ROZWÓJ FUNKCJI
TURYSTYCZNO -
REKREACYJNEJ POWIATU
NOWOSOLSKIEGO**

**CEL
STRATEGICZNY II**

**ROZWÓJ
ZASOBÓW
LUDZKICH ORAZ
POPRAWA
POTENCJAŁU
SPOŁECZNEGO
POWIATU
NOWOSOLSKIEGO**

**• CEL OPERACYJNY II.I
NOWOCZESNA EDUKACJA
POWIATU NOWOSOLSKIEGO**

**• CEL OPERACYJNY II.II
INTEGRACJA SPOŁECZNA
OSÓB ORAZ GRUP
WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE**

Cel strategiczny I. *Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu nowosolskiego* koncentruje się na zapewnieniu mieszkańcom powiatu nowosolskiego dobrych warunków życia w różnych aspektach: społecznym, ekonomicznym, ekologicznym i przestrzennym. Podkreślić należy, że tylko dbałość o wszechstronne zapewnienie dobrych warunków życia czyni powiat miejscem przyjaznym dla mieszkańców. Same inwestycje gospodarcze, przy braku zaplecza socjalnego oraz zniszczonym środowisku nie zrealizują celu wysokiej jakości życia. Stąd w ramach celu strategicznego zaplanowano cztery cele operacyjne, realizujące założenia poprawy jakości życia mieszkańców w różnych wymiarach.

Cel operacyjny I.I. *Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu* zakłada rozwiązanie problemów z komunikacją wewnątrz powiatu, zarówno w odniesieniu do tradycyjnych form komunikacji w ujęciu przestrzennym (drogi, transport), jak również komunikacji przy użyciu nowych technologii. W tym zakresie konieczna jest przede wszystkim modernizacja dróg powiatowych, wraz z towarzyszącą im infrastrukturą, w postaci oświetlenia czy parkingów (przede wszystkim w Nowej Soli, Kolsku i gminie Kożuchów. Szansę na rozwiązanie problemów komunikacyjnych stworzy budowa Eko-pętli, a więc budowa dróg rowerowych łączących miejscowości powiatu nowosolskiego. Korzystać z nich będą mieszkańcy dojeżdżający rowerami do zakładów pracy i szkół, ale również i turyści. Komfortowe i bezpieczne drogi rowerowe dadzą możliwość promowania tej formy transportu, co może przyczynić się do zmniejszenia ruchu samochodowego, a co za tym idzie zanieczyszczenia środowiska. Konieczne jest również wsparcie działań w zakresie transportu publicznego na terenie powiatu. W ramach realizacji tego celu uwaga zwrócona zostanie także na kontynuację działań na rzecz scalania gruntów, co pozwoli uregulować gospodarkę gruntową w powiecie. Sprawna komunikacja internetowa i rozwój e-usług powodują, że mieszkańcy wiele spraw załatwiać mogą bez wychodzenia z domu. Poprawa dostępności komunikacyjnej musi więc objąć także działania na rzecz pełnego dostępu do Internetu oraz rozwoju e-usług w powiecie.

Cel operacyjny I.II. *Rozwój infrastruktury społecznej powiatu nowosolskiego* jest niezwykle istotny dla zapewnienia mieszkańcom, w tym dzieciom i młodzieży możliwości rozwoju. Wysokiej jakości infrastruktura społeczna przyczynia się znacząco do wysokiej jakości życia i stanowi zachętę do osiedlania się na danym terenie. Stąd cel ten ma charakter priorytetowy. W ramach rozwoju infrastruktury społecznej konieczna jest modernizacja infrastruktury sportowej. Szczególnie dotyczy

to modernizacji istniejącego stadionu sportowego przy Liceum Ogólnokształcącym im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Nowej Soli. Remont stadionu oraz profilowanie go w kierunku możliwości uprawiania lekkoatletyki wpłynie na aktywność sportową, w tym rozwój sportu wśród dzieci i młodzieży. Kolejną istotną kwestią w zakresie inwestycji w infrastrukturę społeczną, która służyć będzie młodzieży, jest stworzenie nowoczesnej bazy dla edukacji, w tym kształcenia zawodowego. Powiat wspiera równolegle rozwój kształcenia ogólnokształcącego i kształcenia zawodowego, oferuje młodzieży naukę w liceach ogólnokształcących, ale również w technikach i szkołach zawodowych. Jest to bardzo ważne w kontekście możliwości zdobycia zawodu atrakcyjnego z perspektywy rynku pracy. Stąd niezbędne jest przeprowadzenie dokładnej analizy w zakresie kształcenia zawodowego, reorganizacji sieci szkół i dostosowanie ich do kształcenia zawodowego. Baza dydaktyczna wymaga modernizacji, a w tym kontekście istotne jest również doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt umożliwiający praktyczną naukę zawodu. Tylko w tym przypadku absolwenci będą mieli dobre szanse na rynku pracy. Dla uczynienia powiatu miejscem przyjaznym dla mieszkańców konieczne jest także zapewnienie obsługi wysokiej jakości w budynkach należących do gmin i powiatu. W tym kontekście szczególnie zwrócić należy uwagę na konieczność remontu i modernizacji dawnego Urzędu Solnego – Ratusza w Nowej Soli. Cel społeczny zrealizuje także rewitalizacja terenu po byłym zakładzie Nowosolskiej Fabryki Nici „Odra” w Nowej Soli. Dzięki tej inwestycji w miejscu zdegradowanego terenu przemysłowego powstanie przyjazna przestrzeń, z której korzystać będą mieszkańcy. Rozwój infrastruktury społecznej niezbędny jest także w sferze ochrony zdrowia. Nowa Sól dysponuje nowoczesnym szpitalem, jednakże dla utrzymania wysokiej jakości usług wymaga on ciągłej modernizacji i doposażania.

Cel operacyjny I.III. *Poprawa stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa publicznego* zwraca uwagę na niezwykle ważne aspekty działalności powiatu – zapewnienie bezpiecznego życia mieszkańcom w czystym środowisku. W tym zakresie istnieje konieczność likwidacji hałdy odpadów niebezpiecznych po byłych zakładach „Dozamet”, która jest swoistą „bombą ekologiczną”. Dla zapewnienia mieszkańcom życia w czystym środowisku konieczne są inwestycje na rzecz przeciwdziałania zanieczyszczeniom środowiska, w tym zanieczyszczeniom gleb, wód i powietrza atmosferycznego. Ważna jest termomodernizacja i modernizacja obiektów użyteczności publicznej z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, co

pozwała na zachowanie czystego środowiska oraz obniżenie kosztów eksploatacyjnych. Powiat zmodernizował budynki szkół ponadgimnazjalnych, ale konieczne są takie działania również w odniesieniu do innych obiektów publicznych. W związku z obecnością na terenie powiatu rzeki Odry oraz innych wód konieczne jest zabezpieczenie miejscowości przed powodzią. Działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i zapobiegania innym klęskom żywiołowym są niezwykle ważne. W tym zakresie istotne są działania prewencyjne, w tym zaopatrzenie służb ratowniczych w profesjonalny sprzęt.

Cel operacyjny I.IV. *Rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej powiatu nowosolskiego* zakłada inwestycje w bazę turystyczno – rekreacyjną, która służyć ma mieszkańcom oraz turystom odwiedzającym powiat nowosolski. Podkreślić należy, że rozwój turystyki stanowić może impuls rozwoju gospodarczego powiatu, przynosząc dochody mieszkańcom. Turystom oraz mieszkańcom zainteresowanym aktywnym wypoczynkiem służyć będzie rozwój ścieżek i szlaków turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki kombinowanej (łączącej różne formy turystyki i tworząc powiązania pomiędzy nimi). Konieczny jest rozwój infrastruktury sportowej, szczególnie w zakresie sportów wodnych i zimowych. Do poprawy walorów turystycznych przyczyni się także rewitalizacja obiektów zabytkowych. Dla rozwoju turystyki i rekreacji niezwykle ważna jest promocja walorów turystycznych powiatu nowosolskiego. Bardzo często jego oferta nie jest znana mieszkańcom ościennych powiatów czy niedaleko położonych dużych miast (np. Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski, Poznań, Wrocław), a turystyka weekendowa i krótkie wyjazdy wakacyjne mogą stać się jednym z ważnych czynników rozwoju powiatu.

Cel strategiczny II. *Rozwój zasobów ludzkich oraz poprawa potencjału społecznego powiatu nowosolskiego* koncentruje się na rozwoju kapitału społecznego powiatu, a więc inwestycjach w mieszkańców. To mieszkańcy – wykształceni, posiadający dobrą pracę, korzystający z udogodnień im stwarzanych i zadowoleni z życia w powiecie są kluczowym punktem działań władz powiatowych. Stworzenie mieszkańcom warunków wszechstronnego rozwoju zachęci ich do pozostania na terenie powiatu i zwiąże z lokalną wspólnotą. Pamiętać również należy, że zasoby ludzkie są jednym z najistotniejszych elementów decydujących dziś o rozwoju gospodarczym i przewadze konkurencyjnej. W ramach tego celu strategicznego wyznaczono dwa cele operacyjne, realizujące założenia inwestycji w zasoby ludzkie i potencjał społeczny.

Cel operacyjny II.I. *Nowoczesna edukacja powiatu nowosolskiego* ma wesprzeć budowę na terenie powiatu edukacji nowoczesnej, wysokiej jakości i dostosowanej do potrzeb rynku pracy. Przygotowanie bazy oświatowej, zaplanowanej w ramach celu operacyjnego I.II *Rozwój infrastruktury społecznej powiatu nowosolskiego*, jest podstawą nowoczesnej edukacji, jednakże nie wystarczy, aby szkolnictwo zapewniło dobre wykształcenie i stało się trampoliną do sukcesów na rynku pracy. Niezbędna jest do tego również wysokiej klasy kadra nauczycielska, która powinna stale doskonalić swoją wiedzę, umiejętności i kompetencje. Zapewnienie dobrej bazy i wysokiej jakości kadr oświaty jest podstawą do konstrukcji programów kształcenia dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy oraz rozwijających kluczowe z perspektywy rynku pracy i funkcjonowania w społeczeństwie kompetencje społeczno-edukacyjne. Ważne jest również stworzenie systemu wspierania uczniów oraz nagradzania tych, którzy osiągają ponadprzeciętne wyniki. Pamiętać należy także o tym, że we współczesnych społeczeństwach wiedzy konieczne jest zapewnienie dostępu do ciągłego doskonalenia. Uczenie się przez całe życie wymaga od władz publicznych tworzenia i rozwijania kształcenia ustawicznego.

Cel operacyjny II.II. *Integracja społeczna osób oraz grup wykluczonych społecznie* zakłada wdrażanie ważnej współcześnie inkluzji społecznej, a więc przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz włączaniu do życia społecznego tych osób, które z różnych przyczyn (np. ubóstwa, bezrobocia, uzależnień) pozostają poza głównym nurtem życia społecznego. Zagrożeniem społecznym jest przede wszystkim ubóstwo, dotykające w dużym stopniu rodziny z dziećmi (szczególnie rodziny wielodzietne i niepełne oraz z osobami niepełnosprawnymi), a także osoby starsze, szczególnie te, które prowadzą jednoosobowe gospodarstwa domowe. Kluczowe jest jednak zwrócenie uwagi również na inne wymiary wykluczenia – wykluczenie mieszkaniowe, przestrzenne, edukacyjne, prawne, cyfrowe. Zadaniem władz publicznych jest identyfikacja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i podjęcie aktywnych działań pomocowych. Do kategorii, które w sposób szczególny powinny zostać objęte wsparciem należą osoby starsze i chore, osoby bezrobotne i zagrożone bezrobociem oraz niepełnosprawni. Konieczna jest także działalność na rzecz wspierania rodzin w sprawowaniu opieki nad dziećmi oraz rozwój systemu pieczy zastępczej, który oferować musi dzieciom pozbawionym opieki rodziców profesjonalne wsparcie.

W tym kontekście istotne jest wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych oraz stała współpraca władz publicznych z trzecim sektorem.

Do realizacji celów operacyjnych, a co za tym idzie celów strategicznych i osiągnięcia wizji rozwoju powiatu przyczyni się realizacja konkretnych zadań, rozwiązujących zidentyfikowane problemy społeczne, reagujących na zagrożenia i wykorzystujących szanse rozwoju. Poniżej zestawiono strukturę celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań pozwalających na ich realizację.

Struktura celów i zadań Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego

CEL STRATEGICZNY I PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POWIATU NOWOSOLSKIEGO	CEL OPERACYJNY I.I POPRAWA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ POWIATU	<p>ZADANIE I.I.1: MODERNIZACJA DRÓG POWIATOWYCH WRAZ Z NIEZBĘDNĄ INFRASTRUKTURĄ</p> <p>ZADANIE I.I.2: WSPARCIE DZIAŁAŃ NA RZECZ TRANSPORTU ZBIOROWEGO NA TERENIE POWIATU NOWOSOLSKIEGO</p> <p>ZADANIE I.I.3 DZIAŁANIA NA RZECZ POWSTANIA ROWEROWEJ EKO – PĘTLI</p> <p>ZADANIE I.I.4: DZIAŁANIA NA RZECZ PEŁNEGO DOSTĘPU DO INTERNETU MIESZKAŃCÓW POWIATU NOWOSOLSKIEGO ORAZ ROZWOJU E-USŁUG</p> <p>ZADANIE I.I.5: KONTYNUACJA DZIAŁAŃ DOTYCZĄCYCH SCALANIA GRUNTÓW</p>
	CEL OPERACYJNY I.II ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ POWIATU NOWOSOLSKIEGO	<p>ZADANIE I.II.1: MODERNIZACJA STADIONU PRZY LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCYM W NOWEJ SOLI</p> <p>ZADANIE I.II.2: REMONT I MODERNIZACJA DAWNEGO URZĘDU SOLNEGO – RATUSZ</p> <p>ZADANIE I.II.3: REWITALIZACJA TERENU PO BYŁYM ZAKŁADZIE NOWOSOLSKIEJ FABRYKI NICI „ODRA” W NOWEJ SOLI</p> <p>ZADANIE I.II.4: MODERNIZACJA BLOKU OPERACYJNEGO W</p>

		<p>WIELOSPECJALISTYCZNYM SZPITALU SPZOZ W NOWEJ SOLI</p> <p>ZADANIE I.II.5: STWORZENIE NOWOCZESNEJ BAZY KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO</p>
	<p>CEL OPERACYJNY I.III</p> <p>POPRAWA STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO I BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO</p>	<p>ZADANIE I.III.1: DZIAŁANIA NA RZECZ LIKWIDACJI „BOMBY EKOLOGICZNEJ” - HAŁDA ODPADÓW NIEBEZPIECZNYCH PO BYŁYCH ZAKŁADACH DOZAMET</p> <p>ZADANIE I.III.2: PRZECIWDZIAŁANIE ZANIECZYSZCZENIOM I REKULTYWACJA GLEB W ZWIĄZKU ZE STOSOWANIEM OSADÓW ŚCIEKOWYCH</p> <p>ZADANIE I.III.3: PRZECIWDZIAŁANIE ZANIECZYSZCZENIOM ŚRODOWISKA</p> <p>ZADANIE I.III.4: MODERNIZACJA OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ Z WYKORZYSTANIEM ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII</p> <p>ZADANIE I.III.5: WSPIERANIE DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH DO ZWIĘKSZENIA BEZPIECZEŃSTWA PRZECIWPOWODZIOWEGO I INNYCH KLĘSK ŻYWIOŁOWYCH NA TERENIE POWIATU M.IN. POPRZEZ ZAPEWNIENIE PROFESJONALNEGO SPRZĘTU DO AKCJI RATOWNICZYCH</p> <p>ZADANIE I.III.6: DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE MODERNIZACJĘ I REWITALIZACJĘ ROWÓW MELIORACYJNYCH</p>

	<p>CEL OPERACYJNY I.IV ROZWÓJ FUNKCJI TURYSTYCZNO - REKREACYJNEJ POWIATU NOWOSOLSKIEGO</p>	<p>ZADANIE I.IV.1: WSPARCIE ROZWOJU ŚCIEŻEK I SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE POWIATU W TYM TURYSTYKI KOMBINOWANEJ</p> <p>ZADANIE I.IV.2: WSPARCIE DZIAŁAŃ DOTYCZĄCYCH REWITALIZACJI OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NA TERENIE POWIATU NOWOSOLSKIEGO</p> <p>ZADANIE I.IV.3: AKTYWNA I ZINTEGROWANA PROMOCJA WALORÓW TURYSTYCZNYCH POWIATU</p> <p>ZADANIE I.IV.4: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ W SZCZEGÓLNOŚCI ZWIĄZANEJ ZE SPORTAMI ZIMOWYMI I WODNYMI</p>
<p>CEL STRATEGICZNY II ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH ORAZ POPRAWA POTENCJAŁU SPOŁECZNEGO POWIATU NOWOSOLSKIEGO</p>	<p>CEL OPERACYJNY II.I NOWOCZESNA EDUKACJA POWIATU NOWOSOLSKIEGO</p>	<p>ZADANIE II.I.1: DZIAŁANIA NA RZECZ DOSTOSOWANIA PROGRAMÓW KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO DO POTRZEB LOKALNEGO RYNKU PRACY</p> <p>ZADANIE II.I.2: DZIAŁANIA NA RZECZ ROZWOJU KLUCZOWYCH KOMPETENCJI SPOŁECZNO-EDUKACYJNYCH</p> <p>ZADANIE II.I.3: WSPIERANIE KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO I UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE</p> <p>ZADANIE II.I.4: ROZWÓJ SYSTEMU NAGRÓD I STYPENDIÓW DLA UCZNIÓW WYRÓŻNIAJĄCYCH</p> <p>ZADANIE II.I.5: DOSKONALENIE KSZTAŁCENIA KADR OŚWIATOWYCH</p>

**CEL OPERACYJNY II.II
INTEGRACJA
SPOŁECZNA OSÓB
ORAZ GRUP
WYKLUCZONYCH
SPOŁECZNIE**

ZADANIE II.II.1: STWORZENIE SYSTEMU WSPARCIA DLA OSÓB STARSZYCH I CHORYCH WYMAGAJĄCYCH STAŁEJ OPIEKI.

ZADANIE II.II.2: WSPARCIE OSÓB WYKLUCZONYCH I ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

ZADANIE II.II.3: WSPARCIE OSÓB BEZROBOTNYCH ORAZ ZAGROŻONYCH BEZROBOCIEM

ZADANIE II.II.4: WYRÓWNYWANIE SZANS OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

ZADANIE II.II.5: ROZWÓJ NGO's

ZADANIE II.II.6: WSPIERANIE RODZIN W SPRAWOWANIU OPIEKI NA DZIECKIEM.

ZADANIE II.II.7: WSPIERANIE ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ

5. Zgodność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Zarządzanie strategiczne to proces pozwalający określonej jednostce samorządowej na osiągnięcie sukcesów i wysokiej konkurencyjności. Przemysłane zarządzanie umożliwia spójny, zrównoważony i wszechstronny rozwój, uwzględniający zarówno aspekty społeczne, przestrzenne, ekonomiczne, ekologiczne oraz techniczne, a także wynikające z nich problemy.

Długofalowe zarządzanie strategiczne ma zasadnicze znaczenie dla kształtowania polityki rozwoju na każdym szczeblu administracyjnym. Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁶⁵ przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Politykę rozwoju prowadzi Rada Ministrów, samorząd województwa oraz samorząd powiatowy i gminny, a jest ona prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych. Ustawa do strategii rozwoju zalicza długookresową strategię rozwoju kraju, średniookresową strategię rozwoju kraju, a także inne strategie rozwoju – dokumenty określające podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego, w tym obszarów funkcjonalnych. Tak więc władze centralne, jak i jednostki samorządu terytorialnego uzyskały możliwość opracowywania dokumentów strategicznych wskazujących na cele i zadania polityki rozwoju.

Zakres planowania strategicznego na szczeblu powiatu najogólniej określa ustawa o samorządzie powiatowym⁶⁶. *Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* jest jednym z podstawowych dokumentów powiatu – stanowi fundament do prowadzenia polityki rozwoju lokalnego powiatu nowosolskiego. Określa cele, wyznacza kierunki rozwoju w przyjętym horyzoncie czasowym, określa zadania przyczyniające się do realizacji celów. *Strategia Rozwoju Powiatu*

⁶⁵ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. z 2006 r., nr 227, poz. 1658, tekst jednolity ze zm.

⁶⁶ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. z 2013 r., nr 0 poz. 595, tekst jednolity ze zm.

Nowosolskiego na lata 2015-2025 stanowi także bazę wyjściową do przygotowywania innych sektorowych planistycznych dokumentów powiatu. Posiadanie tego typu dokumentu odgrywa także znaczącą rolę w procesie aplikowania o środki zewnętrzne, w tym w szczególności środki pochodzące z Unii Europejskiej.

Założenia strategicznych celów *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* są zgodne są z założeniami *Strategii Europa 2020*. Celem *Strategii Europa 2020* jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie:

- Inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje;
- Zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i konkurencyjnego przemysłu;
- Sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa.

Postępy w realizacji *Strategii Europa 2020* są monitorowane dzięki określonym wskaźnikom. Na poziomie UE są to:

- Wzrost stopy zatrudnienia populacji w wieku 20-64 lata do 75%;
- Wzrost nakładów na inwestycje w B+R do 3% PKB UE;
- Osiągnięcie celów pakietu energetyczno-klimatycznego 3x20;
- Ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% oraz wzrost udziału osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie do co najmniej 40%;
- Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem o co najmniej 20 mln.

Aby zagwarantować, że *Strategia Europa 2020* przyniesie oczekiwane rezultaty, ustanowiono solidny i skuteczny system zarządzania gospodarczego, który ułatwi koordynowanie działań politycznych na szczeblu unijnym i krajowym. *Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* jest spójna z założeniami *Strategii Europa 2020*, bowiem główny nacisk kładzie na inwestycje w kapitał ludzki: edukację, ograniczenie bezrobocia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, ale uwzględnia również kwestie ochrony środowiska, użytkowania odnawialnych źródeł energii oraz rozwoju gospodarczego, przyczyniającego się do społecznego dobrobytu.

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025 wpisuje się w krajowe i regionalne dokumenty strategiczne, jest zgodna z ich założeniami i celami strategicznymi. Dokument bierze pod uwagę założenia *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020* stawiając sobie za cel wdrażanie na szczeblu powiatu inteligentnego i zrównoważonego rozwoju, sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Na poziomie krajowym do najistotniejszych dokumentów, w które wpisuje się strategia należą długookresowa i średniookresowa strategia rozwoju kraju:

- *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*⁶⁷;
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK 2020)*⁶⁸.

Cele strategiczne, operacyjne i zadania *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* odwołują się do wybranych, możliwych do realizacji na szczeblu lokalnym celów z trzech wskazanych w *Strategii Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo* obszarów strategicznych: I. *Sprawne i efektywne państwo*, II. *Konkurencyjna gospodarka* oraz III. *Spójność społeczna i terytorialna*. Pierwszy cel strategiczny *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025. Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu nowosolskiego* realizuje przede wszystkim cele związane ze sprawnym i efektywnym państwem (m.in. sprawność administracji, e-usługi, ład przestrzenny, zwiększenie bezpieczeństwa) oraz konkurencyjną gospodarką (rozwój gospodarczy, dostęp do Internetu, bezpieczeństwo energetyczne i poprawa jakości środowiska, efektywny transport). Drugi cel strategiczny *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025. Rozwój zasobów ludzkich oraz poprawa potencjału społecznego powiatu nowosolskiego* wpisuje się natomiast w obszar strategiczny III. *Spójność społeczna i terytorialna*. Szczególnie zwrócić należy uwagę na realizację zadań z zakresu integracji społecznej, szczególnie zmniejszenie ubóstwa i zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

⁶⁷ *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*, Warszawa 2013, <https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2013/02/Strategia-DSRK-PL2030-RM.pdf>.

⁶⁸ *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*, Warszawa 2012, https://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_rozwoju/SRK_2020/Documents/Strategia_Rozwoju_Kraju_2020.pdf.

Strategia *Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* odwołuje się również do wybranych celów określonych w tzw. 9 strategiach zintegrowanych. Cele strategiczne i operacyjne przyczyniają się bowiem do realizacji założeń tych dokumentów w skali lokalnej – prowadzą do rozwoju kapitału społecznego, rozwoju zrównoważonego, zapewnienia bezpieczeństwa, sprawnego funkcjonowania władz publicznych, bezpieczeństwa energetycznego i czystego środowiska, rozwoju transportu i innowacyjnej i efektywnej gospodarki. Kluczowa wydaje się w tym zakresie być *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*⁶⁹. Przyjęte cele strategiczne i operacyjne realizują trzy wyznaczone w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020* cele polityki regionalnej:

1. *Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),*
2. *Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”) oraz*
3. *Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).*

Strategia *Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* wpisuje się w priorytety wyznaczone przez Strategię Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020⁷⁰. Dokument ten wyznacza główne kierunki rozwoju makroregionu i stanowi punkt odniesienia dla programowania działań rozwojowych w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020. Inicjatywa wypracowania strategii podjęta została przez samorzady województw dolnośląskiego, lubuskiego, opolskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego, które dostrzegły potrzebę współpracy wykraczającej poza granice swoich województw. Głównym celem jest wzrost konkurencyjności Polski Zachodniej poprzez efektywne wykorzystanie potencjałów makroregionów. Cel główny będzie realizowany poprzez trzy cele szczegółowe, którymi są:

- Integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu – cel koncentrujący się na zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej i spójności terytorialnej;

⁶⁹ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, Warszawa 2010,

http://www.mir.gov.pl/aktualnosci/polityka_rozwoju/Documents/KSRR_13_07_2010.pdf.

⁷⁰ *Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020*, Warszawa 2014,

http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_regionalna/polska_zach/dokumenty/Documents/Strategia_Rozwoju_Polski_Zachodniej_do_roku_2020.pdf.

- Budowa oferty gospodarczej makroregionu – mająca na celu dążenie do dalszego wzmocnienia siły gospodarczej makroregionu poprzez współpracę i sieciowanie przede wszystkim we wiodących branżach przemysłowych polski zachodniej;
- Wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego makroregionu – cel zakładający działania w zakresie wykorzystania i wzmocnienia zaplecza badawczo-rozwojowego i transferu wiedzy dla budowania gospodarki opartej na wiedzy.

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025 poprzez swoje cele strategiczne i operacyjne realizuje zadania zarówno w zakresie integracji przestrzennej, jak i rozwoju gospodarczego oraz edukacji i budowy gospodarki opartej na wiedzy.

Na szczeblu regionu podstawowym dla konstrukcji niniejszej strategii dokumentem jest *Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020*⁷¹. Cel główny strategii to „Wykorzystanie potencjałów województwa lubuskiego do wzrostu jakości życia, dynamizowania konkurencyjnej gospodarki, zwiększenia spójności regionu oraz efektywnego zarządzania jego rozwojem”⁷².

Dokument ten wskazuje na 4 cele strategiczne:

- Cel strategiczny 1: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna;
- Cel strategiczny 2: Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna;
- Cel strategiczny 3: Społeczna i terytorialna spójność regionu;
- Cel strategiczny 4: Region efektywnie zarządzany.

Zgodność celów strategicznych i operacyjnych *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* ze *Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020* przedstawia tabela 26.

⁷¹ *Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego*, Zielona Góra 2012, http://www.bip.lubuskie.pl/system/obj/14608_SRWL_2020_z_zalacznikami_1.pdf.

⁷² *Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego*, Zielona Góra 2012, http://www.bip.lubuskie.pl/system/obj/14608_SRWL_2020_z_zalacznikami_1.pdf, s. 30.

Tabela 26. Zgodność celów *Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* ze *Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020*

<i>Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020</i>		<i>Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025</i>
Cele strategiczne	Cele operacyjne	Cele strategiczne i operacyjne
Cel strategiczny 1: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna;	1.1 Rozwój sektora B+R oraz usprawnienie mechanizmów transferu innowacji 1.2 Rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie aktywności zawodowej 1.3 Podniesienie jakości kształcenia i dostosowanie go do potrzeb regionalnego rynku pracy 1.4 Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich 1.5 Rozwój subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich 1.6 Udoskonalenie oraz rozbudowa infrastruktury energetycznej i ochrony środowiska 1.7 Rozwój potencjału turystycznego województwa 1.8 Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej	I. Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu nowosolskiego I.III. Poprawa stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa publicznego I.IV. Rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej powiatu nowosolskiego II. Rozwój zasobów ludzkich oraz poprawa potencjału społecznego powiatu nowosolskiego II.I. Nowoczesna edukacja powiatu nowosolskiego II.II. Integracja społeczna osób oraz grup wykluczonych społecznie
Cel strategiczny 2: Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna;	2.1 Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej 2.2 Usprawnienie systemu transportu publicznego 2.3 Rozwój społeczeństwa informacyjnego	I. Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu nowosolskiego I.I. Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu
Cel strategiczny 3: Społeczna i terytorialna spójność regionu;	3.1 Wzrost dostępności i atrakcyjności kształcenia w placówkach edukacyjnych 3.2 Zwiększenie dostępu do usług medycznych i profilaktyka zdrowotna 3.3 Zapewnienie różnorodnej oferty kulturalnej i sportowej 3.4 Promocja włączenia zawodowego i społecznego 3.5 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich 3.6 Wsparcie budowy oraz modernizacji systemów i infrastruktury zapobiegania zagrożeniom	I. Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu nowosolskiego I.II. Rozwój infrastruktury społecznej powiatu nowosolskiego I.III. Poprawa stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa publicznego I.IV. Rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej powiatu nowosolskiego II. Rozwój zasobów ludzkich oraz poprawa potencjału społecznego powiatu nowosolskiego II.I. Nowoczesna edukacja powiatu nowosolskiego II.II. Integracja społeczna osób oraz grup wykluczonych społecznie
Cel strategiczny 4: Region efektywnie zarządzany;	4.1 Tworzenie atrakcyjnego wizerunku województwa i promocja marki Lubuskie 4.2 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej 4.3 Wzmocnienie potencjału kapitału społecznego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej	I. Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu nowosolskiego I.I. Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu I.II. Rozwój infrastruktury społecznej powiatu nowosolskiego I.IV. Rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej powiatu nowosolskiego

	<p>4.4 Wzmocnienie integralności systemów zarządzania strategicznego i planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym</p> <p>4.5 Podwyższenie sprawności działania administracji samorządowej i instytucji regionalnych</p>	<p>II. Rozwój zasobów ludzkich oraz poprawa potencjału społecznego powiatu nowosolskiego</p> <p>II.I. Nowoczesna edukacja powiatu nowosolskiego</p> <p>II.II. Integracja społeczna osób oraz grup wykluczonych społecznie</p>
--	---	---

Źródło: Opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025 wpisuje się również w osie priorytetowe określone w *Projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020*⁷³. Do realizacji przewidziane są następujące osie priorytetowe:

- Oś Priorytetowa 1. Gospodarka i innowacje;
- Oś Priorytetowa 2. Rozwój Cyfrowy;
- Oś Priorytetowa 3. Gospodarka niskoemisyjna;
- Oś Priorytetowa 4. Środowisko i kultura;
- Oś Priorytetowa 5. Transport;
- Oś Priorytetowa 6. Regionalny rynek pracy;
- Oś Priorytetowa 7. Równowaga społeczna;
- Oś Priorytetowa 8. Nowoczesna edukacja;
- Oś Priorytetowa 9. Infrastruktura społeczna.

Cele strategiczne i operacyjne *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* wpisują się szczególnie mocno w osie priorytetowe dotyczące nowoczesnej edukacji, infrastruktury społecznej, równowagi społecznej i rynku pracy, ale uwzględniają również priorytety inwestycyjne pozostałych osi.

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025 jest dokumentem kompatybilnym ze *Strategią Rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego*⁷⁴, która określa cele NOF w perspektywie 2014-2020. Jest to szczególnie istotne, bowiem Nowosolski Obszar Funkcjonalny, który został utworzony w oparciu o partnerstwo 8 gmin: Nowa Sól (miasto), Otyń, Nowa Sól (gmina wiejska), Siedlisko, Kożuchów, Nowe Miasteczko, Bytom Odrzański oraz Kolsko na mocy umowy zawartej w 2014 roku, terytorialnie oraz administracyjnie

⁷³ *Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 (wersja 5.1)*, http://rpo2020.lubuskie.pl/wp-content/uploads/2013/11/RPO-L2020_v5.1_15-04-14.pdf.

⁷⁴ *Strategia Rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego*, Nowa Sól 2015.

pokrywa się z obszarem powiatu nowosolskiego. NOF stanowi zwarty układ przestrzenny, składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów o wspólnych uwarunkowaniach i zakłada zintegrowane zarządzanie rozwojem terytorialnym dla realizacji określonych, wspólnych celów rozwoju.

Strategia Rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wskazuje na trzy obszary strategiczne, które wymagają szczególnej interwencji oraz troski w kontekście planowania rozwoju. Te obszary to sfera gospodarcza, sfera społeczna oraz sfera usług. Celem priorytetowym dla sfery gospodarczej jest Dynamiczna gospodarka, dla sfery społecznej – Aktywne społeczeństwo obywatelskie, zaś dla sfery usług – Wysoka jakość życia. Te cele kompatybilne są z dwoma przyjętymi w *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* celami strategicznymi. Cel I. Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu nowosolskiego koncentruje się na zapewnieniu dobrych warunków życia w różnych aspektach: społecznym, ekonomicznym, ekologicznym i przestrzennym, wiąże się więc ze wszystkimi celami priorytetowymi dla NOF. Cel II. Rozwój zasobów ludzkich oraz poprawa potencjału społecznego powiatu nowosolskiego koncentruje się na rozwoju kapitału społecznego, wpisuje się w cel społeczny i usługowy NOF.

Dzięki realizacji *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* oraz *Strategii Rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego* powiat nowosolski ma szansę stać się obszarem zapewniającym wysoką jakość życia i komfort wszystkim mieszkańcom, generującym rozwój gospodarczy oraz innowacyjne rozwiązania gospodarcze i społeczne.

6. System wdrażania i monitoringu

Osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych, a co za tym idzie realizacja misji powiatu nowosolskiego wiąże się z koniecznością nie tylko przyjęcia *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025*, ale przede wszystkim jej praktycznego wdrożenia. Opracowanie i przyjęcie dokumentu stanowi podstawę wdrożenia zadań zaplanowanych do realizacji, co umożliwi osiągnięcie zaplanowanych celów.

Zarządzanie strategiczne to proces pozwalający na bieżącą realizację strategii, monitorowanie jej wdrażania oraz prowadzenie ewaluacji wdrażania dokumentu.

Realizacja strategii i efektywne jej wdrażanie wymaga wystąpienia jednocześnie kilku czynników, do których zaliczyć należy:

- Aktywność mieszkańców powiatu oraz władz lokalnych i podległych im instytucji;
- Stopień zaangażowania podmiotów z terenu powiatu, w tym podmiotów instytucjonalnych czy biznesowych;
- Sukcesywne wdrażanie projektów realizujących cele strategiczne;
- Zarządzanie strategią, w tym przeprowadzanie monitoringu i ewaluacji.

Bieżące wdrażanie strategii wymaga stworzenia systemu wdrażania, w tym przede wszystkim:

- Ustalenie zakresu odpowiedzialności za realizację poszczególnych celów;
- Ustalenie harmonogramu działań.

Dobrym rozwiązaniem jest powołanie osoby lub jednostki odpowiedzialnej za koordynację całego przedsięwzięcia oraz osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań branżowych (koordynowanych przez wydziały Starostwa Powiatowego) lub międzybranżowych (wymagających współpracy różnych wydziałów Starostwa Powiatowego lub innych instytucji). Wdrażanie dokumentu powinno opierać się na ścisłej współpracy między:

- Starostwem Powiatowym a administracją wojewódzką i gminami z terenu powiatu nowosolskiego;
- Różnymi wydziałami Starostwa Powiatowego oraz instytucjami podległymi Starostwu,

- Starostwem Powiatowym a sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi;
- Starostwem Powiatowym a społecznościami lokalnymi i obywatelami.

Wdrażanie strategii wymaga również monitoringu i ewaluacji. Monitoring i ewaluacja są niezbędne, zwłaszcza w przypadku planowania średnio- i długookresowego. Monitoring to kontrola (ocena) dynamiczna, a więc ocena postępów i efektów dokonywana stale w czasie, natomiast ewaluacja jest kontrolą statyczną, polega na ocenie realizacji i efektów (rezultatów) dokonywanych w określonych momentach czasu.

System monitoringu *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* będzie polegał na gromadzeniu i agregowaniu informacji o stanie jej realizacji. Najważniejszym zadaniem w tym zakresie jest identyfikacja barier i problemów związanych z realizacją i osiągnięciem celów. Proces monitoringu będzie polegał na zbudowaniu narzędzia sprawozdawczości i wskazaniu osób odpowiedzialnych za zbieranie i analizę danych. Okres sprawozdawczy powinien być nie krótszy niż pół roku. Proponowane do wdrożenia etapy monitorowania strategii zestawione zostały w tabeli 27.

Tabela 27. Etapy monitorowania Strategii

Etap	Zadania	Wyniki i procedury
Zbieranie danych i informacji	zbieranie danych	materiał stanowiący podstawę do analiz i ocen
Analiza danych i informacji	uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych	agregacja danych
Przygotowywanie raportów	zestawienie otrzymanych danych w raporty	tworzenie półrocznych raportów
Ocena wyników (porównanie z aktualnymi normami)	ocena porównawcza osiągniętych wyników z założeniami	określenie stopnia wykonania
Identyfikacja odchyłeń	ocena rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami	przygotowanie materiału dla dalszych działań - określenie założeń zarządzania w sytuacjach kryzysu
Analiza przyczyn odchyłeń	poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	przygotowanie materiału dla dalszych działań
Planowanie korekty	zmiana dotychczasowych metod realizacji bądź wprowadzenie nowych	określenie i akceptacja działań korygujących

Źródło: Opracowanie własne.

Zwrócić należy uwagę na możliwość aktualizacji *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* w przypadku znaczącej zmian warunków

wyjściowych, stwierdzenia mniejszej niż zakładano efektywności działań czy też wypracowania nowych, efektywniejszych pomysłów i rozwiązań.

Ostatnim etapem wdrażania *Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025* jest ewaluacja *ex post*, która wskaże sukcesy i porażki związane z wdrażaniem dokumentu oraz pozwoli na stworzenie rekomendacji do kolejnego okresu planistycznego.

Ewaluacja powinna obejmować analizę informacji dotyczących już zrealizowanych i właśnie realizowanych zadań, o których mowa w strategii. Powinny one zostać poddane ocenie w zakresie:

- Trafności – w jakim stopniu cele i zadania odpowiadają potrzebom powiatu; czy przyczynią się do wyeliminowania lub ograniczenia problemów;
- Skuteczności – w jakim stopniu realizowane zadania przyczyniają się do realizacji celów strategicznych oraz rozwoju powiatu;
- Efektywności – jaki jest stosunek zasobów i nakładów do podejmowanych działań i osiąganych efektów; czy można w inny sposób osiągnąć te same efekty, przy zmniejszeniu kosztów;
- Użyteczności – czy osiągnięte efekty są użyteczne; czy mieszkańcy powiatu i inne podmioty zlokalizowane na jego terenie rzeczywiście będą z nich korzystać; czy pojawiły się jakieś nieprzewidziane negatywne efekty;
- Trwałości – czy korzyści z osiągniętych efektów będą trwałe i będzie można z nich korzystać w długim okresie.

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025 jest dokumentem wypracowanym przy współpracy władz powiatu oraz jego mieszkańców. Jej obecny kształt jest wynikiem wielu spotkań, dyskusji i analiz prowadzonych przez środowiska zaangażowane w powstanie dokumentu.

Strategia wskazuje na misję powiatu oraz prezentuje wizję zmian, jakie powinny nastąpić w powiecie nowosolskim. Środowiska pracujące nad strategią były zgodne, że kluczowym punktem orientującym działania powiatu winni być jego mieszkańcy. Stąd kluczowy nacisk na sferę społeczną oraz rolę pozostałych wymiarów: ekonomicznego, przestrzennego, ekologicznego czy technicznego w kształtowaniu jakości życia mieszkańców. Przyjęto, iż „misją Powiatu Nowosolskiego jest tworzenie warunków dla wysokiej jakości życia dzięki wykorzystaniu potencjału edukacyjnego, gospodarczego i turystycznego”. Jej realizacja przyświecała określaniu celów strategicznych, operacyjnych i zadań, które będą wdrażane w powiecie.

Mamy nadzieję, że przyjęcie dokumentu strategicznego umożliwi sprawne i metodyczne zarządzanie powiatem nowosolskim i kreowanie coraz to przyjaźniejszego i lepszego miejsca do życia, zamieszkania, wypoczynku i inwestowania.

W imieniu głównych wykonawców pragniemy gorąco podziękować wszystkim uczestnikom procesu społecznego, konsultacji, uczestnikom warsztatów strategicznych, którzy zaangażowali się w przygotowanie dokumentu. Dziękujemy władzom samorządowym, radnym, pracownikom urzędów, lokalnym liderom, przedsiębiorcom, jak i wszystkim mieszkańcom powiatu nowosolskiego, dzięki którym możliwe było stworzenie dobrej strategii, prowadzącej do urzeczywistnienia wizji powiatu jako „ośrodka stwarzającego możliwości wszechstronnego rozwoju oświatowego i zawodowego oraz otwartego na inwestorów i turystów”.